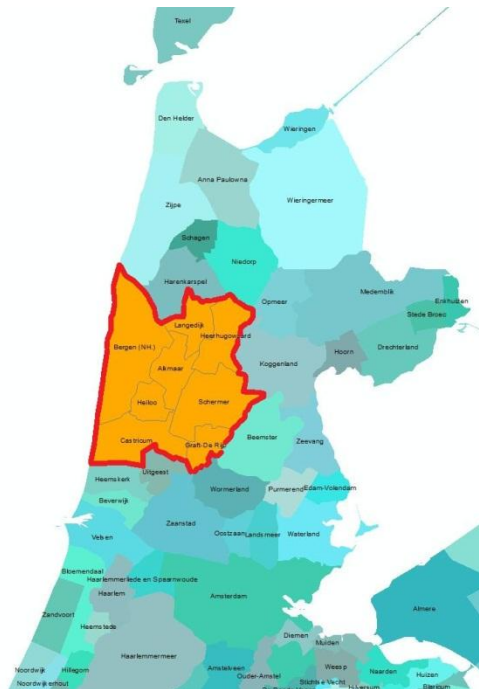

AFVALWATERKETEN NOORD-KENNEMERLAND NOORD

DOELMATIGHEIDSONDERZOEK SAMENWERKINGSVERBAND NOORD- KENNEMERLAND NOORD

CASTRICUM, HEERHUGOWAARD, HEILOO, LANGEDIJK,
BERGEN, ALKMAAR, SCHERMER, GRAFT-DE RIJP EN
HHNK

12 december 2013
077378247:D - Definitief
C01034.000285.0500

Inhoud

Samenvatting	3
1 Inleiding	7
1.1 Aanleiding	7
1.1.1 Bestuursakkoord water	7
1.1.2 Feitenonderzoek doelmatig waterbeheer	7
1.1.3 Nulmeting	8
1.1.4 Visitatie	9
1.2 Doelstelling	9
1.3 Leeswijzer	9
2 Visitatiecommissie	10
2.1 Interventieladder	10
2.2 Beoordelingskader	11
2.3 Regionale vertaling	12
2.3.1 Gemeenten	12
2.3.2 HHNK	13
2.3.3 Voorlopig oordeel visitatiecommissie	13
3 Aanpak Noord-Kennemerland Noord	14
3.1 Convenant	14
3.2 Organisatie en proces	15
3.3 Werkgroepen	16
3.4 Regionaal Afvalwaterketen Programma	19
4 Kosten	21
4.1 Kostenbesparingen gemeenten	21
4.1.1 Behaalde besparingen vóór 2010	21
4.1.2 Besparingen door werkgroepen	22
4.1.3 Besparingen door onderwerpen Regionaal Afvalwaterketenprogramma	23
4.1.4 Totale kostenbesparing	27
4.2 Kostenbesparingen HHNK	28
4.3 Resumé	29
5 Kwaliteit / Kwetsbaarheid / Kennis	30
5.1 Doelmatigheidsverbeteringen	30
5.1.1 Kwaliteit	31
5.1.2 Kwetsbaarheid	32
5.1.3 Kennis	32
5.2 Voortgang samenwerking	32
6 Conclusie	34
Bijlage 1 Kengetallen	35

Bijlage 2	Projectplannen	42
Bijlage 3	Doorvertaling feitenonderzoek.....	43
Bijlage 4	Brief HHNK aan visitatiecommissie	46

Samenvatting

In 2011 is het Bestuursakkoord Water (BAW) ondertekend om de doelmatigheid van de waterketen te vergroten in 2020 ('minder-meer'). Onder andere door samenwerking binnen de waterketen. Eén van de doelstellingen uit het bestuursakkoord water is een jaarlijkse kostenbesparing van 750 miljoen euro in 2020 op de autonome ontwikkeling van de lasten in de afvalwaterketen. Waterschappen en gemeenten dragen samen zorg voor 380 miljoen euro van het totaal.

De 380 miljoen euro uit het doelmatigheidsonderzoek vindt zijn herkomst in het feitenonderzoek doelmatig waterbeheer uit 2010. Destijds is de verwachting uitgesproken dat hiervan 140 miljoen euro (8%) komt uit samenwerking tussen gemeenten, 100 miljoen euro (8%) voor de zuivering en 140 miljoen euro (5%) door een integrale benadering van gemeenten en waterschappen gezamenlijk.

Voor de invulling van de doelstelling van het BAW en de gezamenlijkheid van het werk te bekrachtigen is de 'Werkgroep Monitoring Financiële Doelmatigheidswinst' opgericht. De werkgroep heeft de nulsituatie in beeld gebracht. Hierin omschrijft zij de autonome lastenontwikkeling (en hiermee inkomsten) voor onder andere de gemeenten en waterschappen.

Om aan de eisen uit het BAW te kunnen voldoen is in 2012 het samenwerkingsverband Noord-Kennemerland Noord opgericht. Het samenwerkingsverband bestaat uit de gemeenten Castricum, Heerhugowaard, Heiloo, Langedijk, Bergen, Alkmaar, Schermer, Graft-de Rijk en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier.

In 2013 heeft de minister een visitatiecommissie opgericht onder leiding van Karla Peijs. Het doel van de visitatiecommissie is het bevorderen van de samenwerking. De visitatiecommissie heeft reeds een eerste inventarisatie gedaan van de stand van zaken bij de verschillende samenwerkingsprocessen en heeft hierbij het samenwerkingsverband Noord-Kennemerland Noord, samen met 65% van de samenwerkingsverbanden, tot achterblijvers gerekend. Het beoordelingskader van de visitatiecommissie bestaat uit drie stappen:

A

Criterion	Indicator	Meetlat
Ambitieniveau voor kostenbesparing	Verhouding tussen de besparing en de kosten	Meer dan 10%

B

Randvoorwaarden	Indicator	Meetlat
Concreetheid van de plannen	Zijn in de plannen concrete maatregelen geformuleerd voor kostenbesparing?	Ja/ nee
	Zijn in de plannen concrete maatregelen geformuleerd voor kwetsbaarheidsvermindering?	Ja/ nee
	Zijn in de plannen concrete maatregelen geformuleerd voor kwaliteitsverbetering?	Ja/ nee
Handhaving van de kwaliteit	Gaan de maatregelen niet ten koste van de huidige kwaliteit?	Ja of nee

C

Randvoorwaarden	Indicator	Meetlat
Mate van implementatie	Zijn de ambities en maatregelen bestuurlijk vastgelegd?	Ja of nee
	In welke fase bevindt de regio zich?	Planvorming: nee
	Planvorming of implementatie	Implementatie: ja

Op het moment dat aan een stap niet voldaan wordt, wordt naar de volgende stap niet gekeken. Het samenwerkingsverband Noord-Kennemerland Noord is in de eerste stap al afgevalen omdat geen ambitie voor een kostenbesparing van meer dan 10% is geformuleerd.

Wanneer de kostenbesparing van 10% door vertaald wordt naar de inkomsten (in 2020) van de deelnemende gemeenten komt hieruit een besparing van 2,25 miljoen euro. Het hoogheemraadschap heeft voor zichzelf reeds geformuleerd dat zij de uitgaven in 2020 niet boven de 83 miljoen euro wil laten uitstijgen en voldoet hiermee ruimschoots aan de gestelde eisen. In het document 'Programma Waterketen HHNK' beschrijft het hoogheemraadschap hoe deze kostenbesparing tot stand komt.

Om de doelmatigheid te verbeteren heeft het samenwerkingsverband werkgroepen gedefinieerd. De werkgroepen leveren een bijdrage op de vier K's:

- Kosten
- Kwaliteit
- (verkleining) Kwetsbaarheid
- Kennis

Niet alle werkgroepen dragen evenveel aan alle K's bij, maar geen van de werkgroepen zorgt voor een verslechtering.

De werkgroepen die het meest bijdragen aan de potentiële kostenbesparing zijn:

- Onderhoud gemalen.
- Monitoring.
- Reinigen en inspecteren.
- (verbreed) Gemeentelijk Rioleringsplan.
- Gegevensbeheer.
- Relinen en deelreparaties.

Naast de bestaande werkgroepen heeft het samenwerkingsverband een Regionaal Afvalwaterketen Programma (RAP) opgesteld waarin zes hoofdthema's benoemd zijn waarbinnen doelmatigheidswinst te behalen is. De volgende zes thema's zijn geformuleerd:

- Operationeel beheer
- Gegevensbeheer
- Relatie waterketen-watersysteem
- Klimaatbestendige leefomgeving
- Risicogestuurd beheer (assetmanagement)
- Toekomstvisie op de afvalwaterketen en innovatie

Het samenwerkingsverband Noord-Kennemerland Noord kan met de huidige werkgroepen, besparingen die al gedaan zijn vóór 2010 en de gezamenlijke inning van belastingen een jaarlijkse kostenbesparing realiseren van € 944.540,-- in 2020. Dit is een besparing van 4% ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Met deze 4% wordt niet voldaan aan de eis van 10% kostenbesparing van de visitatiecommissie. Met behulp van aanvullende onderwerpen, die in dit doelmatigheidsonderzoek zijn gedetecteerd en die vallen onder de zes thema's uit het RAP, worden aanvullende kostenbesparingen gerealiseerd. De volgende onderwerpen leveren naar verwachting de grootste kostenbesparingen op.

- Relinen in plaats van vervangen van de rioolstrengen.
- Levensduur verlenging van de riolering.
- Gedifferentieerd reinigen en inspecteren van de riolering.
- Herziening eenheidsprijzen riolering.
- Buitengebied.
- Personeel als asset.

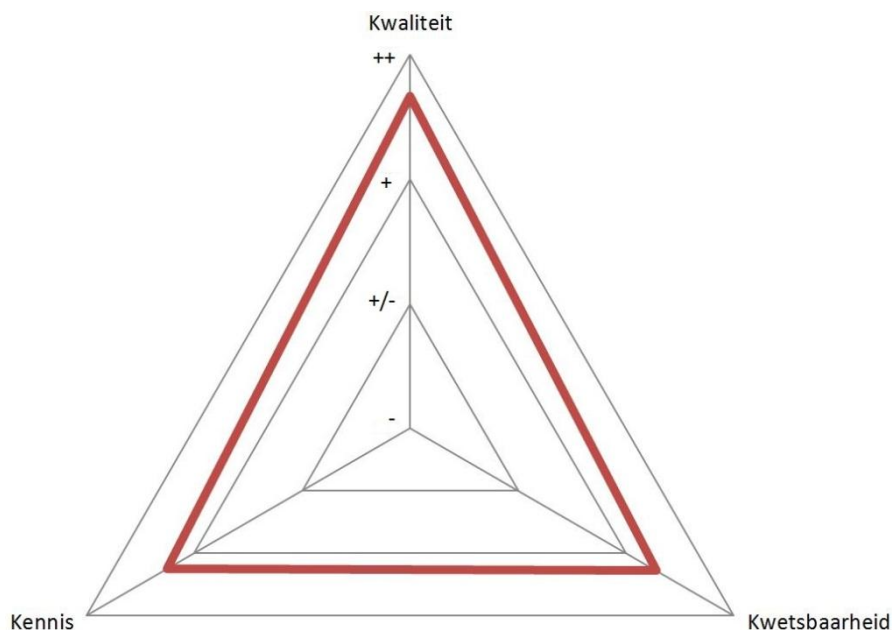
Deze extra onderwerpen kunnen een potentiële besparing opleveren van een extra € 1.880.000,--. Met deze extra onderwerpen en de huidige werkgroepen wordt dan een besparing gerealiseerd van 12,55% in 2020.

Onderdeel	Potentiële jaarlijkse kostenbesparing	Opmerkingen
Besparingen voor 2010	€ 431.940,--	Investeringen doorvertaald in kapitaallasten
Bestaande werkgroepen	€ 462.600,--	
Onderwerpen RAP	€ 1.880.000,--	
Gezamenlijke inning rioolheffing	€ 50.000,--	
Totaal	€ 2.824.540,--	
Percentage van autonome ontwikkeling	12,55%	

Tabel 1: Potentiële Kostenbesparingen 2020

Wanneer de beoogde kostenbesparingen van HHNK worden vergeleken met de eisen vanuit de visitatiecommissie blijkt dat door implementatie van het 'Programma Waterketen HHNK' (10 miljoen euro) al een besparing gerealiseerd wordt van 10,8% t.o.v. de autonome ontwikkeling in 2020.

De werkgroepen bevorderen ook de Kwaliteit, Kwetsbaarheid en Kennis. In Figuur 1 is in diagramvorm weergegeven wat de impact is op de overige drie K's.

Figuur 1: Score op Kwaliteit, Kwetsbaarheid en Kennis

Sinds de start van de samenwerking in 2012 zijn er al resultaten behaald:

- Kennisdeling.
- Gezamenlijk bestek onderhoud rioolgemalen opgesteld.
- Gezamenlijk bestek reinigen en inspecteren aanbesteed.
- Gezamenlijk contract voor relinen en deelreparaties wordt opgesteld.
- Gezamenlijke tekst voor waterloket opgesteld.
- Gezamenlijke monitoring (buiten samenwerkingsverband om).

Wanneer de resultaten van het doelmatigheidsonderzoek worden vergeleken met de eisen van de visitatiecommissie kan een verwachting worden uitgesproken over de beoordeling:

Stap	Eis	Voldaan?	Randvoorwaarden
A	Ambitie gesteld voor een minimale kostenbesparing van 10% in 2020	Ja	
B	Concreetheid van de plannen voor vier K's	Ja	Mits laatste projectplannen worden bijgewerkt
C	Zijn ambities en maatregelen bestuurlijk vastgelegd? Worden er reeds plannen geïmplementeerd	Ja	Huidig convenant loopt af, nieuwe samenwerkingsovereenkomst wordt in januari 2014 bestuurlijk vastgelegd

Tabel 2: Verwachting beoordeling visitatiecommissie

Het samenwerkingsverband voldoet aan de eisen van de commissie, mits aan de randvoorwaarden uit de rechter kolom wordt voldaan.

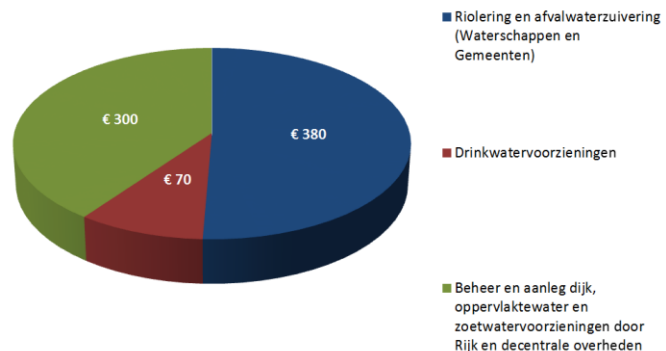
1 Inleiding

1.1 AANLEIDING

1.1.1 BESTUURSAKKOORD WATER

Op 23 mei 2011 hebben het Rijk, het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Vereniging van Nederlandse gemeenten (VNG), de Unie van Waterschappen (UvW) en de Vereniging van waterbedrijven in Nederland (Vewin) het Bestuursakkoord Water ondertekend (BAW). In het BAW zijn afspraken gemaakt over een doelmatige werkwijze van de betrokken partijen. Dit betekent het streven naar een hoge kwaliteit tegen lagere kosten en minder bestuurlijke drukte ('minder-meer').

Het BAW stelt dat er structureel op kosten bespaard kan worden door efficiënter samen te werken met andere organisaties. Op deze manier kan vanaf 2020 structureel 750 miljoen euro worden bespaard op de stijgende kosten voor veiligheid en waterbeheer. Deze 750 miljoen euro is verdeeld over de deelnemende partijen. Waterschappen en gemeenten dragen zorg voor een besparing van 380 miljoen euro op het gebied van riolering en afvalwaterzuivering.

1.1.2 FEITENONDERZOEK DOELMATIG WATERBEHEER

De bedragen uit het Bestuursakkoord Water vinden hun herkomst in het 'Feitenonderzoek Doelmatig Waterbeheer' uit 2010. Het feitenonderzoek presenteert de onderzoeksresultaten van een 10 jaar durende inventarisatie van doelmatigheidsverbeteringen in de waterketen. Op basis hiervan is verdere rationalisatie tot 2020 in beeld gebracht. Hieruit volgt de volgende opbouw van de 380 miljoen euro uit het BAW:

	Besparingspercentage	Besparing in euro's
Riolering (gemeenten)	+/- 8%	€ 140 miljoen
Zuivering (waterschappen)	+/- 8%	€ 100 miljoen
Integraal afvalwaterbeheer	+/- 5%	€ 140 miljoen

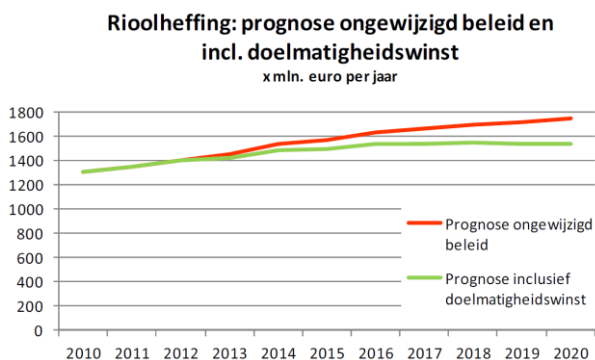
Tabel 3: Kostenbesparingen Feitenonderzoek

1.1.3 NULMETING

Om invulling te geven aan de doelstellingen van het BAW en gezamenlijkheid van het werk te bekrachtigen is de 'Werkgroep Monitoring Financiële Doelmatigheidswinst' opgericht. De werkgroep heeft in eerste instantie beschreven op welke wijze de ontwikkelingen rondom de doelmatigheidswinst worden gemonitord. Hiervoor zijn drie sporen onderscheiden:

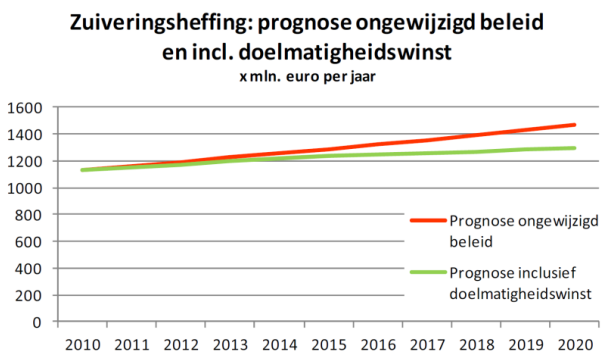
- Ontwikkeling van de kosten / lasten.
- Acties en maatregelen waarmee de doelmatigheidswinst wordt gerealiseerd.
- De geleverde prestaties.

Om vervolgens de doelmatigheid aan deze sporen te toetsen is het van belang een vertreksituatie te definiëren. In Figuur 2 heeft de werkgroep hiervoor de landelijke autonome ontwikkeling van de rioolheffing aangegeven. Het totaalbedrag aan rioolheffing stijgt van 1.303 miljoen euro in 2010 naar 1.743 miljoen euro in 2020 bij ongewijzigd beleid. Vervolgens heeft de werkgroep de autonome ontwikkeling in beeld gebracht waarin de doelmatigheidswinst verwerkt is. Hierin zijn de uitgaven met 210 miljoen euro verlaagd en stijgen de inkomsten voor rioleringsbeheer van 1.303 miljoen euro in 2010 naar 1.533 miljoen euro in 2020.

Figuur 2: Rioolheffing nulmeting

De werkgroep heeft ook voor de zuivering (waterschappen) een nulsituatie vastgelegd en deze gerefereerd aan de zuiveringsheffing. De prognose is dat bij ongewijzigd beleid de inkomsten stijgen van 1.134 miljoen euro in 2010 naar 1.466 miljoen euro in 2020. Bij een structurele besparing van 170 miljoen euro op de uitgaven aan zuivering stijgen de inkomsten niet naar 1.466 miljoen euro maar naar 1.296 miljoen euro in 2020.

Figuur 3: Zuiveringsheffing nulmeting

De stijging van de lasten (en hiermee de riool-/zuiveringsheffing) treedt ook op voor de deelnemende gemeenten in het samenwerkingsverband Noord-Kennemerland Noord en het Hoogheemraadschap

Hollands Noorderkwartier. Volgens de gegevens uit de Benchmark Rioleringszorg 2013 stijgen de inkomsten uit rioolheffing van 17,5 miljoen euro in 2010 naar 22,5 miljoen euro in 2020 (autonome groei). HHNK heeft voor zichzelf uitgerekend dat de kosten voor het uitvoeren van haar taken tot 2020 groeien van 71 naar 93 miljoen euro per jaar (inclusief 8 miljoen euro door direct afschrijven persleidingen en rioolgemalen).

1.1.4 VISITATIE

In de zomer van 2013 is door de minister een visitatiecommissie opgericht onder leiding van voormalig minister van Verkeer en Waterstaat, Karla Peijs. Het doel van de visitatiecommissie is tweeledig:

- Het bevorderen van de samenwerkingsprocessen.
- Voor eind 2014 een landelijk beeld schetsen van alle samenwerkingsprocessen.

De visitatiecommissie heeft inmiddels een eerste inventarisatie gedaan van de stand van zaken bij de verschillende samenwerkingsprocessen. Aan de hand van deze inventarisatie zijn de samenwerkingsverbanden onderverdeeld in 'Koplopers, het peloton en achterblijvers'. In hoofdstuk 2 wordt nader ingegaan op de werkwijze van de visitatiecommissie.

1.2 DOELSTELLING

Naar aanleiding van de in paragraaf 1.1 beschreven onderwerpen is in januari 2012 het samenwerkingsverband Noord-Kennemerland Noord opgericht. De doelstelling van het doelmatigheidsonderzoek is het in kaart brengen van de doelmatigheidswinst als gevolg van deze samenwerking.

De doelmatigheid wordt vervolgens volgens de vier K's onderzocht:

- Kosten.
- Kwetsbaarheid.
- Kennis.
- Kwaliteit.

De beschreven resultaten dienen zowel voor de stuurgroep van de samenwerking als voor de visitatiecommissie voldoende informatie te bevatten om inzicht te verkrijgen in de mate waarin doelmatigheidswinst wordt gehaald. Bovendien worden de resultaten gebruikt voor het opstellen van de nieuwe samenwerkingsovereenkomst tussen de gemeenten, begin 2014.

1.3 LEESWIJZER

Hoofdstuk 2 beschrijft de handswijze van de visitatiecommissie en het beoordelingskader waaraan het samenwerkingsverband moet voldoen. Hoofdstuk 3 beschrijft de aanpak van het samenwerkingsverband Noord-Kennemerland Noord om de doelmatigheid te verbeteren en in hoofdstuk 4 en 5 worden de resultaten hiervan behandeld. Hoofdstuk 6 beschrijft de conclusies. Wanneer het relevant is wordt aan het einde van de hoofdstukken een korte resumé gegeven. Vervolgens zijn in bijlage 1 kengetallen van de deelnemende instanties beschreven. In bijlage 2 zijn de projectplannen van de opgerichte werkgroepen gevoegd. In bijlage 3 zijn de beoogde kostenbesparingen doorvertaald naar de verwachtingen uit het feitenonderzoek doelmatig waterbeheer. In bijlage 4 is de brief gevoegd die HHNK aan de visitatiecommissie heeft verzonden.

2

Visitatiecommissie

2.1 INTERVENTIELADDER

Vanuit het Bestuursakkoord Water (BAW) heeft in 2011 een verkenning plaatsgevonden naar de mogelijkheden om de samenwerking te stimuleren en af te dwingen. Hier is het raamwerk interventieladder uit voortgekomen. Ook wel 'stok achter de deur' wetgeving genoemd. Het raamwerk bestaat uit drie treden:

trede	wat	wie	vanaf
1	Stimuleren, ondersteunen en aanspreken	BAW partners	2010
2 a en b	Visitatie: Objectief inzichtelijk maken voortgang in regio's en aandragen mogelijkheden verbetering (stimuleren) 2a. Schriftelijke ronde alle regio's 2b. Visitatie achterblijvende regio's	Onafhankelijke, deskundige visitatiecommissie Gemeenteraad en Algemeen bestuur ziet toe op uitvoering door B&W en Dagelijks bestuur	2013
3	Interbestuurlijk toezicht	Provincies	2015

Figuur 4: Treden interventieladder (bron: Raamwerk Interventieladder)

Trede 1 is opgezet om de samenwerkingsverbanden goed van start te laten gaan. Hiervoor zijn regionale kenniscoaches aangesteld, bijeenkomsten georganiseerd en goede voorbeelden gedeeld. Binnen deze trede was het van belang een gezamenlijke, regionale ambitie te formuleren en een bijbehorend plan van aanpak / maatregelenprogramma op te stellen.

Om vervolgens de voortgang van de samenwerkingsverbanden te inventariseren en beoordelen is in trede 2 de visitatiecommissie opgericht. In eerste instantie heeft de visitatiecommissie een schriftelijke omschrijving van de voortgang opgevraagd bij de verschillende samenwerkingsverbanden. Aan de hand van deze schriftelijke ronde zijn de samenwerkingsverbanden onderverdeeld in 'koplopers, peloton en achterblijvers'. Alle achterblijvende samenwerkingsverbanden zijn of worden inmiddels bezocht door de visitatiecommissie.

Wanneer trede 2 niet tot meer voortgang heeft geleid bij de achterblijvende samenwerkingsverbanden treedt trede 3 in werking. In 2015 worden de achterblijvende samenwerkingsverbanden onder interbestuurlijk toezicht gesteld door de provincies. Echter is het doel van de interventieladder te voorkomen dat samenwerkingsverbanden hier terecht komen en te zorgen dat alle samenwerkingsverbanden ambities hebben geformuleerd die aansluiten bij de eisen uit het BAW.

2.2 BEOORDELINGSKADER

De visitatiecommissie heeft op 7 oktober 2013 een brief gestuurd waarin vermeld wordt dat het samenwerkingsverband *Noord-Kennemerland Noord* tot de achterblijvers is gerekend. In de brief wordt een beoordelingskader geschetst op welke wijze de samenwerkingsverbanden worden ingedeeld. Hiervoor worden drie stappen beschreven. Wanneer niet aan de voorwaarden die geschetst zijn in de stappen wordt voldaan wordt niet verder gekeken in de volgende stap. Het beoordelingskader is als volgt beschreven:

A

Criterion	Indicator	Meetlat
Ambitieniveau voor kostenbesparing	Verhouding tussen de besparing en de kosten	Meer dan 10%

B

Randvoorwaarden	Indicator	Meetlat
Concreetheid van de plannen	Zijn in de plannen concrete maatregelen geformuleerd voor kostenbesparing?	Ja/ nee
	Zijn in de plannen concrete maatregelen geformuleerd voor kwetsbaarheidsvermindering?	Ja/ nee
	Zijn in de plannen concrete maatregelen geformuleerd voor kwaliteitsverbetering?	Ja/ nee
Handhaving van de kwaliteit	Gaan de maatregelen niet ten koste van de huidige kwaliteit?	Ja of nee

C

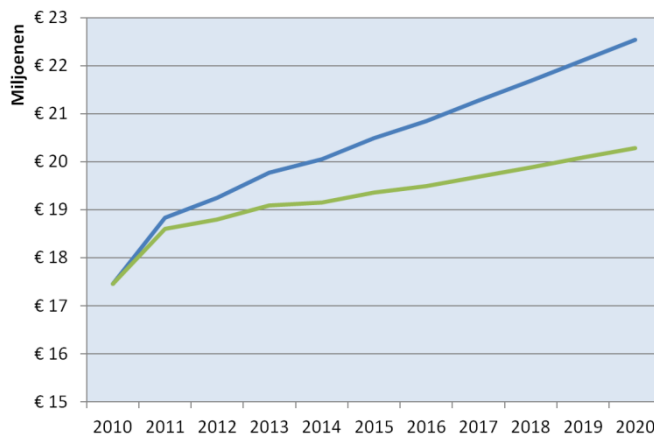
Randvoorwaarden	Indicator	Meetlat
Mate van implementatie	Zijn de ambities en maatregelen bestuurlijk vastgelegd?	Ja of nee
	In welke fase bevindt de regio zich?	Planvorming: nee
	Planvorming of implementatie	Implementatie: ja

Stap A beoordeelt of er een ambitieniveau voor structurele kostenbesparing vanaf 2020 is geformuleerd. De meetlat hiervoor is 10%. Wanneer niet aan deze voorwaarde voldaan wordt behoort een samenwerkingsverband direct tot de achterblijvers en wordt niet verdergegaan naar stap B. In stap B wordt bekeken of er ook concrete plannen worden genoemd om de kostenbesparing en de verbetering van de kwetsbaarheid en kwaliteit te waarborgen. In deze plannen moeten de beoogde resultaten ook SMART worden gemaakt om de realiteitszin van de plannen te vergroten. Wanneer ook aan deze stap voldaan wordt, wordt er bekeken of de ambities en maatregelen ook bestuurlijk zijn vastgelegd.

2.3 REGIONALE VERTALING

2.3.1 GEMEENTEN

Om inzichtelijk te hebben wanneer voor de gemeenten voldaan wordt aan de kostenbesparing van 10% is het van belang de nulsituatie inzichtelijk te hebben. Volgens de gegevens uit de Benchmark Rioleringszorg 2013 stijgen de inkomsten uit rioolheffing van 17,5 miljoen euro in 2010 naar 22,5 miljoen euro in 2020 (autonome groei). Wanneer de autonome groei met 10% getemperd wordt door een verbeterde doelmatigheid stijgen de inkomsten uit de rioolheffing naar 20,3 miljoen euro in 2020. Deze kostenbesparing van 2,2 miljoen euro moet grotendeels worden gerealiseerd door de samenwerking tussen gemeenten in de regio. Om deze samenwerking in gang te zetten is een convenant opgesteld en zijn verschillende werkgroepen opgericht (zie ook hoofdstuk 3).

Figuur 5: Ontwikkeling inkomsten rioolheffing

Doelstelling gemeenten

10% op autonome ontwikkeling
levert een besparing op van
2,25 miljoen euro in 2020

2.3.2 HHNK

Voor HHNK is niet inzichtelijk hoeveel exact uitgegeven wordt binnen de regio Noord-Kennemerland Noord. In het Programma Waterketen 2014 – 2017 beschrijft het hoogheemraadschap onder andere hoe zij denkt aan de doelstellingen van het BAW te gaan voldoen. HHNK heeft voor zichzelf uitgerekend dat de kosten voor het uitvoeren van haar taken tot 2020 groeien naar 93 miljoen euro per jaar. Een 10% besparing vanuit de visitatiecommissie betekent dat de uitgaven slechts mogen stijgen tot 83,7 miljoen euro. Wanneer vastgehouden wordt aan het BAW mogen de kosten echter oplopen tot

85 miljoen euro per jaar (8% stijging t.o.v. 2010). Het HHNK heeft zichzelf echter een scherpere eis gesteld waarbij de kosten met slechts 6% mogen stijgen in het jaar 2020. De beoogde uitgaven komen hierdoor op 83 miljoen euro. Het

hoogheemraadschap verwacht deze besparing te kunnen behalen met het uitvoeren van het Programma Waterketen en de invoering van risico gestuurd beheer (assetmanagement). Een onderdeel

van het Programma Waterketen is samenwerking binnen de waterketen. In Figuur 6 is de kostenontwikkeling van HHNK gepresenteerd. Opvallend is dat er een knik in de lijn aanwezig is in het jaar 2017. Deze knik wordt veroorzaakt doordat investeringen in persleidingen en rioolgemalen vanaf 2017 direct worden afgeschreven in plaats van geactiveerd. Omdat dit een andere wijze van financieren betreft wordt deze knik ook meegenomen in de autonome wijze van financieren waardoor het geen invloed heeft op de te behalen kostenbesparing.

Figuur 6: Kostenontwikkeling HHNK

Doelstelling HHNK
6% stijging t.o.v. 2010 levert een besparing op van 10 miljoen euro in 2020

2.3.3 VOORLOPIG OORDEEL VISITATIECOMMISSIE

In een brief van de visitatiecommissie van 7 oktober 2013 wordt het samenwerkingsverband Noord-Kennemerland Noord, samen met 65% van de overige samenwerkingsverbanden, voorlopig tot de achterblijvers gerekend. Argumentatie hiervoor was dat de commissie geen informatie heeft ontvangen. Naar aanleiding hiervan heeft het samenwerkingsverband een brief gestuurd met aanvullende informatie omtrent de voortgang van de samenwerking. Het voorliggende document dient tevens ter terugkoppeling aan de commissie.

3

Aanpak Noord-Kennemerland Noord

3.1 CONVENANT

Om de samenwerking in gang te zetten is op 26 januari 2012 het “Convenant Regionale Samenwerking Afvalwaterketen Noord-Kennemerland Noord” getekend door zeven deelnemende gemeenten en HHNK (Graft-de Rijk is pas later toegevoegd wegens de aanstaande fusie met de gemeente Alkmaar en Schermer). In het convenant zijn de volgende doelen geformuleerd:

- Het inzamelen, transporteren en zuiveren van afvalwater tegen de laagst maatschappelijke kosten en daarmee vervuiling van het oppervlaktewater te beperken en de waterkwaliteit te verbeteren.
- Een doelmatige- en transparante organisatie van de gezamenlijke dienstverlening in de afvalwaterketen.
- Borging van het samenwerkingsproces voor de komende jaren op zowel ambtelijk als bestuurlijk niveau.
- Voldoen aan de wettelijk vereiste milieuprestatie, waarbij volksgezondheid en bescherming van het milieu centraal staan.
- Continuïteit en robuustheid van dienstverlening zodat een duurzame afvalwaterketen wordt bereikt.
- Voorkomen van personele schaarste, door bundeling van kennis en capaciteit binnen de samenwerking.
- Klantgericht werken, de burger staat daarbij centraal met eenduidige communicatie door betrokken partijen.

Om te zorgen dat deze doelen worden behaald zijn de volgende speerpunten geformuleerd in het convenant:

- Het afstemmen van de investeringsplannen voor de gemeentelijke riolering en de afvalwater-zuiveringinrichtingen. Het afstemmen is gericht op het optimaliseren van het rendement van de investeringen met het oog op de efficiency en effectiviteit binnen de keten.
- Het afstemmen en ontwikkelen van beleid op de grensvlakken tussen verantwoordelijkheden van de gemeenten en het hoogheemraadschap.
- Initiatiefnemers zullen actief de onderlinge uitwisseling van kennis, kunde en capaciteit nastreven. Medewerkers in de afvalwaterketen kunnen daartoe voorstellen doen. De mogelijkheden van het uitwisselen van personeel kan daarvan onderdeel uitmaken.
- In het kader van het uitvoeren van het beheer is samenwerking gericht op: verbeteren van de werkprocessen in de uitvoering van de infrastructurele werken van de afvalwaterketen, het uitvoeren van onderzoek (meten/beheren gegevens), het nemen van onderhoudsmaatregelen (schoonhouden, repareren, renoveren, vervangen en verbeteren enz.)

Het convenant heeft een looptijd van twee jaar en loopt af op 26 januari 2014. De uitkomsten van het doelmatigheidsonderzoek dienen mede als input voor een nieuw op te stellen samenwerkingsovereenkomst. De nieuwe samenwerkingsovereenkomst wordt in januari 2014 bestuurlijk vastgelegd (zie ook stap C van het beoordelingskader van de visitatiecommissie).

3.2 ORGANISATIE EN PROCES

De structuur van de samenwerking is uit de volgende onderdelen opgebouwd:

- Bestuurlijke stuurgroep.

De stuurgroep bestaat uit de rechtsgeldig vertegenwoordiger van de deelnemende gemeenten; Wethouder S.H. Binnendijk en rechtsgeldig vertegenwoordiger van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier; Hoogheemraad G.J. van Os. De stuurgroep komt tweemaal per jaar bijeen om de voortgang en evaluatie van de uitvoering van het convenant te bespreken. Bij deze bijeenkomsten is tevens het management aanwezig van de deelnemende instanties.

- Ambtelijke projectgroep.

De ambtelijke projectgroep bestaat uit vertegenwoordigende werknemers van de deelnemende instanties.

	Trekker
Projectleider samenwerking	Jan Thijs Dijkstra (Heerhugowaard)
Secretariaat samenwerking	Annemieke Augustijn (Heiloo)
Castricum	Otto van den Berg / Niels Blokker
Heerhugowaard	Dusan Zamurovic / Marina Kónst
Heiloo	Stefan Meijer
Langedijk	Michel Kraakman
Bergen	Pieter Korstanje / Simon Zijlstra
Alkmaar	Hans van den Berg
Schermer	Emiel Zomerdijk
Graft-de Rijk	Steven Koper
HHNK	Robin Bos / Wilfried Wissink

De projectgroep is opgesplitst in een operationele groep en een beleidsmatige groep die elk om de vier weken bij elkaar komen.

- Ambtelijke werkgroepen

Na ondertekening van het convenant zijn de deelnemende gemeenten in april 2012 bij elkaar gekomen om onderwerpen te definiëren. De werkgroepen worden in paragraaf 0 nader toegelicht.

3.3 WERKGROEPEN

Het samenwerkingsverband heeft momenteel 18 werkgroepen gedefinieerd als maatregelen om tot de beoogde doelmatigheidsverbeteringen te komen. Elk van de werkgroepen heeft een projectplan opgesteld. In de projectplannen wordt de werkwijze beschreven en de potentiële doelmatigheidswinst op het gebied van kosten, kwetsbaarheid, kwaliteit en kennis (de 4 k's).

In Tabel 4 is te zien welke werkgroepen op het moment van schrijven zijn gedefinieerd. De rood gearceerde cellen zijn de trekkers van de werkgroep. Tevens is met behulp van kruizen aangegeven welke gemeenten in de werkgroepen participeren.

Deelnemende instanties:	Grondwatermeetnet	Klimaatadaptatie	Huisaansluitingen	Onderhoud gemalen	Monitoren en sturen	Reingen en inspecteren	Nieuwe Sanitatie	VGRP	Gegevensbeheer	Relinen en deelreparaties	Financiën	Waterloket	Regionaal Afvalwaterbeleid	Monitoring	Riothermie	Optimalisatie VGS
Bergen	x						x	x		x	x					
Heerhugowaard	x	x	x	x	x	x	x	x			x			x	x	x
Langedijk	x	x		x	x	x		x				x				
Alkmaar	x	x		x			x	x				x	x			
Schermer				x			x	x					x			
Graft de Rijp							x	x					x			
Heiloo	x			x	x			x	x	x	x					
Castricum				x				x		x	x	x				
HHNK							x	x				x	x	x	x	x

Tabel 4: Gedefinieerde werkgroepen

Onderstaand worden de werkgroepen kort toegelicht. De projectplannen van de werkgroepen zijn terug te vinden in bijlage 2.

Grondwatermeetnet

Het doel van deze werkgroep is het verkrijgen van beter inzicht in de grondwatersituatie binnen de gemeenten. Hierbij zijn de volgende doelen geformuleerd:

- Kennis en ervaring uitwisselen.
- Juiste keuze maken voor de manier van meten.
- Juiste keuze maken voor opslaan van gegevens.
- Onderzoek naar mogelijke gezamenlijk grondwatermeetnet.
- Onderzoek naar mogelijke gezamenlijke aanschaf van dataloggers.

Klimaatadaptatie

Het doel van deze werkgroep is door nauwe samenwerking beter voorbereid zijn op klimaatverandering. Hiervoor heeft de werkgroep een lijst met thema's opgesteld waaraan aandacht zal worden besteed met aanduiding van relaties naar landelijke thema's.

Huisaansluitingen

Deze werkgroep is recent opgericht en er is derhalve nog geen projectplan aanwezig. De werkgroep gaat zich richten op het delen van kennis omtrent de omgang met huisaansluitingen.

Onderhoud gemalen

De doelstelling van deze werkgroep is tweeledig:

- Het komen tot een gezamenlijk bestek voor het onderhoud aan de gemalen.
- Het uitwisselen van kennis, inzichten en ervaring aangaande gemaal storingen en onderhoud.

Monitoring en besturing gemalen

De doelstelling van deze werkgroep is de gezamenlijke overgang op een nieuwe gemalenhoofdpost.

Reinigen en inspecties

De doelen van deze werkgroep zijn:

- Het verhogen van de kwaliteit.
- Het delen van kennis en ervaringen.
- Door gezamenlijk optrekken de kwetsbaarheid verminderen.
- Kosten besparen door:
 - één moederbestek;
 - gezamenlijk werk aanbesteden;
 - inzetten van één directievoerder.

Nieuwe sanitatie

De eerste doelstelling van deze werkgroep is het definiëren van kansrijke projecten voor nieuwe sanitatie. Eventueel wordt als vervolg een pilotproject opgezet in samenwerking met onder andere STOWA.

Verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP)

Het doel van deze werkgroep is het opzetten van een raamwerk voor het invullen van de individuele GRP'en.

Gegevensbeheer

Het onderzoeken van de haalbaarheid van centraal gegevensbeheer voor de leden van het samenwerkingsverband. Hierbij spelen de volgende onderwerpen een rol:

- Financiële component.
- Personele component.
- Ruime aandacht voor de kwaliteit van het gegevensbeheer.
- Een weldoordacht beheerproces.
- Gebruiksvriendelijk en stabiel beheerpakket.

Relinen en deelreparaties

Deze werkgroep heeft twee doelen geformuleerd:

- Het op een hoger niveau brengen van de kennis op het gebied van relinen en deelreparaties binnen het samenwerkingsverband.
- Het opstellen van een gezamenlijk bestek of programma van eisen voor relinen en deelreparaties.

Financiën

Het doel van deze werkgroep is het terugdringen van de kosten vanaf 2010 wat moet leiden tot een temporisering van de ontwikkeling van de rioolheffing ten opzichte van de autonome ontwikkeling in de individuele gemeenten. Mogelijke kansen zijn:

- Wijze van financieren van uitgaven.
- Verkorten van de afschrijvingstermijn.
- Toepassing van gedifferentieerde technische levensduren.
- Meer toepassen van relinen in plaats van vervangen.

Waterloket

Het doel van deze werkgroep is het creëren van een online informatie- en helpdesk waar inwoners alle relevante informatie over (grond)water(beheer) en riolering kunnen vinden, melding kunnen doen, vergunningen en aanvragen indienen.

Regionaal afvalwaterketenbeleid

Het gezamenlijk ontwikkelen van beleidsuitgangspunten voor de afvalwaterketen specifiek voor het regionale samenwerkingsverband van Noord-Kennemerland Noord. Hierbij kan specifiek worden ingegaan op de problematiek die binnen deze regio speelt en waarbij naast algemene specifieke op deze regio toegespitste beleidsuitgangspunten kunnen worden geformuleerd. Deze beleidsuitgangspunten kunnen dan in de GRP's voor deze regiogemeenten worden opgenomen.

Monitoring

In eerste instantie was het doel van deze werkgroep het onderzoeken hoe samengewerkt kan worden op het gebied van monitoring zonder gezamenlijk een meetproject op te zetten. Echter hebben veel gemeenten al een meetproject lopen en hebben de gemeenten Heiloo, Langedijk, Castricum en Uitgeest (buiten het samenwerkingsverband) al een gezamenlijk meetproject lopen. Daarom wordt op dit onderwerp nu gezocht naar de mogelijkheden van kennisdeling.

Riothermie

Deze werkgroep heeft meerdere doelen geformuleerd:

- Het uitvoeren van een verkennend onderzoek naar mogelijke locaties.
- Onderzoeken of er een combinatie valt te maken met Warmte Koude Opslag (WKO).

Optimalisatie Verbeterd Gescheiden Stelsel (VGS)

Het doel van deze werkgroep is het onderzoeken welke aanpassingen en daarmee kosten, nodig zijn om de verbeterd gescheiden stelsels van de gemeente Heerhugowaard zodanig aan te passen dat ze onder piekneerslagcondities geen hemelwater naar de RWZI afvoeren.

De reeds behaalde en geprognosticeerde resultaten van de werkgroepen worden in het volgende hoofdstuk behandeld.

3.4 REGIONAAL AFVALWATERKETEN PROGRAMMA

Naast de bestaande werkgroepen is er door de regio een Regionaal Afvalwaterketen Programma (RAP) opgesteld. Het RAP omvat bestaande en nieuw op te pakken onderwerpen en een hierbij behorende planning. Deze paragraaf geeft een korte omschrijving van de zes onderscheiden thema's met per thema een doorverwijzing naar bestaande werkgroepen. Daarnaast worden nieuwe kansrijke onderwerpen vermeld om tot aanvullende kostenbesparingen te komen. Sommige werkgroepen hebben raakvlakken met meerdere thema's. Het onderwerp financiën is geen specifiek thema in het RAP. Echter wordt er wel specifiek aandacht besteedt aan het terugdringen van de kapitaallasten in de toekomst.

Operationeel Beheer

Het operationeel beheer omvat de ondersteuning bij alle voorkomende werkzaamheden voor het in stand houden van het bestaande rioleringsstelsel. Bijvoorbeeld reparatiewerkzaamheden, reinigen en inspecteren, etc. Bestaande werkgroepen die onder dit thema vallen zijn:

- Onderhoud gemalen;
- Reinigen en inspecteren;
- Relinen en deelreparaties;
- vGRP.

Gegevensbeheer

De riolering is een zeer complex systeem waarin veel objecten aanwezig zijn en veel informatie wordt ingezameld. Het thema gegevensbeheer richt zich op het inzichtelijk maken en structureren van al deze informatie. Denk bijvoorbeeld aan het inzicht in het aanwezige areaal en de informatie verkregen uit inspecties. Maar ook het inzicht dat verkregen wordt door het monitoren van het rioleringsstelsel.

Bestaande werkgroepen die onder dit thema vallen zijn:

- Grondwatermeetnet;
- Huisaansluitingen;
- Monitoren en sturen;
- Reinigen en inspecteren (hoe om te gaan met inspectieresultaten);
- Gegevensbeheer;
- Monitoring.

Daarnaast is een nieuw kansrijk onderwerp voor kostenbesparing gedetecteerd dat binnen dit thema valt:

- Herziening eenheidsprijzen investeringen.

Relatie waterketen-watersysteem

Het rioleringsstelsel staat niet op zichzelf. Er is een wisselwerking met andere onderdelen in het watersysteem. Bijvoorbeeld de invloed op grondwater of de invloed van overstortgebeurtenissen op de waterkwaliteit. Door deze onderwerpen regionaal te benaderen kan tevens aandacht worden besteedt aan regionale effecten. Bestaande werkgroepen die onder dit thema vallen zijn:

- Grondwatermeetnet;
- Monitoren en sturen;
- Waterloket;
- Regionaal Afvalwaterketenbeleid;
- Monitoring;
- Optimalisatie VGS.

Daarnaast is een nieuw kansrijk onderwerp voor kostenbesparing gedetecteerd dat binnen dit thema valt:

- Optimalisatiestudies, overnamepunten en afvalwaterakkoorden (niet nader uitgewerkt in deze rapportage).

Klimaatbestendige leefomgeving

Ondanks dat de meningen verdeeld zijn over de oorzaken van klimaatverandering blijkt dat er wel degelijk een verandering plaatsvindt in neerslaggebeurtenissen. De riolering kan zware buien niet altijd afvoeren terwijl deze vaker voorkomen. Dit thema bekijkt de mogelijkheden van een klimaatbestendige leefomgeving om op andere manieren met klimaatverandering om te gaan. Bestaande werkgroepen die vallen onder dit thema zijn:

- Klimaatadaptatie;
- Optimalisatie VGS.

Risicogestuurd beheer (assetmanagement)

Het thema risicogestuurd beheer behandelt een optimalisatie van het beheer en onderhoud waarin het risico van het systeem en de inspanning om het systeem in stand te houden op elkaar zijn afgestemd.

Bestaande werkgroepen die onder dit thema vallen zijn:

- Monitoren en sturen;
- Gegevensbeheer;
- Monitoring;
- Optimalisatie VGS.

Daarnaast zijn nieuwe kansrijke onderwerpen voor kostenbesparingen gedetecteerd die binnen dit thema vallen:

- Relinen in plaats van traditioneel vervangen van rioleringsstrengen.
- Levensduurverlenging riolering.
- Gedifferentieerd reinigen en inspecteren van de riolering.

Toekomstvisie op de afvalwaterketen en innovatie

De afvalwaterketen staat mogelijk voor grote veranderingen. Er klinken geluiden voor een compleet andere insteek van het afvalwaterketenbeheer. Denk hierbij bijvoorbeeld aan grote waterketenbedrijven die zowel het zuiverings- als rioleringsbeheer overnemen of het rioleringsbeheer dat naar de waterschappen gaat. Daarnaast wordt steeds meer onderzoek gedaan naar een andere omgang met rioolwater. Denk hierbij bijvoorbeeld aan nieuwe sanitatie of energie uit afvalwater. Dit thema focust zich niet per se op het jaar 2020 maar kijkt ook naar de langere termijn. Bestaande werkgroepen die onder dit thema vallen zijn:

- Nieuwe sanitatie;
- Riothermie.

Daarnaast is een nieuw kansrijk onderwerp voor kostenbesparing gedetecteerd dat binnen dit thema valt:

- Personeel als asset.

4

Kosten

Het samenwerkingsverband heeft zichzelf als doelen gesteld de doelmatigheid te vergroten op het gebied van de vier K's:

- Kosten.
- Kwaliteit.
- (verkleining) Kwetsbaarheid.
- Kennis.

In dit hoofdstuk worden de (geprognosticeerde) resultaten voor de kostenbesparingen in beeld gebracht. Hoofdstuk 5 gaat nader in op de doelmatigheidsverbeteringen op de andere drie K's.

4.1 KOSTENBESPARINGEN GEMEENTEN

Zoals te lezen is in paragraaf 2.2 kijkt de visitatiecommissie in de eerste stap van het beoordelingskader naar de kosten. Wanneer niet voldaan wordt aan de gestelde ambities voor kostenbesparing wordt naar de andere drie K's niet gekeken. De kostenbesparingen worden gerefereerd aan de autonome ontwikkeling van de kosten als gepland in 2010. In paragraaf 2.3 is te lezen dat de autonome inkomsten in 2020 22,5 miljoen euro zouden bedragen. Wanneer 10% kostenbesparing wordt gerealiseerd bedragen de inkomsten in 2020 20,3 miljoen euro. Dit betekent dat er een besparing gerealiseerd dient te worden van 2,2 miljoen euro.

4.1.1 BEHAALDE BESPARINGEN VÓÓR 2010

Kostenbesparingen die vóór 2010 zijn behaald mogen van de visitatiecommissie worden meegenomen in de totale kostenbesparing tot 2020. Deze besparingen worden dan afgetrokken van de geprognosticeerde kosten in het basisjaar 2010. Dergelijke kostenbesparingen gelden ook voor het samenwerkingsverband Noord-Kennemerland Noord. De volgende besparingen vóór 2010 zijn meegenomen:

- In het kader van de Optimalisatie Afvalwater studies zijn er voor de gemeenten Schermer en Graft-de Rijk maatregelen geformuleerd om te voldoen aan de basisinspanning. Nader onderzoek heeft uitgewezen dat deze maatregelen niet noodzakelijk waren, zodat de investeringen zijn geschrapt.
- De gemeente Graft-de Rijk heeft samen met HHNK IBA's aangeschaft. Door de gezamenlijke aanschaf heeft de gemeente € 642.500,- bespaard.
- Om aan de basisinspanning in de gemeente Castricum te voldoen, waren zes bergbezinkbassins gepland. Metingen hebben echter uitgewezen dat er slechts één bergbezinkleiding aangelegd hoefde te worden. Hiermee is een investering van € 3.569.000,- bespaard.
- In het BRP van 2005 zijn er in de gemeente Langedijk milieumaatregelen gepland ter reductie van piekmissie T=2 (destijds beleid HHNK). Deze maatregelen zijn komen te vervallen door tijdig (vóór realisatie) een hertoetsing op het gewijzigde beleid van HHNK te doen. Op deze wijze is een investering van 1,5 miljoen euro uitgespaard.

- De gemeente Heerhugowaard heeft maatregelen uit het GRP 1996-2005 niet uitgevoerd of alternatieven tot stand gebracht. Deze maatregelen betroffen:
 - Een aantal randvoorzieningen;
 - Gemengd stelsel Zandhorst verbeteren in plaats van ombouwen naar verbeterd gescheiden stelsel;
 - Selectieve benadering bij het afkoppelen.
 Hierdoor heeft de gemeente totaal 1,5 miljoen aan besparingen uitgespaard.

In Tabel 5 is weergegeven hoe hoog de kapitaallasten zouden zijn in het jaar 2020 wanneer de beschreven investeringen wel doorgang hadden gevonden. Deze omrekening is uitgevoerd omdat niet de investeringen maar de kapitaallasten in de tariefbepaling van de rioolheffing worden meegenomen. Voor de berekeningen is uitgegaan van een afschrijvingstermijn van 20 jaar en een rentepercentage van 5,0%.

Omschrijving	Jaar	Bespaarde investering	Kapitaallasten 2020
OAS Beemster – Graft-de Rijp	2005	€ 36.229,--	€ 2.300,--
OAS Beemster – Schermer	2005	€ 2.264,--	€ 140,--
Gezamenlijke aanschaf IBA's Graft-de Rijp en HHNK (gemeentelijke besparing)	2006	€ 642.500,--	€ 42.000,--
Beperking investering BBB's Castricum	2002	€ 3.569.000,--	€ 200.000,--
Niet uitvoeren milieumaatregelen Langedijk	2005	€ 1.500.000,--	€ 93.750,--
Diverse maatregelen Heerhugowaard	2005	€ 1.500.000,--	€ 93.750,--
Totaal:		€ 7.249.993,--	€ 431.940,--

Tabel 5: Besparingen voor 2010 (bedragen afgerond)

4.1.2 BESPARINGEN DOOR WERKGROEPEN

In paragraaf 0 is reeds gepresenteerd welke werkgroepen deel uitmaken van het samenwerkingsverband. Elke werkgroep draagt bij aan doelmatigheidsverbeteringen op de vier K's. Van de achttien reeds aanwezige werkgroepen dragen er zes potentieel bij aan de kostenbesparingen. In Tabel 6 is per relevante werkgroep de potentiële kostenbesparing weergegeven:

Wergroep	Potentiele jaarlijkse kostenbesparing	Opmerkingen
Onderhoud gemalen (10% voordeel)	€ 32.000,--	Gezamenlijke aanbesteding
Monitoring	€ 45.000,--	
Reinigen en inspecteren	€ 300.000,--	
vGRP	€ 26.600,--	Geëxtrapoleerd van 3 gemeenten
Gegevensbeheer	€ 29.000,--	Delen licentiekosten / minder FTE
Relinen en deelreparaties	€ 30.000,--	Gezamenlijke aanbesteding
Potentiele besparing	€ 462.600,--	

Tabel 6: Potentiële besparingen per werkgroep in 2020 (bedragen afgerond)

De kostenbesparingen in de werkgroepen worden veelal gerealiseerd door nieuwe inzichten in kosten of voordelen door de schaalgrootte. Met de uitvoering van de bovenstaand genoemde werkgroepen wordt in 2020 'slechts' € 462.600,-- aan structurele kostenbesparingen gerealiseerd. In de betreffende projectplannen is nader uiteengezet hoe de genoemde bedragen zijn onderbouwd. Deze besparing is nog niet voldoende om te voldoen aan de eisen van de visitatiecommissie. In de volgende paragraaf zijn verdere kostenbesparingen opgevoerd die in het kader van het regionaal afvalwaterketenprogramma worden behaald.

4.1.3 **BESPARINGEN DOOR ONDERWERPEN REGIONAAL AFVALWATERKETENPROGRAMMA**

De in deze paragraaf behandelde onderwerpen vallen onder de verschillende thema's van het Regionaal Afvalwaterketen Programma (paragraaf 0) en zullen door de implementatie daarvan verder uitgewerkt worden. De kostenbesparingen zijn omgerekend naar (kapitaal)lasten in 2020. De onderwerpen met een aanzienlijke potentie op besparingen zijn:

- Relinen in plaats van traditioneel vervangen van rioleringsstrengen;
- Levensduurverlenging riolering'
- Gedifferentieerd reinigen en inspecteren van de riolering;
- Herziening eenheidsprijzen van investeringen
- Buitengebied;
- Personeel als asset.

Relinen in plaats van traditioneel vervangen van rioleringsstrengen

Dit onderwerp valt onder het RAP thema: Risicogestuurd beheer (Assetmanagement)

Bij het relinen van de riolering wordt een kunststof kous in een rioolbuis geplaatst. Op deze manier ondersteund de kous de sterkte van de buis en gaat deze weer langer mee. De vervanging wordt hiermee uitgesteld. Momenteel is in de investeringslijnen van de deelnemende gemeenten geen rekening gehouden met relinen terwijl veel gemeenten deze techniek al wel inzetten. Om te komen tot een kostenbesparing zijn de volgende uitgangspunten geformuleerd (gewogen gemiddelden op basis van aangeleverde gegevens van de deelnemende gemeenten):

- 20% van het areaal is geschikt voor relinen.
- Relinen levert een gemiddelde kostenbesparing op van 48% ten opzichte van traditioneel vervangen.
- Een relining gaat de helft minder lang mee dan een traditionele vervanging.

Op basis van bovenstaande gegevens en gegevens en een aangeleverde investeringslijn is berekend dat met dit onderwerp een jaarlijkse besparing op de kapitaallasten kan worden bereikt van circa € 360.000,-- (afschrijvingstermijn 30 jaar, 4,5% rente).

Levensduurverlenging riolering

Dit onderwerp valt onder het RAP thema: Risicogestuurd beheer (Assetmanagement)

Bij het opstellen van het GRP en de berekening van de hoogte van de rioolheffing wordt uitgegaan van een standaard levensduurverwachting van de riolering. Hoe korter deze periode is, hoe hoger het tempo van de vervangingsinvesteringen en hoe hoger de kapitaallasten zullen uitvallen. Deze levensduurverwachting is in het verleden zonder gefundeerde onderbouwing aangenomen en veelal is niet geëvalueerd in hoeverre deze aansluit bij de praktijk. Het werkelijke vervangingstijdstip wordt namelijk vaak bepaald op basis van de staat van de riolering. De ervaring leert dat de levensduur in de praktijk langer is dan de levensduurverwachting. De potentiële levensduurverlenging wordt geschat op 10%. Op basis van aangeleverde gegevens is berekend dat hiermee een jaarlijkse kostenbesparing gerealiseerd kan worden op de kapitaallasten van circa € 350.000,-- (afschrijvingstermijn 30 jaar, 4,5% rente).

Gedifferentieerd reinigen en inspecteren riolering

Dit onderwerp valt onder het RAP thema: Risicogestuurd beheer (Assetmanagement)

Momenteel hanteert elke gemeente haar eigen beleid met betrekking tot het reinigen en inspecteren van de riolering. De huidige frequenties voor reinigen en inspecteren is veelal in de loop der jaren ontstaan, zonder dat de noodzaak wordt geëvalueerd. Sommige gebieden zullen frequenter moeten worden gereinigd en geïnspecteerd dan andere gebieden, bijvoorbeeld als functie van de grondslag of de leeftijd van de betreffende riolering. De ervaring leert dat de gehanteerde frequenties zeer veilig (risicoloos) zijn, wat feitelijk niet meer past in de moderne opvattingen van het rioleringsbeheer (assetmanagement). Om de potentiële kostenbesparing voor het gedifferentieerd reinigen en inspecteren te berekenen zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- Gedifferentieerde frequentie voor reinigen: 1 x per 12 jaar (huidig gemiddelde is circa 1 x per 9 jaar).
- Gedifferentieerde frequentie voor inspecteren: 1 x per 20 jaar (huidig gemiddelde is circa 1 x per 13 jaar).
- Gehanteerde eenheidsprijs reinigen: € 2,--.
- Gehanteerde eenheidsprijs inspecteren: € 2,--.

Reinigen		Bergen	Castricum	Hh.waard	Heiloo	Langedijk	Alkmaar+	Totaal
Autonoom								
gem. frequentie	#jr	7,0	6,0	11,3	10,4	13,3	8,4	
gem. areaal	km/jr	32,2	25,1	30,2	13,4	13,7	72,7	187,28
kosten	€*1000/jr	64,4	50,2	60,4	26,7	27,3	145,5	374,57
Doelmatig								
gediff. Frequentie	#jr	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	12,0	
gediff. areaal	km/jr	18,8	15,8	28,5	11,6	15,1	50,8	140,56
kosten	€*1000	37,6	31,6	57,0	23,2	30,2	101,6	281,12
Besparing	€*1000	26,8	18,6	3,4	3,5	-2,9	43,9	93,45
	%	41,7%	37,1%	5,7%	13,2%	-10,5%	30,2%	24,9%

Tabel 7:Uitwerking besparing op reinigen

Inspecteren		Bergen	Castricum	Hh.waard	Heiloo	Langedijk	Alkmaar+	Totaal
Autonoom								
gem. frequentie	#jr	14,0	12,0	22,6	10,4	13,3	8,4	
gem. areaal	km/jr	16,1	15,8	12,5	13,4	13,7	72,7	272,2
kosten	€*1000/jr	32,2	31,6	25,0	26,7	27,3	145,5	€ 544,4
Doelmatig								
gediff. Frequentie	#jr	20,0	20,0	22,6	20,0	20,0	20,0	
gediff. areaal	km/jr	11,3	9,5	15,1	7,0	9,1	30,5	153,4
kosten	€*1000	22,6	19,0	30,2	13,9	18,1	60,9	€ 306,8
Besparing	€*1000	9,7	12,6	-5,2	12,8	9,2	84,5	€ 237,6
	%	30,0%	40,0%	-20,8%	47,9%	33,7%	58,1%	43,6%

Tabel 8: Uitwerking besparing op inspecteren

In Tabel 7 en Tabel 8 is te zien dat met het gedifferentieerd reinigen en inspecteren een kostenbesparing gerealiseerd kan worden van afgerond € 330.000,-- in 2020.

Herziening eenheidsprijzen investeringen

Dit onderwerp valt onder het RAP thema: Gegevensbeheer

Voor de raming van kosten ten behoeve van de productbegroting riolering wordt veelal gebruik gemaakt van eenheidsprijzen gebaseerd op Leidraad Module D1100, Kostenkengetallen. Dit zijn eenheidsprijzen uit 2007 die worden gecorrigeerd met de inflatie naar het prijspeil van het jaar dat de investeringslijn wordt opgesteld. Bij het bepalen van deze eenheidsprijzen spelen ook lokale factoren als het type verharding en het toepassen van bemaling een rol, waardoor locatiespecifieke eenheidsprijzen gewenst zijn.

Nacalculaties van uitgevoerde activiteiten leren dat de prijzen in de praktijk lager uitvallen dan in de gehanteerde systematiek. De verwachte kostenbesparing op de investeringskosten in de periode 2014-2020 is geschat op 5%. Dit levert een investeringsbesparing op van 3,7 miljoen euro (gebaseerd op informatie uit de Benchmark Rioleringszorg 2013). Door vertaald naar kapitaallasten in 2020 betekent dit een jaarlijkse kostenbesparing van € 230.000,-- (afschrijvingstermijn 40 jaar, 5% rente). Deze besparing geldt puur voor investeringen. Herziening in eenheidsprijzen van de beheerskosten zijn in andere werkgroepen verwerkt.

Buitengebied

Dit onderwerp valt onder het RAP thema: Toekomstvisie op de afvalwaterketen en innovatie

In het buitengebied van de verschillende gemeenten is veel drukriolering aanwezig. Het grootste deel van het afvalwater wordt ingezameld en via drukpompunits en drukriolering naar de zuivering getransporteerd. Echter zijn er ook andere mogelijkheden om woningen van afvalwater te ontdoen. Zo is er de mogelijkheid voor het toepassen van nieuwe sanitatie (ook al een bestaande werkgroep) en blijkt het in veel gevallen ook mogelijk om het afvalwater rechtstreeks op het oppervlaktewater te lozen via (verbeterde) septic tanks. Zo bereik je niet alleen besparingen op investeringen maar ook op het gebied van zuivering omdat er minder afvalwater aangeboden wordt. Volgens de Benchmark Rioleringszorg 2013 zijn er in de regio 1184 drukpompunits aanwezig. Bij een levensduur van gemiddeld 15 jaar betekent dit dat er 79 per jaar vervangen dienen te worden. De potentiële kostenbesparing van lozen op oppervlaktewater via (verbeterde) septic tanks of het toepassen van alternatieve vormen van riolering wordt geschat op 30%. Dit betekent een jaarlijkse besparing van € 260.000,- op de kapitaallasten in 2020 (afschrijvingstermijn 20 jaar, 5% rente).

Personeel als asset

Dit onderwerp valt onder het RAP thema: Toekomstvisie op de afvalwaterketen en innovatie

Dit onderwerp richt zich op de omgang met personeel en de organisatievorm die hierbij hoort. De hoeveelheid werk voor een personeelslid neemt toe terwijl de uitstroom door vergrijzing doorzet. De verwachting is dat het in de komende jaren steeds lastiger zal worden om kwalitatief goed personeel te binden en te behouden. Om deze *kwetsbaarheid* op te vangen kunnen de gemeenten een buffer voor elkaar vormen en (een deel van) het werk regionaal organiseren. Op deze wijze zal kennis minder snel verloren gaan en hoeven uitstromende personeelsleden niet direct vervangen te worden. De krimp in de komende jaren wordt geschat op 10%. Dit betekent tevens een jaarlijkse kostenbesparing van circa € 350.000,- in het jaar 2020.

Totale potentiële kostenbesparing RAP

In Tabel 9 zijn de potentiële kostenbesparingen uit het Regionaal Afvalwaterketen Programma samengevoegd.

Onderwerp	Potentiële jaarlijkse kostenbesparing
Relinen in plaats van vervangingen in investeringslijn	€ 360.000,-
Levensduurverlenging	€ 350.000,-
Gedifferentieerd reinigen en inspecteren	€ 330.000,-
Herziening eenheidsprijzen investeringen	€ 230.000,-
Buitengebied	€ 260.000,-
Personeel als asset	€ 350.000,-
Totale besparing extra onderwerpen	€ 1.880.000,-

Tabel 9: Verwachte kostenbesparingen in 2020 door nieuwe onderwerpen (bedragen afgerond)

4.1.4 TOTALE KOSTENBESPARING

In Tabel 10 worden de potentiële structurele kostenbesparingen in het jaar 2020 bij elkaar opgeteld. Aan de besparingen wordt ook nog de gezamenlijke inning van de rioolheffing gerekend. Dit is buiten het samenwerkingsverband om, maar wel gelijktijdig opgezet. Verwacht wordt dat hiermee 10% bespaard wordt op de perceptiekosten wat neer komt op een bedrag van ca. € 50.000,- (vergeleken met de perceptiekosten in 2010 uit de Benchmark Rioleringszorg 2013):

Onderdeel	Potentiële jaarlijkse kostenbesparing	Opmerkingen
Besparingen voor 2010	€ 431.940,--	Investerings doorvertaald in kapitaallasten
Bestaande werkgroepen	€ 462.600,--	
Onderwerpen RAP	€ 1.880.000,--	
Gezamenlijke inning rioolheffing	€ 50.000,--	
Totaal	€ 2.824.540,--	
Percentage van autonome ontwikkeling	12,55%	

Tabel 10: Totale kostenbesparingen in 2020

In Tabel 10 is te zien dat met de besparingen uit het verleden, de huidige werkgroepen en de voorlopig berekende nieuwe onderwerpen een besparing van 12,55% van de kosten wordt gerealiseerd. Met deze 12,55% besparing wordt ruimschoots voldaan aan de eis van 10% van de visitatiecommissie waterketen.

4.2 KOSTENBESPARINGEN HHNK

Zoals in paragraaf 2.3.2 is te lezen is de doelstelling vanuit het BAW voor HHNK om de jaarlijkse lasten in 2020 terug te brengen tot 85 miljoen euro. HHNK heeft deze eis echter verscherpt naar 83 miljoen euro. Het hoogheemraadschap wil deze besparing behalen door de uitvoering van het 'Programma Waterketen HHNK'. Buiten dit programma om heeft het waterschap ook nog besparingen uit het verleden en uit andere trajecten. In een brief (HHNK/13000295) die het hoogheemraadschap op 13 november 2013 heeft verstuurd aan de visitatiecommissie waterketen beschrijft zij op hoofdlijnen hoe deze kostenbesparingen tot stand komen.

Kostenbesparingen HHNK	Investering (€ x miljoen)	Jaarlijkse Lasten (€ x miljoen)
Periode 1998 tot 2010		
Optimalisatiestudies / IBA's (gemeenten en hoogheemraadschap samen)	45	3,2
Periode 2010 tot 2013		
Sanering percelen buitengebied (gemeenten en hoogheemraadschap samen)		1,8
Meten en monitoring (gemeenten en hoogheemraadschap samen)		0,1
Optimalisatiestudie Hoorn / Den Helder (gemeenten)	1,2	
HVC Slibverwerking		0,5
Besparing op investering zuivering Geestmerambacht	4,5	0,4
Periode 2014 tot 2020		
Samenwerking laboratorium met waterbedrijven (vanaf 2017)		1,8
Uitwerken programma waterketen HHNK		10

Tabel 11: Samenvatting besparing HHNK op hoofdlijnen

In Tabel 11 is ook de besparing te zien van het 'Programma Waterketen'. Het samenwerkingsverband Noord-Kennemerland Noord is hier een onderdeel van. Met deze 10 miljoen euro voldoet het hoogheemraadschap al aan de doelstelling vanuit het Bestuursakkoord Water. Wanneer deze 10 miljoen vergeleken wordt met de autonome ontwikkeling wordt 10,8% kostenbesparingen gerealiseerd. De overige kostenbesparingen in de tabel komen slechts ten dele ten gunste van het hoogheemraadschap maar vergroten wel de doelmatigheidsverbeteringen.

Samenwerking HHNK en gemeenten

Zoals in Tabel 11 is te lezen behaalt het HHNK een deel van haar kostenbesparingen door de samenwerking met gemeenten. Het hoogheemraadschap is ook aangesloten bij enkele van de werkgroepen in het samenwerkingsverband NKN (zie Tabel 4). De belangrijkste functie van het hoogheemraadschap is hierin het inbrengen van de juiste kennis waardoor de kwaliteit verbeterd wordt en de kwetsbaarheid verkleind.

Het grootste voordeel van de samenwerking tussen de gemeenten en het HHNK is een optimalisatie studie naar de verbeterd gescheiden stelsel (VGS) in de gemeente Heerhugowaard. Door een optimalisatie in het VGS kan een investering van 4,5 miljoen euro worden bespaard op de uitbreiding van de zuiveringskring Geestmerambacht. Deze kostenbesparing komt tot stand door besparingen in de uitbreiding van de hydraulische capaciteit van de zuiveringstechnische werken en in beperkte mate door een besparing in energiekosten voor het verpompen en zuiveren van het afgevoerde water.

4.3 RESUMÉ

In deze paragraaf worden de behaalde doelmatigheidsverbeteringen kort samengevat.

Kostenbesparingen gemeenten

Het samenwerkingsverband Noord-Kennemerland Noord kan met de huidige werkgroepen, besparingen die al gedaan zijn vóór 2010 en de gezamenlijke inning van belastingen een jaarlijkse kostenbesparing realiseren van € 944.540,-- in 2020. Dit is een besparing van 4% ten opzichte van de autonome ontwikkeling. Met deze 4% wordt niet voldaan aan de eis van 10% kostenbesparing van de visitatiecommissie. Met behulp van aanvullende onderwerpen die vallen onder de zes thema's uit het RAP worden aanvullende kostenbesparingen gerealiseerd. Deze extra onderwerpen kunnen een potentiële besparing opleveren van een extra € 1.880.000,--. Met deze extra onderwerpen en de huidige werkgroepen wordt dan een besparing gerealiseerd van 12,55% in 2020.

Onderdeel	Potentiële jaarlijkse kostenbesparing	Opmerkingen
Besparingen voor 2010	€ 431.940,--	Investeringen doorvertaald in kapitaallasten
Bestaande werkgroepen	€ 462.600,--	
Onderwerpen RAP	€ 1.880.000,--	
Gezamenlijke inning rioolheffing	€ 50.000,--	
Totaal	€ 2.824.540,--	
Percentage van autonome ontwikkeling	12,55%	

Tabel 12: Kostenbesparingen Noord-Kennemerland Noord

Kostenbesparingen HHNK

Het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier heeft reeds voor zichzelf becijferd hoe de beoogde doelmatigheidswinst gerealiseerd kan worden. Dit heeft zij onder andere gedaan in het 'Programma Waterketen HHNK' waarin ook de samenwerking met de verschillende regio's een rol speelt. Hiermee realiseert het hoogheemraadschap een besparing van 10,8% op de autonome ontwikkeling.

5

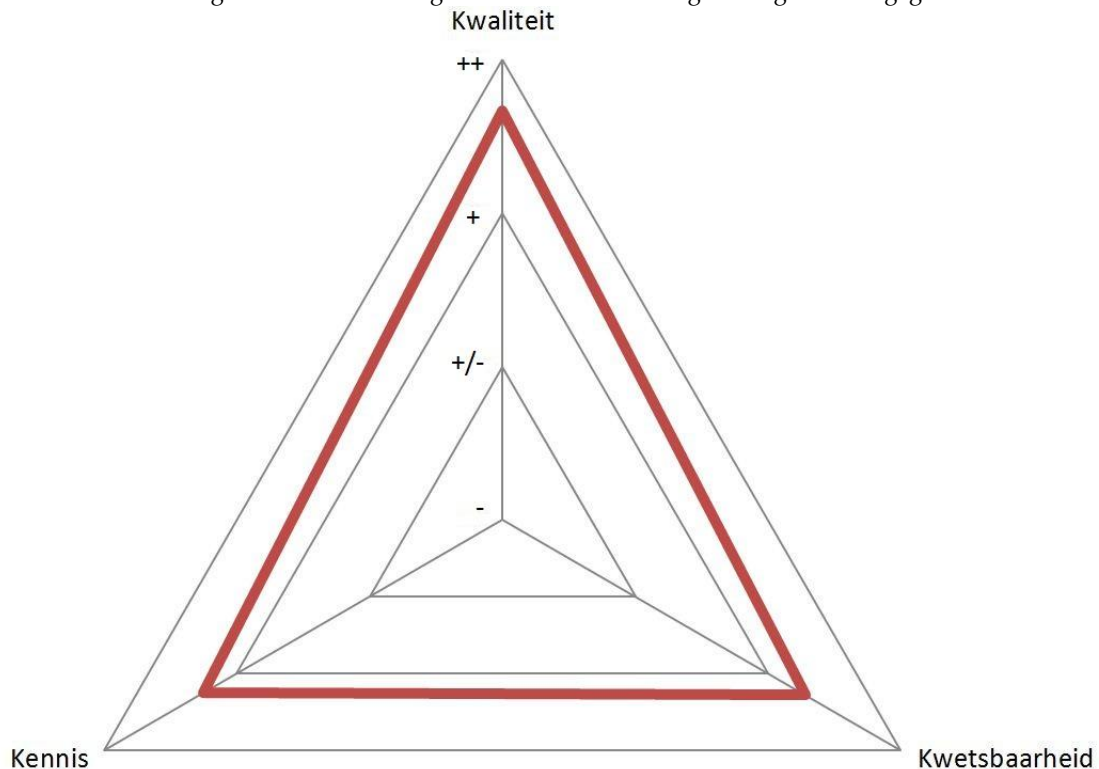
Kwaliteit / Kwetsbaarheid / Kennis

5.1 DOELMATIGHEIDSVERBETERINGEN

Binnen het samenwerkingsverband dragen alle werkgroepen bij aan de verbetering van de kwaliteit, kwetsbaarheid en kennis. Tijdens de gehouden interviews en in de projectplannen zijn de potentiële doelmatigheidsverbeteringen gescoord met behulp van vier categorieën:

- ++ : Grote positieve invloed.
- + : Positieve invloed.
- +/- : Geen invloed.
- - : Negatieve invloed.

Hieruit komt voor de gehele samenwerking een score als in het volgende figuur weergegeven:

Figuur 7: Prognose werkgroepen Kwaliteit, Kwetsbaarheid, Kennis

De potentie van de samenwerking op Kwaliteit, Kwetsbaarheid en Kennis, als weergegeven in Figuur 7, is opgebouwd conform de uitgedeelde score in Tabel 13. Deze score is deels tot stand gekomen in de gehouden interviews en deels in de projectplannen verwoord.

	Grondwatermeetnet	Klimaatadaptatie	Huisaansluitingen	Onderhoud gemalen	Monitoren en sturen	Reingen en inspecteren	Nieuwe Sanitatie	vGRP	Gegevensbeheer	Relinen en deelreparaties	Financiën	Waterloket	Regionaal Afvalwaterbeleid	Monitoring	Riothermie	Optimalisatie VGS
Kwaliteit	+	+	+	++	++	+	++	++	++	++	+	++	+	++	+	+
Kwetsbaarheid	+/-	+	+	++	+	++	+	+	++	++	++	+	+/-	+	+/-	+
Kennis	+	+	+	++	+	+	++	++	+	+	+	+	+	+	++	++

Tabel 13: Score werkgroepen

5.1.1 KWALITEIT

De bijdrage van de samenwerking aan de *kwaliteit* van de dienstverlening is hoger dan op de andere twee K's. Deze verbetering ontstaat doordat door samenwerking en verdeling van de taken meer aandacht kan worden besteedt aan een onderwerp. Daarnaast kunnen de gemeenten een grotere vuist maken in een gezamenlijke aanbesteding of contract, waardoor de resultaten zullen verbeteren. De werkgroepen die het meest bijdragen aan de kwaliteitsverbeteringen zijn:

- Onderhoud gemalen.
- Monitoren en sturen.
- vGRP.
- Gegevensbeheer.
- Relinen en deelreparaties.
- Waterloket.
- Monitoring.

Opvallend is dat de meeste van deze werkgroepen raakvlakken hebben met de operationele taken van de gemeenten.

5.1.2 KWETSBAARHEID

De werkgroepen dragen het minst bij aan de *kwetsbaarheid*, al wijken de scores op de K's niet veel van elkaar af. Vermindering van de kwetsbaarheid is in hoge mate afhankelijk van de organisatievorm van de samenwerking. Door bepaalde taken centraal te organiseren worden delen van de organisaties meer ontlast. Daarnaast kunnen gemeenten grotere projecten in gezamenlijkheid oppakken. Doordat de kennis van een project of onderwerp hierbij breder verspreid wordt is de kans op kennisverlies, doordat bijvoorbeeld iemand een andere baan krijgt, kleiner geworden. De werkgroepen die het meest bijdragen aan de verkleining van de kwetsbaarheid zijn:

- Onderhoud gemalen.
- Reinigen en inspecteren.
- Gegevensbeheer.
- Relinen en deelreparaties.
- Financiën.
- Monitoring.

Ook bij de verkleining van de kwetsbaarheid valt weer op dat de meeste van deze werkgroepen raakvlakken hebben met de operationele taken van de gemeenten.

5.1.3 KENNIS

Elke gemeenten heeft verschillende onderzoeken uitgevoerd en heeft een bepaalde expertise op een onderwerp. Alleen al door het bij elkaar komen om over een onderwerp te praten wordt *kennis* gedeeld. Daarnaast is er bijvoorbeeld door de werkgroep 'Relinen en deelreparaties' een gezamenlijke cursus gedaan. De werkgroepen die het meest bijdragen aan kennisdeling zijn:

- Onderhoud gemalen.
- Nieuwe sanitatie.
- vGRP.
- Riothermie.
- Optimalisatie VGS.

De werkgroepen die het meest bijdragen aan de kennisdeling zijn onderzoeksgerelateerd.

5.2 VOORTGANG SAMENWERKING

Het samenwerkingsverband Noord-Kennemerland Noord is begin 2012 begonnen met de samenwerking. Vanaf moment één hebben alle werkgroepen kennis met elkaar gedeeld. In deze paragraaf worden enkele aspecten van de voortgang beknopt toegelicht.

Kennis deling

De werkgroepen in het samenwerkingsverband zijn al diverse malen bij elkaar gekomen om over de onderwerpen te praten. De betrokken personen leren hierbij hun evenknie in de andere gemeenten beter kennen. Daarnaast wordt alle gezamenlijke kennis bij elkaar gebracht om van elkaar te kunnen leren.

Gezamenlijk bestek onderhoud rioolgemalen

De deelnemende gemeenten hebben reeds gezamenlijk een bestek voor het onderhoud van de rioolgemalen opgesteld. De aanbesteding van dit bestek zal begin 2014 plaatsvinden. Na de aanbesteding zullen de daadwerkelijke kostenbesparingen van het gezamenlijke aanbesteden worden bepaald.

Gezamenlijk bestek reinigen en inspecteren

Er is een door de deelnemende gemeenten een gezamenlijk bestek voor het reinigen en inspecteren van de vrijvervalriolering en het reinigen van de kolken opgesteld. Dit bestek is aanbesteed voor de gemeenten Langedijk en Heerhugowaard.

Gezamenlijk contract voor relinen en deelreparaties

Momenteel is al een grote slag geslagen met het gezamenlijk opstellen van een contract voor relinen en deelreparaties. De verwachting wordt dat dit contract in de loop van 2014 afgerond kan worden.

Gezamenlijke tekst voor het waterloket

Alle partijen hebben gezamenlijk een tekst voor het waterloket opgesteld. Deze tekst zal op de websites van alle deelnemende gemeenten geplaatst worden en verwijst de burger naar de mogelijkheden voor (grond)water gerelateerde onderwerpen.

Gezamenlijke monitoring (buiten samenwerkingsverband om)

Voordat het samenwerkingsverband is opgericht hebben de gemeenten Heiloo, Castricum, Langedijk en Uitgeest¹ al een gezamenlijk traject doorlopen om tot een gezamenlijk meetnet te komen. Dit meetnet is reeds actief. Het gezamenlijk aanbesteden hiervan heeft geleid tot een kostenbesparing van € 28.500,-.

Regionaal afvalwaterketen programma(RAP)

De gemeenten hebben gezamenlijk een regionaal afvalwaterketenprogramma opgesteld waarin een planning wordt gegeven voor de bestaande en nieuw op te pakken onderwerpen.

¹ Uitgeest maakt geen deel uit van het samenwerkingsverband Noord-Kennemerland Noord

6

Conclusie

Uit het doelmatigheidsonderzoek kunnen de volgende conclusies getrokken worden:

- De verwachting is dat een *kostenbesparing* van 10% ten opzichte van de autonome kostenontwikkeling gerealiseerd kan worden in 2020. De potentie van de nieuwe en bestaande onderwerpen levert voor de gemeenten een jaarlijkse kostenbesparing op van 12,55%.
- De samenwerking heeft een positief effect op de *kwaliteit* van de dienstverlening.
- De samenwerking heeft een positief effect op de verkleining van de *kwetsbaarheid* van de organisaties.
- De samenwerking heeft een positief effect op de aanwezige *kennis*.
- De doelstellingen van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier worden behaald door de implementatie van het 'Programma Waterketen HHNK'. Hiermee realiseert zij een kostenbesparing van 10,8% in 2020.

Om de conclusies te relateren aan het beoordelingskader van de visitatiecommissie is onderstaand aangegeven wat de verwachting is van de score van het 'Samenwerkingsverband Noord-Kennemerland Noord'. Belangrijk om te vermelden is dat alleen aan het beoordelingskader voldaan wordt als ook de randvoorwaarden verder worden uitgewerkt.

Stap	Eis	Voldaan?	Randvoorwaarden
A	Ambitie gesteld voor een minimale kostenbesparing van 10% in 2020	Ja	Mits voldoende implementatie van de plannen
B	Concreetheid van de plannen voor vier K's	Ja	Mits laatste projectplannen worden bijgewerkt
C	Zijn ambities en maatregelen bestuurlijk vastgelegd? Worden er reeds plannen geïmplementeerd	Ja	Huidig convenant loopt af, nieuwe samenwerkingsovereenkomst wordt in januari 2014 bestuurlijk vastgelegd

Tabel 14: Resultaten gerelateerd aan beoordelingskader visitatiecommissie

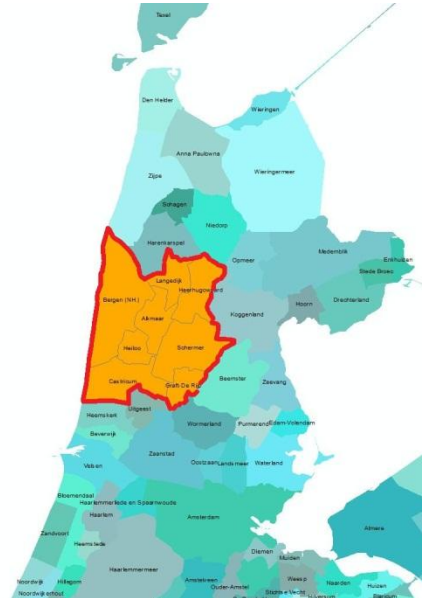
Bijlage 1 Kengetallen

Geografie en kengetallen

Het samenwerkingsverband Noord-Kennemerland Noord bestaat uit acht gemeenten en een waterschap in de provincie Noord-Holland.

- Castricum.
- Heerhugowaard.
- Heiloo.
- Langedijk.
- Bergen.
- Alkmaar.
- Schermer (aanstaande fusie met Alkmaar).
- Graft-de Rijk (aanstaande fusie met Alkmaar).
- Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK).

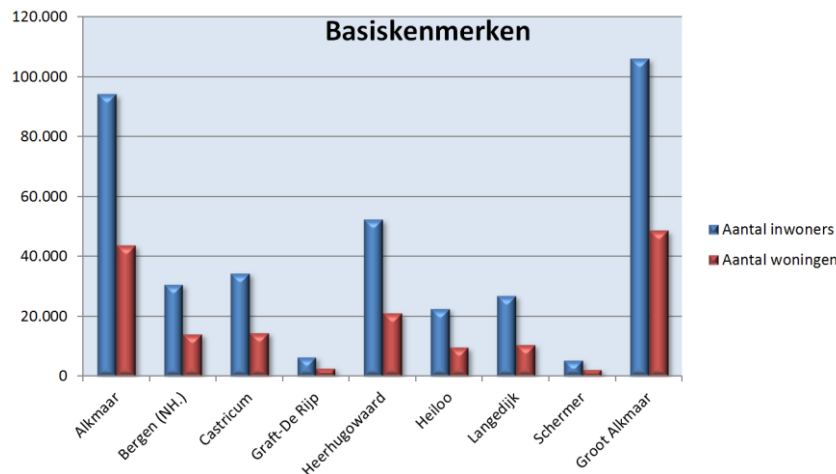
In dit hoofdstuk worden de belangrijkste individuele kengetallen per instantie beschreven. De gepresenteerde informatie is grotendeels afkomstig van de informatie uit de Benchmark Rioleringszorg 2013. Wanneer over Groot Alkmaar gesproken wordt betreft het de samenvoeging van de gemeenten Schermer, Graft-de Rijk en Alkmaar.

Figuur 8: Samenwerkingsverband Noord-Kennemerland Noord

Gemeenten

In Figuur 9 en Tabel 15 zijn de basiskenmerken van de gemeenten in het samenwerkingsverband weergegeven. Het betreft hierbij het aantal inwoners en woningen, het land oppervlak en het op de riolering afstromende verharde oppervlak van de gemeenten.

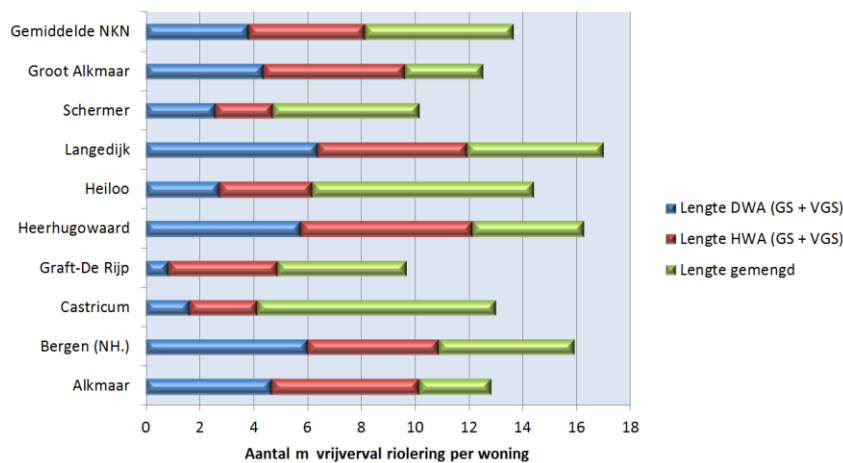

Figuur 9: Grafiek inwoners en woningen per gemeente

Gemeente	Landoppervlak (ha)	Verhard oppervlak afstromend op riolering (ha)
Castricum	6.037	217
Heerhugowaard	3.999	530
Heiloo	1.901	85
Langedijk	2.703	76
Bergen	11.946	216
Alkmaar	3.120	1.150
Schermer	6.439	14
Graft-de Rijk	2.176	?
Totaal	38.321	2.288

Tabel 15: Oppervlak per gemeente (geen gegevens over verhard oppervlak bekend van Graft-de Rijk)

In Figuur 9 is te zien dat de gemeente Alkmaar veruit de grootste gemeente is in de regio als het gaat om het aantal inwoners en woningen. De gemeente met de minste inwoners is de gemeente Schermer (vanaf 1 januari 2015 gefuseerd met Alkmaar). Dit geldt echter niet voor het totale land oppervlak van de gemeenten. Hierbij valt op dat de gemeente Bergen aanzienlijk groter is dan de overige gemeenten, zelfs twee maal zo groot als de tweede gemeente, Castricum. Dit wordt veroorzaakt door de grote hoeveelheid buitengebied en een deel van het duingebied dat binnen de gemeentegrenzen valt. Heiloo is de kleinste gemeente. Als het gaat om het verharde oppervlak dat is aangesloten op de riolering is Alkmaar wel weer de grootste. Van de gemeente Graft-de Rijk is niet bekend hoeveel hectare verhard oppervlak is aangesloten op de riolering.

Figuur 10: Aantal meter vrijverval riolering per woning

In Figuur 10 is per gemeente gepresenteerd hoeveel meter vrijvervalriolering per systeem aanwezig is. Om de hoeveelheden vergelijkbaar te maken zijn de lengtes omgerekend naar het aantal meter per woning in de gemeente. De onderlinge verschillen zijn veelal te verklaren uit de verschillen in de opbouw van de rioleringssystemen: gemengde riolering versus gescheiden riolering (DWA+HWA). De twee kleinste gemeenten, Schermer en Graft-de Rijk, beschikken vanwege het uitgestrekte buitengebied over de kleinste rioollengte per woning. Verder hebben alle gemeenten een significante hoeveelheid gescheiden riolering aangelegd.

In Tabel 16 zijn het aantal randvoorzieningen per gemeente in de regio weergegeven.

Gemeente	Berg(bezink) voorzieningen	Overige randvoorzieningen
Castricum	3	0
Heerhugowaard	2	0
Heiloo	0	0
Langedijk	2	0
Bergen	3	2
Alkmaar	4	12
Schermer	2	0
Graft-de Rijk	?	?
Totaal	20	22

Tabel 16: Randvoorzieningen (sommige gegevens Graft-de Rijk onbekend)

In Tabel 16 is te zien dat in de gemeente Heiloo geen randvoorzieningen aanwezig zijn. Dit komt omdat de gemeente een groot deel van het hemelwater in de bodem infiltreert.

HHNK

De gemeenten in het samenwerkingsverband lozen op vijf zuiveringen in Noord Holland. Hiervan zijn twee zuiveringen gelegen binnen de gemeentegrenzen van de deelnemende gemeenten.

Zuivering	Gemeenten	Opmerking
Geestmerambacht	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Alkmaar ▪ Bergen ▪ Heerhugowaard ▪ Langedijk 	Buiten regio
Heiloo	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Heiloo ▪ Alkmaar ▪ Castricum 	
Alkmaar	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Alkmaar ▪ Bergen 	
Beverwijk	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Castricum 	Buiten regio
Beemster	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Graft-de Rijk ▪ Schermer 	Buiten regio
Ursem	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Schermer 	

Tabel 17: Zuiveringen (bron: www.hhnk.nl)

Van HHNK zijn de kengetallen gegeven voor het gehele gebied en niet alleen voor de regio Noord-Kennemerland Noord. De genoemde gegevens zijn afkomstig uit de Bedrijfsvergelijking Zuiveringsbeheer 2012.

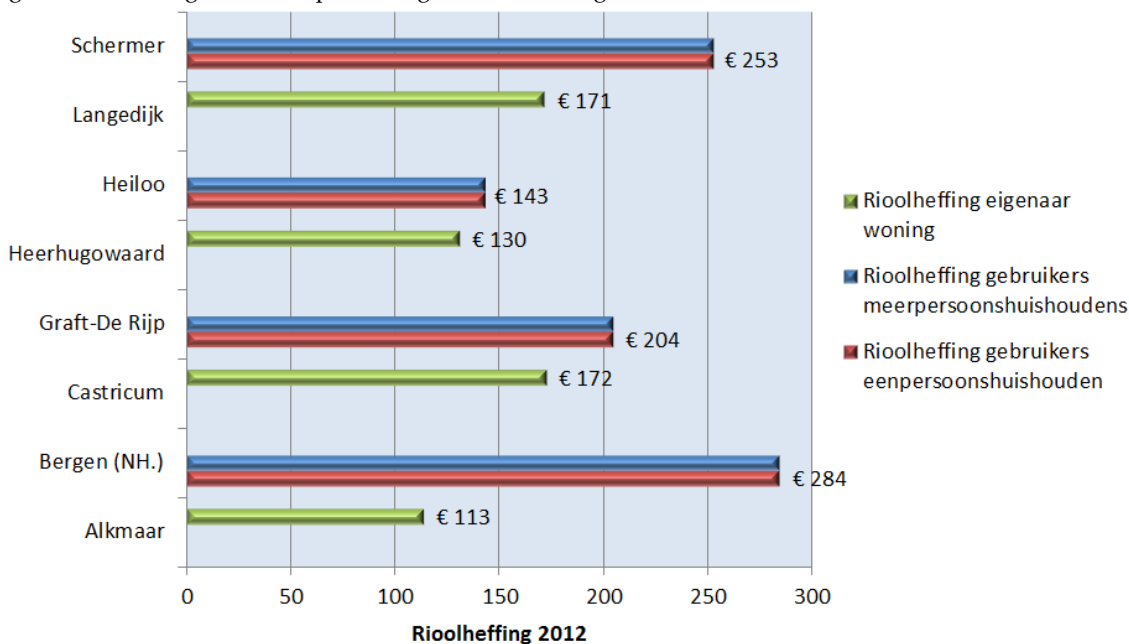
Omschrijving	Hoeveelheid
AWZI's	17
Lengte transportstelsel	484 km
Huishoudens dat afvalwater loost	466.117
Bedrijven dat afvalwater loost	25.000
Oppervlakte (2011)	196.400 hectare
Inwoners (2011)	1.100.000

Tabel 18: Kengetallen HHNK (2012)

In Tabel 18 is te zien dat er in het beheergebied van HHNK 466.117 huishoudens aanwezig zijn die afvalwater lozen. Binnen het samenwerkingsverband Noord-Kennemerland Noord zijn 118.686 huishoudens aanwezig. Dit betekent dat het samenwerkingsverband ongeveer een kwart van de inwoners binnen HHNK vertegenwoordigt.

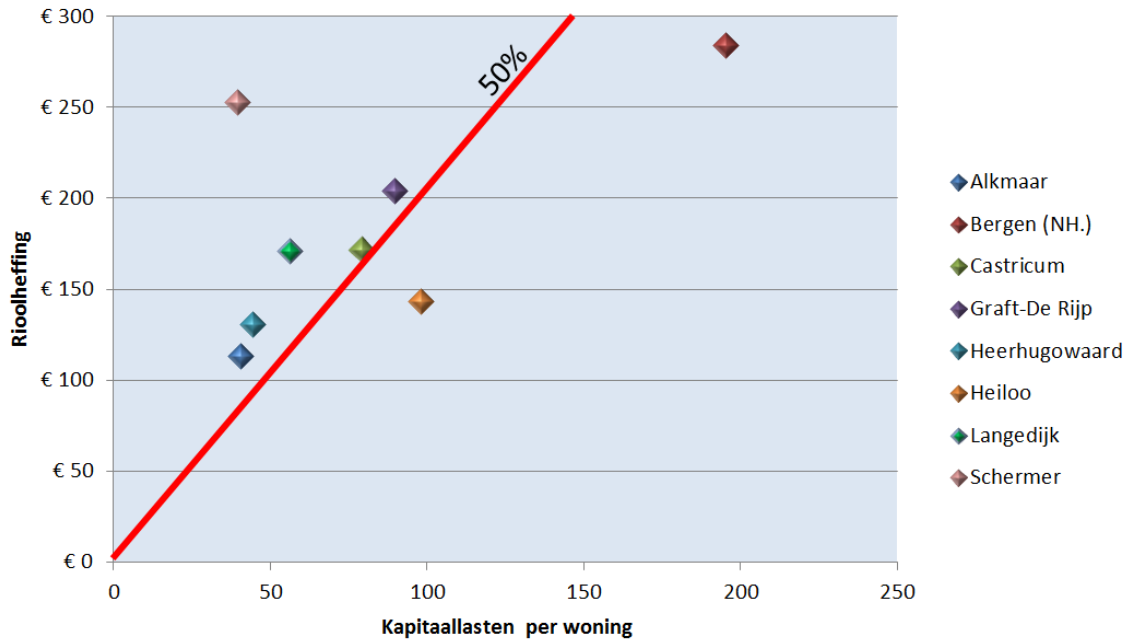
Financiën

Een groot deel van de kosten voor het rioleringsbeheer wordt gedekt uit de rioolheffing afkomstig van woningen. Een vergelijking van de rioolheffing per woning geeft een eerste indruk van de verschillen die in de regio bestaan, zowel qua inkomsten als qua lasten. In Figuur 11 is per gemeente de rioolheffing in 2012 van de gemeenten gepresenteerd, onderverdeeld in een eigenarenheffing, een meerpersoons gebruikersheffing en een eenpersoons gebruikersheffing.

Figuur 11: Rioolheffing 2012

In Figuur 11 is de rioolheffing van de gemeenten in de regio gepresenteerd. De rioolheffing van de gemeente Bergen is het hoogst en in Alkmaar het laagst. De rioolheffing kan niet zonder meer vergeleken worden met de heffing in andere gemeenten omdat deze onder andere afhankelijk is van de vervangingsgraad, ambities, kwaliteit en de heffing is ook nog niet altijd kostendekkend.

Figuur 12: Rioolheffing in 2012 tegen de kapitaallasten per woning met 50% lijn

In Figuur 12 is een rode lijn toegevoegd. Deze rode lijn geeft aan waar de grens ligt waarbij de kapitaallasten meer dan 50% van de rioolheffing uitmaken. Wanneer een gemeente onder de lijn scoort betekent dit dat méér dan 50% van de rioolheffing bestaat uit kapitaallasten. Dit is het geval bij de gemeenten Heiloo en Bergen. De reden van de relatief lage rioolheffing in Heiloo, ondanks het hoge aandeel in de kapitaallasten is omdat de heffing nog niet kostendekkend is. De gemeente Schermer heeft daarentegen een zeer beperkt aandeel van de kapitaallasten in de rioolheffing en de andere gemeenten liggen in de buurt van de 50% lijn.

Resumé

Wanneer de gegevens in de voorgaande paragrafen worden beschouwd kan per gemeente het volgende worden geresumeerd:

Castricum

Castricum is qua landoppervlak de derde gemeente binnen het samenwerkingsverband. Daarnaast heeft Castricum de grootste hoeveelheid gemengde riolering terwijl de gemeente relatief weinig gemalen in beheer heeft. De rioolheffing ligt op een gemiddeld niveau.

Heerhugowaard

De gemeente Heerhugowaard is de tweede gemeente als het gaat om aantal inwoners terwijl de grootste hoeveelheid pompunits en gemalen aanwezig is. De kapitaallasten per woning behoren in Heerhugowaard tot de laagste van de regio, wat mogelijk wordt veroorzaakt door het karakter van een groeigemeente met een relatief lage vervangingsgraad.

Heiloo

De gemeente Heiloo is de kleinste gemeente als het gaat om landoppervlak. In Heiloo is een relatief hoge hoeveelheid gemengde riolering aanwezig en de laagste hoeveelheid pompunits. Er zijn geen randvoorzieningen aanwezig binnen de gemeentegrenzen, omdat veel verhard oppervlak is afgekoppeld van de rioleringen en het hemelwater in de bodem wordt geïnfiltreerd.

Langedijk

De gemeente Langedijk heeft de grootste hoeveelheid vrijvervalriolering per huishouden. Het grootste deel hiervan is gescheiden aangelegd. In de gemeente Langedijk zijn relatief weinig randvoorzieningen aanwezig en relatief veel externe gemengde overstorten. De rioolheffing ligt op een gemiddeld niveau.

Bergen

Zoals reeds vermeld heeft de gemeente Bergen de hoogste rioolheffing van de gemeenten in de regio. Daarnaast valt op dat er relatief weinig externe overstorten aanwezig zijn.

Alkmaar

Alkmaar heeft de meeste inwoners van de gemeenten binnen de regio en heeft het grootste aangesloten verharde oppervlak. De gemeente beschikt relatief over een lage hoeveelheid mechanische riolering. De exploitatielasten per kilometer vrijvervalriolering zijn het laagst en ook de rioolheffing is het laagst van de regio.

Schermer

De gemeente Schermer is de kleinste gemeente als het gaat om aantal inwoners maar de op één na grootste gemeente als het gaat om landoppervlak. De gemeente heeft de kleinste lengte persleiding in beheer terwijl het aantal gemalen in beheer het hoogst is. De rioolheffing is de op één na hoogste in de regio.

Graft-de Rijk

De gemeente Graft-de Rijk heeft de laagste adressendichtheid in het samenwerkingsverband. Daarnaast is er de laagste hoeveelheid vrijvervalriolering per huishouden aanwezig en zijn de kleinste hoeveelheid gemalen in beheer. De exploitatielasten per kilometer vrijvervalriolering zijn in de gemeente Graft-de Rijk het hoogste. De rioolheffing is boven gemiddeld.

Bijlage 2 Projectplannen

Plan van aanpak werkgroep grondwatermeetnet

AFVALWATERKETEN
NOORD-KENNEMERLAND
NOORD

*Leden: Alkmaar, Bergen, Heerhugowaard, Heiloo
Trekker: Bergen (Simon Zijlstra)*

Inhoud:

1- Inleiding	2
2- Ontwikkelingen	2
3- Huidige metingen van grondwater	2
4- Gegevensbeheer en data-analyse	2
5- Kansen	3
6- Projectvoorstel	4

1. Inleiding

Dit plan van aanpak behandelt een beknopt overzicht van de relevante ontwikkelingen en stand van zaken van het monitoren van grondwater. Vervolgens geeft het een aantal opties weer om in het samenwerkingsverband Noord Kennemerland Noord (NKN) samen te werken bij het monitoren. Dit stuk is vooral bedoeld als discussiestuk voor de projectgroep.

2. Ontwikkelingen

Vrij recent hebben gemeenten de zorgplicht voor het grondwater in de openbare ruimte gekregen. De gemeente is aanspreekpunt voor burgers en bedrijven als zich grondwaterproblemen voordoen en vervult een regierol voor het ondiepe grondwater. Dit betekent niet dat de gemeente alle voorkomende problemen moet oplossen. Toekomstige structurele nadelige gevolgen (grondwateroverlast en -onderlast) moeten worden voorkomen.

Daarnaast is kennis van grondwater van belang:

- voor het beoordelen van bouwplannen;
- als input voor waterbeheer;
- voor grondwaterkwaliteitbeleid;
- als basis voor het informeren van bewoners.

Grondwateroverlast kan als structureel worden beschouwd als gedurende meerdere aaneengesloten jaren te hoge of te lage grondwaterstanden en meldingen over grondwateroverlast zijn geregistreerd.

Voor de gemeente is het dus van belang om grondwaterstanden te meten en meldingen/klachten over grondwateroverlast helder vast te leggen. Ook is het nuttig om het functioneren en het beheer van ontwateringsmiddelen te onderzoeken. Een gezamenlijke aanpak vanuit een gemeenschappelijk doel kan leiden tot meer draagvlak en effectiviteit.

3. Huidige metingen van grondwater

Op dit moment voeren de gemeenten Alkmaar, Bergen, Heerhugowaard en Heiloo afzonderlijk grondwatermetingen uit. Zij hanteren hiervoor hun eigen strategie en doelstellingen, zoals dat is vastgelegd in de GRP's.

4. Gegevensbeheer en data-analyse

Een belangrijk aspect van grondwatermeetprojecten is dat de meetgegevens moeten worden gecontroleerd en geanalyseerd. Een periodieke controle van de meetdata brengt eventuele problemen met de meetapparatuur aan het licht. Hierop kan actie worden ondernomen om zo min mogelijk data verloren te laten gaan. Grondwatermetingen zijn minder dynamisch dan metingen in de riolering. De kans is groot dat na verloop van tijd afwijkingen sluipen in de meetresultaten. Het analyseren van de data is echter een specialistische taak. Bovendien komt het vaak voor dat gemeenten onvoldoende capaciteit in huis hebben om de meetdata zelf regelmatig te controleren en te analyseren.

5. Kansen

Voor de samenwerking NKN zijn er interessante mogelijkheden om gezamenlijke stappen te maken in het monitoren van grondwater:

- Datavalidatie: gezamenlijk meetreeksen laten controleren op fouten of ontbrekende data.
- Meetreeksanalyses: meer uit de meetdata halen. Analyses van grondwater- en neerslagdata.

Verder richt de werkgroep zich op:

- Het uitwisselen van kennis en ervaringen;
- Het optimaliseren van de meetmethode;
- Het optimaliseren van de (gezamenlijke) opslag van gegevens;
- Het onderzoeken van de mogelijkheden om de gegevens gezamenlijk te (laten) analyseren;
- Het onderzoeken van de mogelijkheden van een gezamenlijk grondwatermeetnet;
- Het onderzoeken van de mogelijkheden van de gezamenlijke aanschaf van dataloggers.

Het optimaliseren van het grondwatermeetnet houdt in dat de dichtheid van peilbuizen en de waarnemingsfrequentie aansluiten bij de informatiebehoefte. Ook is het van belang om het gegevensbeheer en het beeld van het functioneren van de ontwateringsmiddelen te actualiseren.

Tegenover de kansen staat een aantal aandachtspunten:

- Komen de meetdoelen van de betrokken gemeenten overeen?
- Zijn de beschikbare gemeentelijke budgetten vergelijkbaar?
- Welke plannings hanteren de gemeenten?

6. Projectvoorstel

Zoals eerder aangegeven vinden nu al afzonderlijke grondwatermeetprojecten plaats. Voorgesteld wordt om een gezamenlijke aanpak te onderzoeken.

Voorgestelde acties voor 2013 en 2014

Voor 2013 en 2014 staan de volgende acties gepland:

Stap 1 – Quick scan

Starten met een quick scan. Onderzoek naar de overlap van de doelen, voortgang en systeemkenmerken van de deelnemende gemeenten.

Stap 2 – Kwaliteit beschikbare grondwatergegevens en gegevens ontwateringsmiddelen

Analyseren van de beschikbare meetresultaten en informatie. Overwegen om gezamenlijk externe specialistische ondersteuning in te huren.

Stap 3 – Verbeteren van de beschikbare informatie en onderzoeksmethoden

Aan de hand van de quick scan en de analyse van de beschikbare meetresultaten en informatie worden verbetermaatregelen geformuleerd. Het aanpassen van de huidige organisatie wordt hierin afgewogen.

Verder zijn de uniforme dataontsluiting en de betrokken partijen van belang (voor wie en op welk moment wordt de informatie ontsloten).

Stap 4 – Gemeenschappelijke voordelen

Op basis van de resultaten van stap 3 wordt een gezamenlijk plan van aanpak voor de grondwatermetingen met een bijbehorende kostenraming opgesteld. Het wijzigen van de huidige organisatie van deze werkzaamheden vormt hiervan een onderdeel. Ook wordt aandacht gegeven aan de ervaringen met de aanleg en beheer van ontwateringsmiddelen. Dit is tot dusver, ook landelijk, weinig aan bod gekomen.

Stap 5 – Gezamenlijke keuze en implementatie

Het plan van aanpak wordt getoetst op gemeenschappelijk voordeel, zowel op kosten, kwaliteit, kwetsbaarheid en kennis. Gezamenlijk wordt een keuze gemaakt om de mogelijkheden maximaal te benutten. Vervolgens worden de maatregelen uitgevoerd en periodiek geëvalueerd.

Voordeel in de 3 (of 4) K's

De volgende voordelen van een gezamenlijk grondwatermeetnet worden voorzien.

Kosten

Een direct kostenvoordeel door gezamenlijke aanbesteding van adviesdiensten en uitvoering/verbetering van de meetprojecten (aankoop en aanleg peilbuizen). Daarnaast is er nog een voordeel in tijdsbesteding van de medewerkers bij de gemeenten en een betere afweging van de benodigde investeringen om het monitoringssysteem en de ontwatering te verbeteren. Na de quick scan is er een beter beeld van dit kostenvoordeel.

Kwaliteit

Een gezamenlijk meetproject en gezamenlijke data-analyse leiden tot een betere kwaliteit van informatie over het grondwater. Databeheer en validatie door een grondwaterspecialist heeft de voorkeur.

Kwetsbaarheid

Gemeenten betrekken elkaar bij lokale vraagstukken, zodat de kwetsbaarheid van de afzonderlijke organisaties verlaagd wordt.

Kennis

Door kennis van het meetnet en de resultaten te delen, kunnen de gemeenten meer uit hun data halen. Gezamenlijk meetnetbeheer vergroot de kennis en het inzicht. En uiteindelijk worden investeringsbeslissingen beter onderbouwd.

Projectplan Klimaatadaptatie regio Noord Kennemerland

Inleiding

Naast grote veranderingen binnen de samenleving op vele fronten, wordt meer en meer duidelijk dat ook veranderingen in ons klimaat tot aanpassing moet leiden. Zoals bij elke ingrijpende verandering is de voorspelbaarheid beperkt. Weliswaar zijn duidelijke trends te onderscheiden, maar we kunnen niet exact aangeven wat er gaat gebeuren en hoe de wereld om ons heen hierop zal reageren. Met de verandering komt de onzekerheid. In te zien is, dat als gevolg van de aanwezige onzekerheid, het maar de vraag is of een vlucht in techniek de oplossing nabij brengt. Deze opdracht gaat daarom over "aanpassen" en het aangeven van "nieuwe" mogelijkheden van handelen.

Adaptatie duidt op de samenhang tussen "binnen" en "buiten"; techniek en gedrag. Het gaat niet alleen om het bedenken en uitvoeren van maatregelen maar ook hoe organisaties en burgers in een onzekere toekomst opereren. Kortom, we komen op het snijvlak van het fysieke en gedrag. Dit betekent dat de opdracht meer omvat dan inzoomen op techniek: een succesvolle transitie hangt sterk af van hoe organisaties en burgers met de gevolgen van klimaatverandering kunnen omgaan.

Bij het formuleren van de doelen van dit plan wordt hiermee rekening gehouden. De genoemde thema's dienen als leidraad voor het denken.

Doelen

Voor deze opdracht kunnen de doelen als volgt worden geformuleerd:

Bewust worden van de gevolgen van klimaatverandering (aan de hand van scenario's) en de noodzaak tot aanpassing van ons denken en doen (cultuuromslag/ anders denken) en hoe brengen we dit tot de noodzakelijke verbreding. De vraag hierbij is of dit ook gevolgen heeft of moet hebben voor de op dit terrein werkzame organisaties

Het ontwikkelen van een gezamenlijk strategisch beleid ten aanzien van klimaatadaptatie waaraan samenwerking in de sfeer van vertrouwen, begrip en transparantie op diverse vakgebieden ten grondslag ligt. Centraal staat hierbij het zichtbaar maken van de onderlinge samenhang tussen de verschillende thema's.

Een nauwe, intensieve, multidisciplinaire samenwerking tot stand brengen tussen verschillende sectoren en de afdelingen van de gemeenten en het hoogheemraadschap om meer omvattende invulling te kunnen geven aan de klimaatbestendigheid. Hierbij valt te denken aan ruimtelijke ordening, stadsontwikkeling, stedenbouw, waterhuishouding, stedelijk waterbeheer, beheer en onderhoud openbare buitenruimte, etc.

Het benoemen van kansrijke maatregelen (doelgerichtheid en financieel perspectief), passend binnen het uitgestippelde beleid, welke bijdragen aan het opvangen van de gevolgen van klimaatverandering. We houden hierbij rekening met gebiedsspecifieke kenmerken en duurzaam kunnen beheren. Bij het benoemen van maatregelen zal verder aangegeven worden of de betreffende maatregel snel kan worden uitgevoerd.

Een verkenning uitvoeren naar de mogelijkheden van nieuwe (andere) financieringsmodellen welke kunnen bijdragen aan de feitelijke realisatie van (specifieke) activiteiten en / of maatregelen.

Thema's

Gekozen wordt om naast adaptatie, "het grip krijgen op" klimaatverandering ook te koppelen aan concrete thema's. Onderstaande tabel geeft een beeld van de thema's welke binnen dit plan behandeld zullen worden. Tegelijk wordt zichtbaar onder welke noemer genoemde onderwerpen binnen de landelijke thematiek vallen zodat mogelijke aansluiting bij andere programma's gevonden kan worden.

thema	Meerv.ruimtegebruik	Kader richtlijn water	Richtlijn Overstromings - Risico's
wateroverlast;	x		
oppervlaktewaterberging en -afvoer;	x	x	x
warmte-koude opslag	x	x	
beheer watergangen (natuurvriendelijke oevers, onderhoud watersysteem)	-	x	-
ecologische kwaliteit (water, oevers, groen)	x	x	-
afvoer hemelwater	x	x	-
aanleg groen	x	x	-
waterkwaliteit		x	-
waterveiligheid;	x		X
transport hemel- en vuilwater;	x		X
afname verhard oppervlak;	x	x	-
grondwaterbeheer;	x	x	-
riothermie;		x	-
volksgezondheid	x	x	-
hittestress	x	x	-
communicatie (intern en extern).	x	x	x
participatie	x	x	-

Verder wordt in de bijlage een eerste beeld geschetst van de positie van de thema's ten opzichte van elkaar. Opgemerkt wordt dat bovenstaande lijst niet limitatief is: tijdens het proces kunnen er nieuwe thema's aan toegevoegd worden.

Communicatie & informatie

De inleiding laat zien dat communicatie een belangrijk onderdeel vormt van het omgaan met de gevolgen van verandering. Dit geldt niet alleen voor de burger maar ook voor de aanwezige instituties. Alleen is nog niet duidelijk hoe en wanneer dit moet/kan plaats vinden. Uit de verkenning en de behandeling van de eerste doelen, zal hierop meer grip ontstaan (ontstaan beeldvorming stakeholders). In overleg met de stuurgroep zal vervolgens voorzien worden in een (basis) communicatieplan.

Om verassing te voorkomen bij het opstellen van het communicatieplan, wordt, bij het bemensen van de transitiegroep, voorzien in deelname van een communicatieadviseur.

Na afronding van de behandeling van de genoemde doelen, zal aan de stuurgroep een document ter beschikking worden gesteld als afronding van de betreffende fase. Deze documenten zullen tevens de basis vormen van het in te zetten communicatietraject.

Kwaliteitsverbetering

Een essentiële stap in het verbeteren van de kwaliteit (proces en inhoud) is het open staan voor en benoemen van het kunnen combineren van de wateropgave als gevolg van klimaatverandering met andere ruimtelijke vraagstukken. Te denken valt aan:

- verkeer;
- bedrijvigheid;
- recreatie;
- inrichting openbare buitenruimte;
- wonen.

Verbetering van de kwaliteit wordt verder versterkt door het leggen van relaties tussen de koppeling van probleem en gedrag in samenhang met de mogelijk te nemen maatregelen.

Procesmatig vindt verbetering plaats door uitwisseling van kennis en inzicht en het collectief benutten hiervan binnen verschillende disciplines bij gemeenten in de regio en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) waardoor een samenhangend geheel ontstaat. Verwacht wordt dat hierdoor een grote mate van efficiëntie kan worden gehaald.

Organisatie

Het bemensen van de taakgroep transitie wateropgave moet plaats vinden in overeenstemming met het doel transitie te bewerkstelligen. Dit houdt in vanuit de verschillende disciplines mensen worden gezocht welke affiniteit hebben met het vraagstuk en die de noodzaak tot verandering onderschrijven.

De volgende disciplines moeten zijn vertegenwoordigd:

Gemeentelijke sector:

RO jurist
RO stedenbouwkundige
Stedelijk (water)beheer
Communicatieadviseur
Planeconoom (strategisch)

Hoogheemraadschap

beleidsfunctionaris
beheerfunctionaris (oid)
ecoloog

De transitiegroep brengt haar advies uit aan de stuurgroep. Om onnodige stappen te voorkomen en een zekere kruisbestuiving mogelijk te maken, wordt afgestemd met de ingestelde projectgroep. In voorkomende gevallen kan ter uitwerking van specifieke vraagstukken een kleine slagvaardige werkgroep in het leven worden geroepen. Een daartoe ingestelde werkgroep brengt advies uit aan de transitiegroep.

Tijd

Voor velen is het onderwerp van deze opdracht min of meer onbekend terrein. Om latere discussie en daarmee onnodig tijdverlies te voorkomen, zal als eerste een globale verkenning plaats vinden van het speelveld. Daarna kunnen stappen gezet worden in het behandelen van de gestelde doelen. Verder wordt opgemerkt dat de genoemde onderwerpen moeilijk gevangen kunnen worden in een tijdpad. Veeleer zal de voorgestelde transitie de eerste jaren continue aandacht vragen.

Onderstaande raming moet in dit licht gezien worden als een eerste vingeroefening grip te krijgen op de tijdbesteding van het werken aan een transitieproces.

De planning ziet er globaal uit als volgt:

Uren trekker		planning:
Verkenning en bewustwording	50 uur	doorlooptijd 3 mnd.
Visievorming en strategie	100 uur	doorlooptijd 6 mnd.
Kader samenwerking	30 uur	doorlooptijd 2 mnd.
Kansrijke activiteiten	110 uur	doorlooptijd 8 mnd.

Uren overige deelnemers per deelnemer:

Verkenning (bewustwording)	25 uur
Visievorming en strategie	60 uur
Kader samenwerking	15 uur
Kansrijke activiteiten	70 uur

Kosten

Proceskosten

De werkzaamheden kunnen voor het overgrote deel in de eigen organisaties worden uitgevoerd. De kosten betreffen vooral de ambtelijke kosten. Afgesproken is dat de kosten van beleidsvoorbereiding en het realiseren van de eerder genoemde doelen door elke organisatie afzonderlijk zullen worden gedragen. Naast de kosten van de nodige inzet van genoemde functionarissen, kan het nodig zijn enige administratieve ondersteuning te organiseren. Uitgedrukt in uren wordt verwacht dat dit ongeveer 100 uur in beslag zal nemen.

Als blijkt dat sprake is van essentiële lacunes in kennis zal hiertoe een apart voorstel gedaan worden aan de stuurgroep.

“Doe”kosten

Op dit moment zijn de financiële gevolgen van klimaatadaptatie niet te overzien. De situatie per gemeente is zeer uiteenlopend. Dit kan ertoe leiden dat per gemeente verschillende maatregelen getroffen moeten worden met als gevolg dat ook daarmee gepaard gaande financiële effecten verschillend zijn. Ongetwijfeld is er sprake van extra kosten, vooral als het over de aanpassingen in de bestaande ontwikkelde gebieden gaat. Niettemin zal, bij vroegtijdige aanvang, de realisatie van de klimaat bestendige wijk meeliften met de stedelijke vernieuwingen en uitbreidingen, waardoor de extra financiële inspanningen geleidelijk zullen verlopen en beperkt blijven. Per slot van rekening zal dit op termijn aanzienlijke besparingen opleveren op de kosten van klimaatadaptatie.

Het is denkbaar dat met de veranderingen ook nieuwe financieringsmodellen ontstaan waarmee een deel van de kosten gecompenseerd kan worden.

Risico

Getracht is een zo reëel mogelijke raming te geven van de met deze opdracht gemoeide uren. Het onderwerp is voor velen nog vrij onbekend terrein waarbij grote onzekerheden een rol spelen. Dit leidt tot een benoembaar risico van een zekere mate van overschrijding van de geraamde uren. De trekker van deze opdracht zal de stuurgroep tijdig op de hoogte stellen van mogelijke problemen op dit vlak.

Bij onvoldoende samenwerking en ontbreken van een strategische benadering zal klimaatadaptatie, zo wel bij de burger als bij instituties, te kort schieten. We moeten voorkomen dat we worden overvallen door gebeurtenissen en daardoor te snel kiezen voor ad hoc oplossingen zonder zicht op de toekomst. Het risico van nodeloze kosten bij het ad hoc handelen bij “toevallige” gebeurtenissen kan daarmee worden voorkomen.

K. Kruithof

Adviseur Strategie en Beleid SRO

Bijlage: relatiematrix

Projectplan Onderhoud Gemalen

Doelen

1. Het komen tot een gezamenlijk bestek voor het onderhoud aan de gemalen.
2. Het uitwisselen van kennis, inzichten en ervaring aangaande gemaal storingen en onderhoud.

Trekkerschap

In het kader van samenwerking in de afvalwaterketen Noord Kennemerland Noord is trekker voor het project Onderhoud gemalen de gemeente Heerhugowaard (mevr. M. Konst).

De gemeente Heerhugowaard heeft dhr. Renzo Feijkes werkzaam bij de afdeling Ingenieursbureau gevraagd het bestek te schrijven en de gesprekken voor de totstandkoming van het bestek met de deelnemende gemeenten te voeren. Renzo heeft de afgelopen jaren ervaring opgedaan met het opstellen van het huidige onderhoudsbestek gemalen van de gemeenten Heerhugowaard wat als basis dient voor het gezamenlijke bestek.

Deelnemende gemeenten:	Contactpersoon:	e-mail adres
Heiloo	Stefan Meijer	s.meijer@heiloo.nl
Castricum	Niels Blokker	nielsblokker@Castricum.nl
Langedijk	Michel Kraakman	m.kraakman@gemeentelangedijk.nl
Alkmaar	Hans van der Berg	jhvdberg@alkmaar.nl
Schermer	Klaas Tromp	k.tromp@schermer.nl
Heerhugowaard	Roland Boots	r.boots@heerhugowaard.nl
Werkgroep trekker	Marina Konst	m.konst@heerhugowaard.nl

Thema's

De volgende thema's komen aan de orde:

- Verhelpen van storingen;
- Vervangen van onderdelen;
- Reinigen van pompputten;
- Inspecteren van elektrische installaties;
- Uitvoeren van onderhoudswerkzaamheden;

Raakvlak met andere disciplines

Het onderhoud aan de gemalen heeft raakvlakken met:

- Rioolreiniging;
- NEN 3140 inspecties;
- Reiniging persleidingen.

Kosten

Op dit moment zijn de financiële gevolgen voor het gezamenlijk aanbesteden van het bestek onderhoud gemalen niet te overzien. De situatie per gemeente is zeer uiteenlopend. Dit kan ertoe leiden dat per gemeente ook de daarmee gepaard gaande financiële effecten verschillend zijn. Een aantal gemeenten heeft de werkzaamheden nog niet eerder door middel van een bestek in de markt gezet en voerde de werkzaamheden in eigendienst uit.

Op het moment dat het bestek gereed is (medio februari) kan een kostenraming opgesteld worden en zal duidelijk worden wat de te verwachten kosten per gemeente zijn. Vervolgens kunnen deze met de huidige kosten worden vergeleken en de mogelijke kostenbesparing worden geschat.

Kwaliteitsverbetering

De gezamenlijke aanpak voor het opstellen van een bestek Onderhoud gemalen door zeven deelnemende partijen binnen de cluster van Noord Kennemerland Noord, waarbij de kennis, inzichten en ervaring worden uitgewisseld en collectief benut, leidt tot een beter inzicht in de werkzaamheden en hierdoor betere beschrijvingen van de werkzaamheden in het bestek.

Risico

Het risico dat de bedrijven uit de omgeving, door een te grote omvang van het bestek, mogelijk niet kunnen inschrijven, is door een verandering in het aanbestedingsbeleid (wetgeving) weggenomen. De aanpassing van het aanbestedingsbeleid houdt in dat een aannemer slechts op een aantal percelen mag inschrijven en niet meer op alle percelen, hierdoor kunnen ook regionale (kleinere) bedrijven inschrijven op het gezamenlijke bestek.

MEMO

Aan : de projectgroep Samenwerking in de afvalwaterketen Noord-Kennemerland Noord

Kopie aan : Raymond Balder (gemeente Langedijk)

Van : Michel Kraakman

Datum : 18 januari 2013

Gemeente : Langedijk

Onderwerp : aangepaste projectplan Reiniging en inspectie vrijverval riolering

Inleiding

Begin 2012 is door de bestuurders van gemeenten Alkmaar, Bergen, Castricum, Graft – de Rijk, Heerhugowaard, Heiloo, Langedijk, Schermer en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier een convenant ondertekend om te komen tot een regionale samenwerking. Eén van de onderwerpen die door de projectgroep is aangewezen is het reinigen en inspecteren van de vrijverval riolering.

Doel

Het doel van de samenwerking is:

- Verhogen van de kwaliteit
- Delen van kennis en ervaringen
- Door het gezamenlijk optrekken wordt de kwetsbaarheid van de gemeentelijke organisatie verminderd. De ene gemeente kan voor de andere gemeente adviezen geven.
- Besparen van kosten door:
 - o het opstellen van één (moeder)bestek
 - o het gezamenlijk aanbesteden van het werk
 - o het inzetten van één directievoerder

Aanpak

De besteksvorbereiding, aanbesteding en directievoering worden getrokken door gemeente Langedijk. Omdat wij al nauw samenwerken met gemeente Heerhugowaard, zal het ingenieursbureau van Heerhugowaard ondersteuning leveren. Het houden van toezicht dient door de deelnemende gemeente te worden verzorgd. Dit vinden wij een logische keuze i.v.m. de kennis van het 'eigen' rioolstelsel. Ook wordt er een sessie georganiseerd met de beheerders/toezichthouders om te leren van elkaars ervaringen met het bestek en de werkzaamheden. Een optie is ook een sessie met de beheerders te organiseren en te vergelijken met elkaar hoe elke gemeente omgaat met de inspectiegegevens.

Het op te stellen bestek zal voor meerdere jaren zijn, omdat de ervaring leert dat anders elk jaar veel tijd en energie gaat zitten in de aansturing en kwaliteitscontroles van de aannemer.

Alle gemeenten hebben het conceptbestek ontvangen met het verzoek om aan te sluiten bij de gezamenlijke aanbesteding. Ook zijn er gesprekken geweest met de afzonderlijke gemeenten.

Risico's

Het opzetten van een samenwerkingsverband kost veel tijd, terwijl de gemeenten een eigen reinigingsprogramma hebben dat sowieso moet worden uitgevoerd.

Verbonden partijen

Samenwerkende partijen zijn voor het bestek voor 2013-2015 de gemeente Heerhugowaard en Langedijk. De andere gemeenten hebben om hun eigen redenen besloten om in 2013 niet mee te doen met de aanbesteding van het bestek voor 2013.

De resterende gemeenten kunnen voor 2014 en 2015 gebruik maken van het moederbestek.

Bij de aanbesteding van de werkzaamheden na 2015 kunnen beide bestekken worden samengevoegd.

Kwaliteit

MEMO

Vorig jaar heeft gemeente Langedijk samen met gemeente Heerhugowaard een bestek ontwikkeld voor het reinigen en inspecteren van de riolen. Dit nieuwe bestek is een combinatie van de twee 'oude' bestekken uit beide gemeentes. Begin 2012 is dit bestek vervolgens aanbesteed en er is samen ervaring mee opgedaan. Inmiddels is het bestek en de samenwerking met elkaar geëvalueerd. Dit bestek willen wij als basis gebruiken voor de aanbesteding voor 2013. Dit betekent niet dat het bestek niet aangepast kan worden. Door gebruik te maken van elkaars ervaringen op besteksgebied wordt een kwalitatief goed product doorontwikkeld.

Financiën

Het financiële voordeel zit in de schaalvergroting, maar dat is moeilijk te kwantificeren. Bij alle afzonderlijke gemeenten zijn de inschrijfbedragen ook al lager dan de normbedragen vanuit het GRP. De verschillen bedragen voor het reinigen circa € 1,00 per meter en voor het inspecteren ook circa € 1,00 per meter. Bij een aangenomen hoeveelheid te reinigen en te inspecteren riool van beiden 150 km levert dit een structurele besparing op van € 300.000,00 per jaar.

Ook het voordeel van gezamenlijke directievoering is moeilijk te beschrijven, maar ingeschat wordt dat dit op zijn minst twee dagen voordeel per gemeente oplevert. Het grootse voordeel van gezamenlijke directievoering is dat de aannemer meer kwaliteit zal gaan leveren. De totale besparing wordt voor zes gemeenten geschat op 6 maal € 1.200,00. Dus totale besparing van **€ 7.200,00 per jaar** voor de gehele regio.

Het te behalen voordeel voor de gezamenlijke besteksvoorbereiding, omdat gebruik gemaakt kan worden van het moederbestek, levert per gemeente ca. € 7.500,00 op. Voor de vier gemeenten die nog niet van het bestek gebruik maken, levert dat éénmalig € 30.000,00. op

Planning

Het bestek is bijna gereed. De aanbestedingsprocedure voor het bestek van gemeente Heerhugowaard en Langedijk zal eind januari/begin februari 2013 opgestart worden.

Leden van de Samenwerking Afvalwaterketen
Noord-Kennemerland Noord

Datum
11 juni 2013

Uw kenmerk

Contactpersoon
R.T. Bos

Onderwerp
Plan van aanpak nieuwe sanitatie

Registratienummer
13.26236

Doorkiesnummer
072-582 7210

Dossiernummer
HHNK/12000467

1. Inleiding

De huidige vorm van sanitatie bestaat uit afvalwatersystemen waarbij het afvalwater (fecaliën, urine en overige stoffen vermengd met drinkwater) wordt ingezameld via vrijvervalstelsels of drukriolering. Vervolgens wordt het afvalwater, al of niet gemengd met hemelwater, verpompt naar rioolwaterinstallaties die zich veelal buiten het stedelijk gebied bevinden. Naarmate de afvalwaterketen een groter oppervlak bestrijkt, groeien ook de afstanden waarover het afvalwater getransporteerd wordt. De veelal grootschalige rioolwaterzuiveringsinstallaties behandelen het afvalwater tot het schoon genoeg is om te mogen lozen op het oppervlaktewater.

Er is geen eensluidende definitie van nieuwe sanitatie, maar globaal houdt dit in dat het afvalwater grondstoffen en energie bevat die we kunnen terugwinnen en hergebruiken. Het afvalwater bevat bijvoorbeeld fosfor, een grondstof die in de wereld slechts op een paar locaties wordt gewonnen en die eindig is. Dit maakt het steeds interessanter om het uit afvalwater terug te winnen. Dit vraagt ook om andere methoden van inzamelen en behandelen van het afvalwater. We kunnen daarbij een onderscheid maken tussen zwart water (toiletten) en grijs water (bad, douche, wassen). Om doelmatig grondstoffen en energie terug te winnen is het belangrijk om het afvalwater zo min mogelijk te verdunnen met drinkwater, bijvoorbeeld door toepassing van vacuümtoiletten en transportsystemen. Mogelijk leidt dit ook tot nieuwe concepten waarbij op kleinere schaal afvalwater wordt behandeld, zoals bijvoorbeeld als pilot op woonwijniveau gebeurt in Sneek.

2. Inventarisatie van kansen

Als we op de traditionele wijze doorgaan met de aanleg van vrijverval riolering en transport naar een rioolwaterzuiveringsinstallatie, dan zijn we in mogelijkheden beperkt tot terugwinning aan het einde van de pijp (rwzi). Om geleidelijk een transitie te maken naar nieuwe sanitatie is het belangrijk om kansrijke projecten te identificeren. Nieuwe sanitatie is geen doel op zich, maar kan een oplossing

Hoogheemraadschap
Hollands Noorderkwartier
Postbus 250, 1700 AG Heerhugowaard
Bevelandseweg 1, 1703 AZ Heerhugowaard

T 072-582 8282
F 072-582 7010
info@hhnk.nl
www.hhnk.nl

Waterschapsbank
63.67.53.778
ING 1258851
KvK 37161516

Datum
11 juni 2013

bieden als het in bepaalde omstandigheden meerwaarde biedt. Mogelijk zijn er op wijkniveau bepaalde duurzaamheidsambities, of zijn er omstandigheden waarbij een conventioneel afvalwatersysteem niet mogelijk is, of minder doelmatig. Voorbeelden zijn:

- Buitengebied waarin het afvalwater wordt ingezameld met relatief dure drukrioleringsystemen. Indien dit systeem aan vervanging toe is, kan men overwegen om een nieuw concept toe te passen, waarbij het afvalwater lokaal wordt behandeld en de grondstoffen hergebruikt worden in de landbouw.
- Bij de aanleg van een nieuwe wijk is het mogelijk om een geheel nieuw sanitatieconcept toe te passen. Zwart en grijs water kunnen dan apart worden ingezameld, bijvoorbeeld door toepassing van vacuümriolering.
- Bepaalde omstandigheden, zoals bijvoorbeeld: onvoldoende ruimte in het bestaande afvalwatersysteem om een uitbreiding in op te vangen, of een slappe ondergrond wat conventionele betonnen vrijvervalriolering duur maakt in aanleg en onderhoud.

Kansrijke projecten die vanuit de gemeente worden voorgedragen kunnen besproken worden met de koepelgroep ONSS (ontwikkeling nieuwe sanitatie systemen) van de STOWA. Indien zich een geschikt project aandient kunnen we gezamenlijk besluiten om een pilot project op te starten.

Het voorstel is om het komende jaar kansen voor implementatie van nieuwe sanitatie te verkennen. We kunnen dit onderwerp als vast agendapunt hanteren en bijhouden welke kansen zich voordoen. Indien we menen dat zich een kansrijk project binnen onze samenwerkingsregio voordoet, dan stemmen wij dit af met de koepelgroep van de STOWA. Projectteamleden houden goed in de gaten waar zich kansen voordoen binnen de gemeente.

3. Uitvoeren van een pilot project

Indien we besluiten om een pilot project op te starten, zal een inhoudelijke en financiële bijdrage van o.a. STOWA gevraagd worden. De volgende aspecten zijn hierbij van belang:

- Dergelijk project dient voldoende draagvlak te hebben bij de gemeente, projectontwikkelaar(s) en overige betrokkenen.
- Een project met nieuwe sanitatie vraagt ambitieuze trekkers die voldoende tijd beschikbaar hebben om een innovatief project uit te voeren.
- Mogelijke risico's die gepaard gaan met de invoering van nieuwe sanitatie dienen goed in beeld te zijn gebracht en bestuurlijk te zijn afgestemd.
- We kunnen kennis en ervaring opdoen met nieuwe technieken, of innovatieve toepassing van bestaande technologie.
- We kunnen ons als samenwerkingsregio profileren op het vlak van innovatie
- Mogelijk leidt de toepassing van nieuwe sanitatie tot belemmering door huidige wetgeving. Door het in breder verband als pilot op te zetten, is de kans hoger dat hier vanuit de wetgevende instanties ruimte voor wordt geboden.

Afhankelijk van het type pilotproject zal dit naar verwachting meerdere jaren in beslag kunnen nemen.

4. Winsten ugedrukt in de 3 (of 4) K's

- **Kosten +:** Voor de langere termijn is het mogelijk dat initiatieven voor nieuwe sanitatie kunnen leiden tot kostenbesparing. Dit omdat afvalwater als grondstof wordt gezien en daarmee mogelijk afzetmarkten in beeld komen voor energie, nutriënten (fosfaat) of water. Voor een pilot in het buitengebied kan een alternatieve oplossing wellicht een investering in

Datum
11 juni 2013

de vervanging van een drukrioleringsstelsel voorkomen en kan per saldo een besparing worden bereikt. Aangezien nog geen concreet project in beeld is kunnen de kostenbesparingen nog niet geraamd worden.

- **Kwaliteit ++:** Nieuwe sanitatie is een niche. Om de ontwikkeling mogelijk te maken is aansluiting bij grotere partijen nodig om specifieke kennis, middelen en specialisaties aan te boren. Het inzetten op een pilot in onze regio met inbreng van diverse kennisinstanties leidt tot een hogere kwaliteit bij de uitwerking van een pilotproject.
- **Kwetsbaarheid +:** Dit onderwerp is te specifiek om als zelfstandige gemeente mee aan de slag te gaan. Het gezamenlijk uitvoeren van een pilot vanuit de regio vergroot de haalbaarheid voor een gemeente om met een pilot te starten
- **Kennis ++:** Zie kwaliteit, specifieke kennis is benodigd om nieuwe sanitatie te onderzoeken en verder te ontwikkelen.

5. Planning

Begin 2014	Keuze voor een pilot binnen de regio, op basis van een inventarisatie van kansen
2014	Draagvlak bij de diverse actoren creëren (gemeente, HHNK, bewoners, agrariërs, etc.)
2015/2016	Technische uitwerking van het pilotproject
2017-2020	Indien succesvol: Uitvoering en monitoring van het pilotproject en delen van kennis lokaal en daarbuiten

Met vriendelijke groet,

R.T. Bos
Adviseur Kennis & Ontwikkeling
Afdeling Waterketen

Gemeente Schermer

Projectplan vGRP

INLEIDING:

De regionale samenwerking tussen de gemeentes Alkmaar, Bergen, Castricum, Graft-De Rijk, Heerhugowaard, Heiloo, Langedijk en Schermer en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) vindt zijn weerslag in het samenwerkingsverband Noord Kennemerland Noord (NKN). Vanuit de werkgroep zijn diverse (mogelijke) samenwerkingsvormen geïnitieerd, waarbij elke deelnemende gemeente één van deze vormen trekt.

Dit Plan van Aanpak is opgesteld voor het opstellen van een verbeterd Gemeentelijk Rioleringsplan (vGRP). Doel van de samenwerking is het opstellen van een uniforme indeling van het vGRP. De partijen die deelnemen aan dit samenwerkingsverband zijn: Schermer, Graft-De Rijk, Alkmaar, Heerhugowaard en het HHNK. In dit Plan van Aanpak worden de volgende onderdelen behandeld:

1. Financiën
2. Kwetsbaarheid
3. Kennis
4. Planning
5. Relatie met het Gemeentelijk Waterplan

KENNIS:

Voor het opstellen van het vGRP wordt de Leidraad Riolering gebruikt. In de module A1050 "Inhoud en opzet GRP" van de Leidraad Riolering wordt een gedetailleerde opzet weergegeven. Het vGRP wordt daartoe opgedeeld in de volgende hoofdstukken:

- Inleiding (hoofdstuk 1);
- Evaluatie (hoofdstuk 2);
- Gewenste situatie (hoofdstuk 3);
- Huidige situatie en toetsing (hoofdstuk 4);
- De opgave (hoofdstuk 5);
- Organisatie en financiën (hoofdstuk 6);
- Conclusies en besluit (hoofdstuk 7).

Door een goede format voor het vGRP te realiseren, kan er voor worden gekozen om op regionaal niveau afspraken te maken rondom de realisatie van vGRP's op o.a. gezamenlijk beleid. Hierdoor wordt de kennis binnen de regio vergroot.

FINANCIËN:

Zoals gezegd is er bij weinig gemeente voldoende capaciteit om zelf een vGRP te produceren. Hierdoor ligt de kennis van het opstellen van een vGRP, voornamelijk bij adviesbureaus. Het opstellen van een vGRP, door een extern adviesbureau, kost een gemeente circa € 40.000,00. Door met drie gemeenten een gezamenlijk vGRP op te stellen, is de verwachting dat dit bedrag uitkomt op circa € 70.000,00. Hiermee wordt dus een besparing van circa € 50.000,00 behaalt. Daarnaast zullen, door kennisdeling, diverse onderzoeken niet uitgevoerd hoeven te worden (denk hierbij aan onderzoeken op het gebied van infiltratie en dergelijke). Maar kan hier wel beleid voor worden gemaakt.

Buiten de directe besparingen om, is de kennisdeling op het gebied van de financiering, rondom de (afval)waterketen, ook een mogelijk onderdeel waar besparingen kunnen worden behaald. Door hier op een goede manier invulling aan te geven, kan op de langere termijn aanzienlijk worden bespaard. Dit kan echter nog niet concreet worden weergegeven en dit onderwerp zal ook in een aparte werkgroep worden behandeld.

KWETSBAARHEID:

Doordat gemeentes meer taken krijgen en minder financiële mogelijkheden, dienen minder ambtenaren meerdere werkzaamheden uit te voeren. Door langdurige ziekte van ambtenaren of onvoldoende capaciteit op de werkvloer, wordt een gemeente kwetsbaar. Door uitvoering te geven aan het gezamenlijk opstellen van een vGRP, ontstaat kennisdeling. Op zichzelf is het samenwerken tussen gemeentes al een positief iets. Ambtenaren binnen de regio leren elkaar kennen, waardoor de drempel tot het stellen van vragen bij problemen aanzienlijk lager komt te liggen. Door het gezamenlijk opstellen van een format voor het vGRP, zal de kwetsbaarheid van gemeenten niet worden weggenomen.

TERUGKOPPELING WERKGROEP:

Om te zorgen dat alle gemeenten feeling houden met het proces rondom het opstellen van het vGRP, zal op bepaalde keuzemomenten een terugkoppeling met de projectgroep worden gehouden. Dit zal o.a. zijn bij de uitvraag aan de adviesbureaus, keuzes rondom de transformatie van traditioneel beheer naar vraag gestuurd beheer (DoFaMaMe), regionaal afvalwaterketenbeleid enz.

KOPPELING PLANNEN:

Waterplan:

Een gemeentelijk rioleringsplan is op basis van de Wet milieubeheer verplicht. Met het opstellen van een vGRP wordt het beleid voor de rioleringszorg geformuleerd en worden de effecten en de kosten hiervan expliciet en toetsbaar gemaakt. Een waterplan kan het kader vormen voor het opstellen van het vGRP. De doelstelling van een waterplan is om gezamenlijk een visie te ontwikkelen die beantwoordt aan de eisen voor de toekomst en bijdraagt aan de gewenste belevingswaarde in de omgeving. Vanuit deze visie worden maatregelen bepaald, die genomen moeten worden om tot de gewenste situatie te komen.

Beleid waterschap HHNK:

Op dit moment heeft het waterschap en de gemeenten een eigen beleidsdocument opgesteld t.a.v. de (afval)waterketen. Door samen een beleid te formuleren voor de regio, kunnen gezamenlijke doelstellingen worden bepaald. Door gezamenlijk doelstellingen uit te spreken, kan er efficiënter en dus kostenbesparend worden gewerkt.

Algemeen:

Verder kan in het nieuwe vGRP nog aandacht besteed worden aan de volgende punten:

- Afvalakkoorden
- Ecologie
- Milieueffecten
- Gezondheidsrisico's

Gedetailleerde informatie zal afgestemd moeten worden met het beleid van de hogere overheden.

PLANNING:

(zie bijlage)

Projectplan Gegevensbeheer

Aanleiding

Gegevensbeheer vormt een belangrijk onderdeel van het dagelijks rioleringsbeheer. Het vormt de basis voor diverse planvorming, zoals GRP's (Gemeentelijke rioleringsplannen), BRP's (Basisrioleringsplannen), optimalisatiestudies, inspectie- en reinigingsplannen en beoordelingsplannen. Daarnaast hebben gemeentes vanuit de WION de verplichting om bij graafwerkzaamheden de exacte ligging van haar beheerobjecten tijdig aan te leveren. Gezien de grote investeringen die binnen het rioleringsbeheer gedaan worden is het is dan ook van groot belang dat de gegevens juist en actueel zijn. Verkeerde input geeft immers verkeerde output.

Binnen het regionaal samenwerkingsverband Noord Kennemerland Noord heeft iedere gemeente haar eigen proces en middelen om het gegevensbeheer vorm te geven. Inventarisatie leert dat er binnen het samenwerkingsverband 3 verschillende beheerpakketten gebruikt worden. Heiloo en Alkmaar maken gebruik van dg-DIALOG (Grontmij), Castricum maakt gebruik van XEIZ (Arcadis) en de overige gemeentes maken gebruik van Kikker (Riodesk).

De werkzaamheden die samengaan met het gegevensbeheer kennen een grillig verloop. Rioolrevisies (bij vervangingen of renovaties) en inspectiegegevens worden incidenteel aangeboden voor verwerking. Dit maakt dat gegevensbeheer geen dagelijkse bezigheid is voor rioolbeheerders. Van routinematige werkzaamheden is dus geen sprake. Hierbij kan de vraag gesteld worden hoe doelmatig het is dat iedere gemeente haar eigen beheerpakket en beheerproces heeft. Overwogen moet worden of het doelmatig is het gegevensbeheer gezamenlijk vorm te geven.

Kader

Alle deelnemende gemeentes hebben de beschikking over een vastgoedsysteem voor het beheer van haar riolering. Dit vastgoedsysteem is gevuld met objectgegevens van de riolering. Hierbij kan onderscheidt gemaakt worden in:

- Vaste gegevens
Het betreft hier de revisiegegevens naar aanleiding van de eerste aanleg of vervanging. Daarnaast kan ook aangesloten verhard oppervlak beschouwd worden als vast gegeven.
- Variabele gegevens
Het betreft hier datumafhankelijke gegevens. Gedacht moet hierbij worden aan de resultaten van de visuele inspecties, de beoordeling van inspecties (prioriteit en aard van de maatregelen), datum van uitgevoerd onderhoud.

Daarnaast zijn aan de hoofdriolering gerelateerde data veelal ondergebracht in andere beheerpakketten, spreadsheets, analoge data, overzichtstekeningen, e.d. Gedacht wordt hierbij aan huisaansluitingen, telemetrie, monitoring (loggers), peilbuizen.

Doelstelling

De doelstelling is het onderzoeken van de haalbaarheid van centraal gegevensbeheer voor het samenwerkingsverband Noord Kennemerland Noord. Bij dit onderzoek spelen met name de financiële en personele component een belangrijke rol. Daarnaast moet ruime aandacht besteed worden aan de kwaliteit van het gegevensbeheer. Een weldoordacht beheerproces en een gebruiksvriendelijk en stabiel beheerpakket zijn hierin van belang.

Mogelijke overwegingen

Mogelijke overwegingen om te komen tot centraal (regionaal) databeheer zijn de volgende:

- Het is niet efficiënt de benodigde specifieke deskundigheid constant binnen alle organisaties te hebben;
- De werkzaamheden brengen tijdelijk op te vangen piekbelastingen met zich mee;
- Voor de werkzaamheden is kostbare apparatuur en software nodig;
- Afhankelijk van de omvang van de gemeente is beheer van het systeem geen fulltime functie;
- Clustering van beheer omtrent riolering, groen en wegen in één persoon is vaak lastig te realiseren;
- Het up to date houden van de vaardigheden binnen het incidentele karakter van het beheerproces vergt grote personele en financiële inspanningen.

Aanpak / stappenplan

Stap 1 – Inventarisatie huidige situatie

Allereerst wordt in beeld gebracht welke kosten en welke personele inzet gevraagd zijn bij het gegevensbeheer in de huidige vorm. Ook wordt een inventarisatie gemaakt naar knelpunten die op dit moment ervaren worden door gebruikers. Belangrijk om te weten is wat de verwerkingssnelheid van revisies is en wat de kwaliteit van de database is. Om deze informatie te achterhalen wordt een vragenlijst opgesteld die aan alle partijen wordt voorgelegd.

Stap 2 – Opstellen programma van eisen

Een volgende stap is het opstellen van een pakket van eisen waaraan het gegevensbeheerproces en het bijbehorende beheerpakket aan moet voldoen. Uitgangspunt hierbij is dat het databeheer centraal georganiseerd wordt. De opzet van de toekomstige organisatie vormt een onderdeel van het pakket van eisen.

Stap 3 – Inventarisatie beheerpakketten

Aan de hand van dit pakket van eisen wordt een selectie van marktpartijen benaderd om een presentatie te geven van hun beheerpakket en de mogelijkheden voor dit samenwerkingsverband.

Stap 4 – Gemeenschappelijke voordelen

Op basis van de presentaties wordt nogmaals een selectie gemaakt en worden geschikt geachte partijen gevraagd een kosteninschatting af te geven. De kosteninschatting dient te bestaan uit initiële kosten (kosten voor eerste inrichting van de database) en jaarlijks terugkerende kosten (kosten voor beheer, onderhoud en support).

Stap 5 – Gezamenlijke keuze en implementatie

Nu het gemeenschappelijke voordeel op het gebied van kosten, kwetsbaarheid, kwaliteit en kennis inzichtelijk is kan een keuze worden gemaakt of centraal databeheer een optie is voor ons samenwerkingsverband.

AMBITIES

Kennisuitbreiding +

Gezien het incidentele karakter van de werkzaamheden die gepaard gaan met gegevensbeheer is het binnen de huidige situatie zeer lastig en niet efficiënt de specifieke deskundigheid op dit gebied op niveau te houden. Door personeel met affiniteit voor dit aspect van de rioleringszorg hier een fulltime functie in te geven neemt de kennis op dit gebied toe. Daarnaast speelt mee dat bij aanvang van het project alle aanwezige kennis vanuit het samenwerkingsverband op het gebied van gegevensbeheer wordt ingebracht. Hiermee wordt onderling kennis uitgewisseld en de huidige werkwijze wordt hierop aangepast.

Kwetsbaarheid ++

De werkzaamheden omtrent gegevensbeheer brengen voor de rioolbeheerders tijdelijk op te vangen piekbelastingen met zich mee. Dit maakt dat gegevensbeheer vaak tussen de bedrijven door wordt opgepakt. De kwaliteit en de snelheid waarmee gegevens worden ingebracht staat hiermee onder druk. Door gegevensbeheer centraal te organiseren wordt de eigen organisatie ontlast. De kwetsbaarheid van de afzonderlijke organisaties neemt hierdoor af.

Kwaliteit ++

Gegevensbeheer heeft als hoofddoel de beschikking te hebben over de meest actuele informatie van de aan de riolering zorg gerelateerde objecten. De informatie vormt de basis voor diverse planvorming, zoals GRP's (Gemeentelijke rioleringsplannen), BRP's (Basisrioleringsplannen), optimalisatiestudies, inspectie- en reinigingsplannen en beoordelingsplannen. Daarnaast hebben gemeentes vanuit de WION de verplichting om bij graafwerkzaamheden de exacte ligging van haar beheerobjecten tijdig aan te leveren. Door gegevensbeheer centraal te organiseren creëren we een situatie waarbij 1 of 2 personen dit als kerntaak hebben. De verwachting is dat hiermee de kwaliteit en ook de snelheid waarmee gegevens worden ingevoerd positief wordt beïnvloed.

Kosten +

De licentiekosten voor een beheerpakket zijn ingeschat op circa € 2.500,- per gemeente. Dit komt neer op een bedrag van € 20.000,- voor de acht gemeentes binnen het samenwerkingsverband. Door dit centraal te organiseren wordt een besparing gerealiseerd van € 17.500,-.

Op basis van de leidraad module 2000 'Personeel aspecten van gemeentelijke watertaken' is een inschatting gemaakt van de tijdsbesteding die gepaard gaat met het verwerken van revisiegegevens. Het betreft hier 200 dagen/jaar = 1,14 fte voor het gehele samenwerkingsverband. Door deze taak gezamenlijk en centraal vorm te geven wordt verwacht een efficiëntie voordeel te behalen van circa 20% (0,24 fte). Als we uitgaan van personeelskosten van € 55.000,- voor 1 fte bedraagt de besparing van 0,24 fte circa € 11.500,-.

Een secundair effect van centraal gegevensbeheer is dat er minder vaak verkeerde investeringen in het stelsel worden gedaan. De data vormt immers input voor hydraulische berekeningen die vervolgens weer aan de basis staan van (veelal) forse investeringsmaatregelen in het stelsel. Door goed gegevensbeheer is de kans kleiner dat de uitkomsten van de berekeningen en hiermee het effect van de voorgestelde maatregelen niet overeenkomen met de praktijk. Daarnaast wordt door goed gegevensbeheer de kans op graafschades en bijbehorende kosten gereduceerd. Genoemde secundaire effecten zijn niet meegenomen binnen de initiële kostenbesparingen.

Planning

Stap 1 – Inventarisatie huidige situatie	1 ^e kwartaal 2014
Stap 2 – Opstellen programma van eisen	2 ^e kwartaal 2014
Stap 3 – Inventarisatie beheerpakketten	3 ^e kwartaal 2014
Stap 4 – Gemeenschappelijke voordelen	3 ^e kwartaal 2014
Stap 5 – Gezamenlijke keuze en implementatie	4 ^e kwartaal 2014

Projectplan Relinen en deelreparaties

Inleiding

De regionale samenwerking tussen de gemeentes Alkmaar, Bergen, Castricum, Graft de Rijk, Heerhugowaard, Heiloo, Langedijk en Schermer en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier biedt vele kansen. Een van de samenwerkingsvormen die geïnitieerd is vanuit dit verband is rioolrenovatie door middel van relinen en deelreparaties.

Doelen

1. Het op een hoger niveau brengen van de kennis op het gebied van relinen en deelreparaties binnen het samenwerkingsverband. Dit heeft als voordeel dat er bij projecten kennis en eventueel capaciteit kan worden ingewonnen bij collega's in het samenwerkingsverband.
2. Opstellen van een gezamenlijk bestek of programma van eisen voor relinen en deelreparaties. Dit contractstuk moet de mogelijkheid geven om als gemeente individueel aan te besteden of met meerdere gemeentes een werk op de markt te zetten. Voordeel hiervan is dat er goed contractstuk ligt waarin alle regionale kennis en ervaring op het gebied van relinen en deelreparaties is opgenomen. Dit stuk moet (financiële) discussies met marktpartijen tijdens de uitvoering voorkomen. Daarnaast moet de kwaliteit van het uitgevoerde werk geborgd zijn.

Inventarisatie

In 2012 heeft reeds een inventarisatie plaatsgevonden onder de aan het samenwerkingsverband deelnemende gemeentes. Belangrijkste uitkomst van deze inventarisatie was dat 5 gemeentes al enige ervaring hebben met relinen en deelreparaties. Binnen deze gemeentes zijn verschillende contractdocumenten gehanteerd (zowel bestekken als PvE's). Daarnaast hebben al deze gemeentes plannen om in de toekomst deze techniek verder toe te passen.

Werkgroep

In het kader van samenwerking in de afvalwaterketen Noord Kennemerland Noord is de trekker voor het project relinen en deelreparaties de gemeente Heiloo (de heer Stefan Meijer). Op dit moment is er een werkgroep gevormd bestaande uit de gemeentes Heiloo, Castricum en Bergen. De gemeente Castricum levert voor deze werkgroep een projectleider / directievoerder. Ook is er een cursus gegeven waaraan 11 deelnemers van in totaal 5 gemeentes hebben meegedaan.

Raakvlak met andere disciplines

Rioolrenovatie door middel van relinen en deelreparaties heeft raakvlakken met:

- Beoordeling operationele rioolinspecties;
- GRP, opstellen strategische vervangingsplanning.

AMBITIES

Kennisuitbreiding +

Om het kennisniveau op het gebied van relinen en deelreparaties binnen het samenwerkingsverband op een hoger niveau te brengen is gezamenlijk een cursus georganiseerd. De cursus is gegeven door een gespecialiseerd bureau (InRio Edith Jansen) en heeft in totaal 3 dagen geduurd.

De cursusopbouw was als volgt:

- dag 1: Algemene kennis van rioolrenovatietechnieken en toepassing ervan bij verschillende schadebeelden.
- dag 2: Besteksvorbereiding: belangrijke aspecten bij het maken van een PvE of bestek en inzicht in ontwerputgangspunten op hoofdlijnen.
- dag 3: Uitvoering en controle.

In totaal hebben 11 deelnemers van 5 verschillende gemeentes de cursus gevolgd. Hiermee is de kennis op het vlak van relinen en deelreparaties binnen het samenwerkingsverband aanmerkelijk gegroeid. Uiteindelijk moet door het gezamenlijk oppakken van projecten het kennisniveau nog verder groeien.

Kwetsbaarheid ++

In eerste instantie vergt het opstellen van een gezamenlijk contractdocument 'extra' inspanning van alle partners. Er moet namelijk een document komen waar iedereen zich inhoudelijk in kan vinden. Als dit breed gedragen contract er uiteindelijk is dan heeft dit grote voordelen voor het samenwerkingsverband. Projecten kunnen immers ondergebracht worden bij een van de regiopartners zonder dat hier nog veel inbreng van alle andere partners benodigd is. De kwetsbaarheid wordt hierdoor positief beïnvloed.

Kwaliteit ++

Een breed gedragen contractdocument waarin alle regionale kennis op het gebied van relinen en deelreparaties is ondergebracht komt de kwaliteit ten goede. Er wordt namelijk op brede schaal geleerd van de faalkansen, risico's en succesfactoren binnen projecten. Dit met als uiteindelijke doel een kwalitatief hoogstaand product tegen een marktconforme prijsstelling.

Kosten +

De kosten voor de gezamenlijke 3-daagse cursus bedraagt € 8.645,--. Verdeeld over 11 cursisten komt dit neer op een bedrag van € 785,90 per deelnemer. Voor het opstellen van een gezamenlijk contractdocument worden, buiten uren eigen organisatie, geen extra kosten verwacht.

Door het organiseren van een gezamenlijke cursus worden al kosten bespaard. Als een deelnemer deze cursus individueel zou volgen zijn de kosten € 1.440,--. Totaal wordt met deze cursus dus **€ 7.195,10** bespaard.

Tot op heden werd door de deelnemende gemeentes veelal gebruik gemaakt van een extern bureau voor het opstellen van een contractdocument (PvE of bestek). De kosten hiervan bedragen

ongeveer € 7.500,-- per project. Uitgaande van 4 projecten op jaarbasis binnen het samenwerkingsverband is de besparing circa € 30.000,--.

De besparingen kunnen nog verder oplopen door gemeentes zelfstandig berekeningen te laten maken. Dit maakt het mogelijk kousberekeningen en het beoordelen van teststukken in eigen beheer uit te voeren. De besparingen die hiermee gerealiseerd kunnen worden zijn nog niet opgevoerd.

Het kostenvoordeel dat relinen heeft ten opzichte van traditioneel vervangen is in dit projectplan niet opgenomen.

Planning

- april 2013 - 3-daagse maatwerk cursus (4, 11 en 18 april)
- mei 2013 - start werkgroepoverleg 'relinen en deelreparaties'
- sept. 2013 - vaststellen definitief contractstuk (PvE of bestek) voor relinen en deelreparaties
- okt. – dec. 2013 - nagaan mogelijkheden gezamenlijk aanbesteden

Plan van aanpak werkgroep Financiën.

Leden: **Castricum**, Alkmaar, Heerhugowaard, Schermer, Heiloo, Graft de Rijp, Bergen.

Trekker: gem Castricum – H de Leeuw

Kennis: Langedijk.

Aanpassing PvA: 13 nov. 2013

1. Inrichting van de werkgroep. Hierbij levert iedere gemeente een deskundige/betrokkene.
2. De werkgroep stelt een gezamenlijk doel of inzicht dat zij wil verkrijgen.
3. Concretiseren van het onderwerp d.m.v een toetsingskader.
4. De werkgroep stelt een planning op.
5. Werk het onderwerp uit en zorg voor bestuurlijke rugdekking
6. De werkgroep stelt een advies op met voor de projectgroep met aanbevelingen.

Aanleiding voor de werkgroep Financiën:

De meeste gemeenten lenen geld voor het financieren van hun vervangingsinvesteringen van de riolering. Gedurende de periode die de gemeenten daarvoor geld willen lenen moet er rente betaald worden. Deze periode is gelijk aan de door elke gemeente eigen gehanteerde economische levensduur van de investering. Elk jaar wordt een gedeelte van de lening afgelost totdat de economische levensduur is bereikt. De investering is dan volledig afgeschreven. Dit aflossen kan lineair of annuïtair gebeuren. Deze manier van financieren is een duurdere oplossing dan wanneer er vooraf wordt gespaard voor de vervanging. Immers wanneer je spaart ontvang je rente en wanneer je leent betaal je rente. Een investering gefinancierd uit een spaarpotje is dus minder "duur" dan wanneer er wordt geleend.

De bestaande financieringsmodellen zijn niet een-twee-drie om te toveren in een nieuw model. Er zijn regels en wetten waarbinnen er naar een oplossing moet worden gezocht. Denk hierbij aan de gemeentewet, de provinciewet, het besluit begroting verantwoording provincies en gemeenten (bbv), de vragen en antwoorden rubriek (bij de bbv), Uitgangspunten bij een gemodificeerd baten en lasten stelsel (opgesteld door de commissie bbv). Ook kan er informatie worden gevonden bij de stichting Rioned welke de leidraad heeft opgesteld, gemeenten die een eerder onderzoek hebben verricht naar direct(er) afschrijven en ingenieursbureaus die speciale rekenmodellen hebben ontwikkeld. Zo zijn er ook vele betrokkenen: rioolbeheerder, beleidsmedewerker, financiële medewerker, portefeuillehouder en de gemeenteraad.

Ondanks deze vele wetten, regels, kaders en adviezen en het logge karakter van een gemeente schrijft Stichting Rioned in haar bestuurdersinformatie van juni 2012 dat zij gemeenten aanbeveelt hun bestaande financieringsmodellen om te zetten naar modellen waar (gedeeltelijk) direct wordt afgeschreven door de economische afschrijvingstermijn te verkorten.

Het direct volledig verkorten van de economische afschrijvingstermijn is niet mogelijk daar gemeenten niet voldoende hebben gespaard om alle komende investeringen direct te kunnen betalen. Zij zullen dus geleidelijk aanpassingen moeten doorvoeren om de rioolheffing voor haar inwoners betaalbaar te houden teneinde de huidige financieringsmethode te kunnen stoppen.

Door bijvoorbeeld elk volgend boekjaar de economische levensduur van een te activeren investering met een jaar in te korten ontstaat na vele jaren een volledig afgeschreven rioolstelsel waar geen rente meer over betaald hoeft te worden. Dit lijkt op een methode van afschaffing van de hypotheekrente aftrek. Maar zo zijn er ook situaties denkbaar waarin een gedeelte van alle investeringen nooit wordt afgeschreven.

De werkgroep zal zich moeten verdiepen in elke situatie per gemeente. Om voor alle gemeenten een nieuw financieringsmodel te kunnen doorrekenen moeten allen gelijk aan de streep komen te staan.

Er moeten vele financiële en niet financiële gegevens verzameld worden. Bijvoorbeeld:

- alle financiële gegevens per gemeente in een gestructureerde dataset inzichtelijk worden gemaakt. Waarin een gemeente invulling geeft aan de kostenopbouw van de rioolheffing en de inkomsten die zij daar tegenover zet.
- De uitgangspunten van levensduur, vervangingswaarde per type stelsel, en de kosten die zij toerekenen die voortvloeien uit de drie zorgplichten.
- Wat gemeenten uit algemene middelen reserveren en de voorziening die zij heeft opgebouwd.

– het beleid van afkoppelen of ambitie de gemeente heeft. Welke grote geactiveerde investeringen zouden er voor de toekomst kunnen worden afgewaardeerd omdat deze door nieuwe technieken goedkoper kunnen worden vervangen. Denk aan relinen van de transportriolen versus het traditioneel vervangen.

– Wat rekent zij toe aan investeringen/ hoe wordt de activa gewaardeerd - etc

Een interessante benadering is een overstap van de gangbare wijze van financieren van de investeringen, namelijk activeren (wat leidt tot kapitaallasten), naar een directe wijze van financieren, het zogenaamde **Ideaal Complex (IC)**.

Tussentijds zou er nog onderling een vergelijk kunnen worden gemaakt in de procentuele verhouding van de egalisatie voorziening die wordt meegenomen in de rioolheffing. Immers hoe groter de verhouding van egalisatie voorziening des te kleiner verhouden zich de rentelasten over de geactiveerde investeringen. Wanneer de rioolheffing voor het overgrote deel uit tariefegalisatie bestaat is theoretisch een bijna perfecte situatie benaderd. Bij wie is de egalisatie voorziening het grootst?

De werkgroep moet een breed gedragen standpunt vormen waarin en niet alleen meer wordt afschreven naar de verwachte toekomstige economische levensduur, maar er ook wordt gespaard naar de te verwachte economische vervangingsduur. Het opstellen van een advies waarin zij de kansen of beperkingen inzichtelijk maakt die te behalen of juist niet te behalen zijn. De werkgroep kan op een einde verschillende financiering scenario's bedenken en die doorrekenen (of laten rekenen) over alle ingebrachte gegevens.

Een planning zou er als onderstaand kunnen uitzien:

Ambitie

Kennisuitbreiding +

Een nadere analyse van de financieringswijze van de rioolvoorzieningen geeft een helder beeld van de uitgaven in de aankomende decennia en de consequenties hiervan voor boekwaarde en hoogte rioolheffing bij 'activeren' en 'ideaal complex' (IC). Naast het verschil tussen activeren en IC geeft het eveneens inzicht in de financiële impact van uitvoeringsplanningen. Hoe meer de uitvoering kan worden uitgesteld en piek-uitgaven kunnen worden uitgesteld, des te groter het verschil tussen activeren en IC zich uit in de boekwaarde en de hoogte van de rioolheffing.

Kwetsbaarheid ++

Toepassen van IC verlaagt de financiële kwetsbaarheid van de gemeente. Tenslotte vermindert de schuldenpositie van de gemeente.

Kwaliteit +

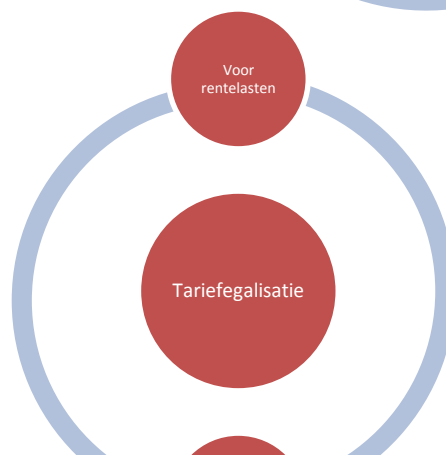
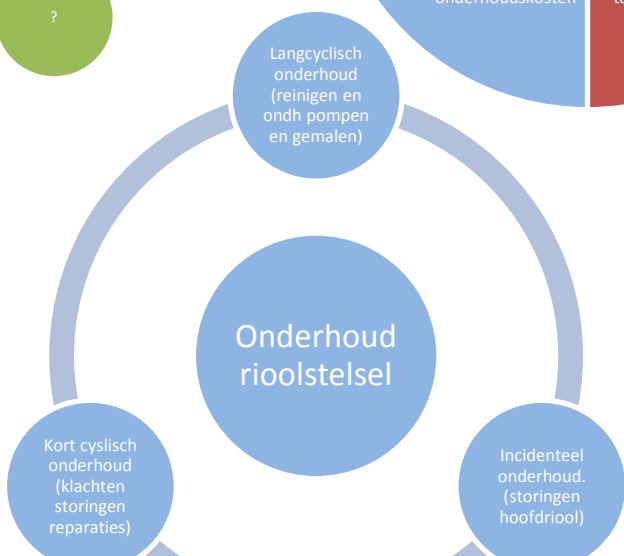
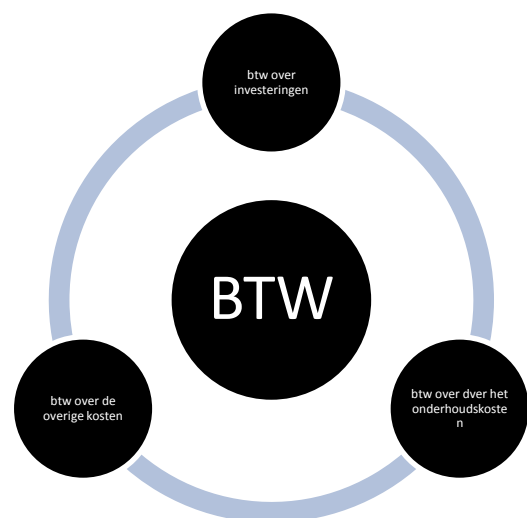
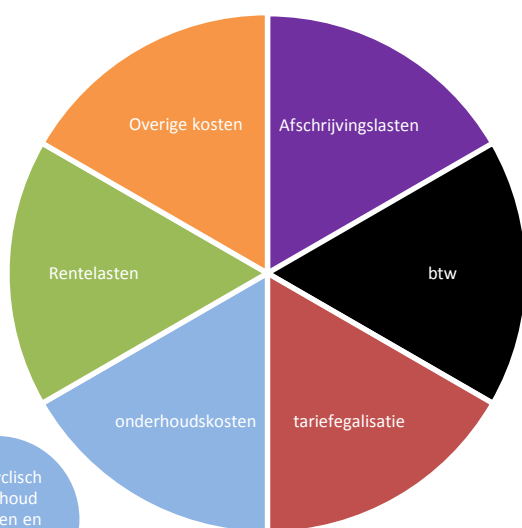
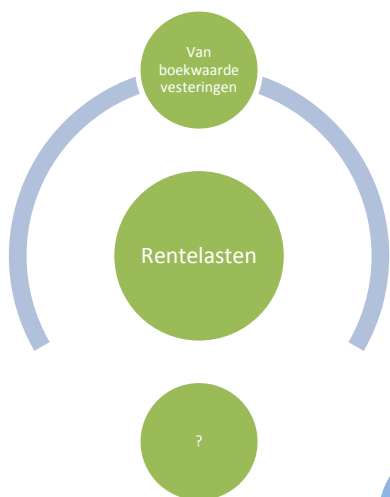
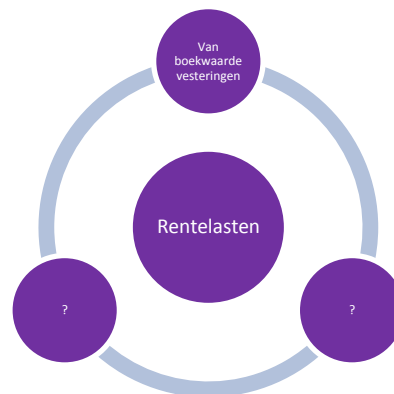
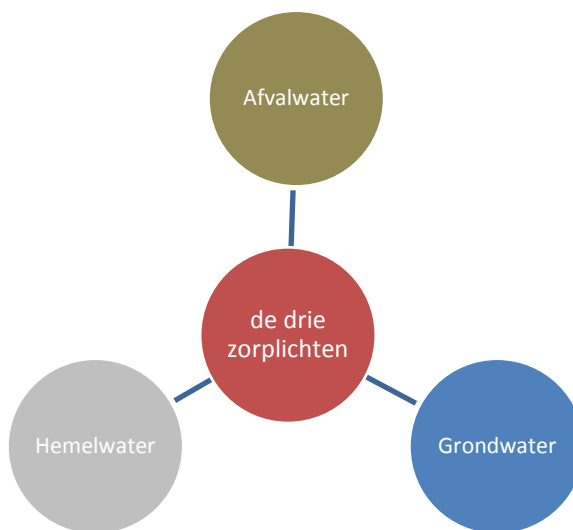
Een andere financieringswijze van de rioolvoorzieningen verandert niets aan de kwaliteit van de voorzieningen. De kwaliteit, of beter gezegd de 'duurzaamheid' van de financiële situatie van de gemeente gaat er wel op vooruit.

Kosten +/-

ID laat zien dat er voor de ene gemeente een duidelijk voordeel is te halen (Castricum boekwaarde na 60 jaar naar '0' bij gelijkblijvende rioolheffing), of een bescheiden voordeel blijkt (Heiloo ...), maar het verschil ook verwaarloosbaar kan blijken (Bergen: boekwaarde en rioolheffing blijven voor IC en activeren praktisch gelijk).

De Rioolheffing bestaat uit:

- Afschrijvingslasten van investeringen
- Rentelasten van investeringen
- Onderhoudskosten (exploitatie)
- Overige kosten
- Tariefegalisatie
- btw

Bijlage 1 Begrippen bron leidraad riolering D1300 Toerekening en dekking van kosten april 2012-43

Deze begrippenlijst is gebaseerd op de *Begrippenlijst samengesteld door de commissie BBV, het Vakberaad gemeentefinanciën, de BAN en het ministerie van BZK.*

Activa met een economisch nut

De activa die kunnen bijdragen aan het genereren van gemeentelijke middelen en/of die verhandelbaar zijn. Deze activa moet de gemeente activeren, eventueel gevormde reserves mag zij niet in mindering brengen en zij moet de activa waarderen op basis van de verkrijgingsprijs. Het gaat vooral om gebouwen, maar ook riolering is een voorbeeld van een actief met economisch nut.

Activa in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut

Deze activa kunnen geen middelen genereren of kan de gemeente niet verhandelen. Het gaat uitsluitend om activa in de openbare ruimte, zoals wegen, parken en waterlopen.

Activeren

Het op de balans presenteren van de financiële waarde van het aangeschafte of vervaardigde kapitaalgoed met meerjarig nut, dat vanaf dat moment als bezitting is te beschouwen.

Afschrijven

Een investering in (een) kapitaalgoed(eren) methodisch ten laste van de exploitatie brengen.

Afschrijving

Het bedrag van waardevermindering in de boekhouding van (een) kapitaalgoed(eren).

Algemene middelen

Gelden die de gemeenten vrij kan besteden met inachtneming van wet- en regelgeving, voornamelijk de algemene uitkering en belastingen.

Artikel 212-verordening

Raadsbesluit op basis van artikel 212 van de Gemeentewet (verordening), dat uitgangspunten bevat voor het financiële beleid en regels voor het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie. (Zie ook 'Verordening 212'.)

Balans

Een overzicht van de bezittingen, vreemd en eigen vermogen (activa en passiva) van de gemeente op een bepaald moment. De balans is onderdeel van de jaarrekening. De balans geeft aan waarin de gemeente heeft geïnvesteerd en hoe zij deze investeringen heeft gefinancierd. Zowel de activa als het vermogen zijn verder onder te verdelen.

Baten

Inkomsten die de gemeente aan een periode heeft toegerekend. De baten in een begrotingsjaar zijn inkomsten die de gemeente in dat jaar of een ander jaar heeft of zal ontvangen, maar die op het begrotingsjaar betrekking hebben, omdat óf de uitvoering van een taak die tot opbrengsten leidde in het begrotingsjaar plaatsvond, óf het voordeel in het begrotingsjaar plaatsvond. De definitie van baten omvat zowel opbrengsten als andere voordelen. (Zie ook 'Lasten'.)

Baten en lasten, gemodificeerd stelsel van

Begrotings- en verantwoordingsstelsel dat is gebaseerd op het stelsel van baten en lasten, met ook specifiek eigen bepalingen. De substantiële verschillen tussen gemeenten en bedrijven – waardoor voor gemeenten een eigen stelsel is geschreven – zijn onder meer:

- de centralere plek van de begroting bij gemeenten;
- de verschillende soorten investeringen (bij bedrijven alleen economisch, bij gemeenten ook maatschappelijk);
- de inkomensbestedende huishoudingen van gemeenten (niet gericht op vermogenstoename).

Baten en lasten, overzicht van

Inzichtelijke weergave van baten en lasten per programma. Dit overzicht vervult een functie bij de autorisatie van de baten en lasten en moet daarom integraal zijn. Dat wil zeggen dat het overzicht alle baten en lasten moet bevatten zoals opgenomen in het programmaplan.

Baten- en lastenstelsel

Een begrotingssysteem waarbij de organisatie alle ontvangsten en uitgaven toerekent aan het begrotingsjaar waarop zij betrekking hebben.

Begroting

Een door de raad vastgesteld document dat aangeeft welke beleidsvoornemens de gemeente heeft, welke activiteiten zij moet ondernemen om deze te realiseren, hoeveel middelen met de realisatie zijn gemoeid en uit welke bronnen die middelen afkomstig zijn.

Begrotingswijziging

Besluit van de raad om de begroting per programma te wijzigen. Bij wijziging van de productenraming is sprake van een administratieve wijziging c.q. een productaanpassing.

Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV)

Algemene maatregel van bestuur (AMvB van 17 januari 2003) die regels bevat voor de begroting, jaarstukken, productenraming, productenrealisatie en informatie voor derden door gemeenten, provincies en gemeenschappelijke regelingen (wgr's).

Bestemmingsreserve

Door de raad voor een specifiek doel gereserveerde middelen. Deze zijn onderdeel van het eigen vermogen.

Boekwaarde

Waarde van een actief of meerde activa in de financiële administratie en dus op de balans.

Btw-compensatiefonds (BCF)

Rijksfonds waar de gemeente een bepaald deel van de door haar betaalde btw kan terugvorderen.

Compensabele btw

De btw die provincies en gemeenten van het Rijk krijgen gecompenseerd op grond van de Wet op het btw-compensatiefonds.

Dekkingsmiddelen

Middelen die de gemeente aanwendt om de lasten in de begroting op te vangen.

Dotaties

Toevoegingen aan reserves en voorzieningen. Toevoegingen aan reserves vinden plaats 'na resultaat voor bestemming' (= resultaatbestemming). Toevoegingen aan voorzieningen vinden plaats ten laste van het functionele programma (voor resultaat voor bestemming = resultaatbepaling).

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de reserves en het resultaat na bestemming volgend uit de jaarrekening.

Het bedoelde resultaat neemt de gemeente afzonderlijk op als onderdeel van het eigen vermogen (zie *art. 42 BBV*).

Exploitatie

De bedrijfseconomische baten en lasten van alle gemeentelijke taken die tot uitdrukking komen in de begroting, de meerjarenraming en de jaarrekening.

Financiële verordening

Raadsbesluit (verordening) op basis van artikel 212 van de Gemeentewet, dat uitgangspunten bevat voor het financiële beleid en regels voor het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie.

Financiering

De wijze waarop de gemeente (geld) middelen inzet om activa aan te schaffen. Financiering kan met eigen middelen (reserves en voorzieningen) en met externe middelen (opgenomen geldleningen).

Gecaluleerde rente

De renteomslag bevat zowel de daadwerkelijk betaalde rente als de gecaluleerde rente berekend over de reserves en voorzieningen. Het concern brengt de gemeentelijke afdelingen dus rente in rekening alsof alle activa met vreemd vermogen (leningen) zijn gefinancierd.

Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP)

Het gemeentelijk rioleringsplan geeft op hoofdlijnen weer hoe de gemeente invulling geeft aan haar wettelijke zorgplichten voor afval-, hemel- en grondwater.

Gemeentewet

De wet die taken, bevoegdheden en inrichting van de gemeente regelt.

Grondexploitatie

Een plan van het organisatieonderdeel belast met de verwerving en exploitatie van bouwgronden binnen de gemeente voor een bepaald gebied.

Indexeren

Aanpassing van bedragen vanwege waardevermindering door inflatie.

Indirecte kosten (overhead)

Organisatiekosten die niet rechtstreeks zijn toe te rekenen aan de producten van de organisatie. Voorbeelden zijn: lasten van management, ICT, P&O en facilitaire zaken; kosten van de accountant, fiscalist en advocaat; leasekosten; energiekosten; verzekeringen.

Inflatie

Waardevermindering van het geld. Het teruglopen van de koopkracht van het geld.

Investing

Het vastleggen van vermogen in een object waarvan het nut zich over meerdere jaren uitstrekt.

Investeringen (levensduur verlengende)

Investeringen die de gemeente doet voor een bestaand actief en expliciet leiden tot een substantiële levensduurverlenging van het betreffende reeds bestaande actief. Bijvoorbeeld het renoveren van een gebouw of het impregneren van een kademuur.

Investeringen (uitbreiding)

Dit zijn activiteiten voor de ontwikkeling van nieuwe activiteiten of expansie van huidige activiteiten. Voorbeelden zijn: een nieuw schoolgebouw, een verdubbelde weg, een nieuw soort hulpverleningsvoertuig en uitbreiding van het aantal aansluitingen op het bestaande rioolstelsel.

Kapitaalgoederen

Goederen die gedurende meerdere jaren nut geven, zoals wegen, gebouwen en riolen.

Kapitaallasten

De rente- en afschrijvingslasten van de investering in (een) kapitaalgoed(eren).

Kostendrager

Gemeentelijke activiteiten waaraan een gemeente kosten toerekent.

Lasten

Lasten zijn uitgaven die de gemeente aan een periode heeft toegerekend. De lasten in een begrotingsjaar zijn de uitgaven die de gemeente in dat jaar of in een ander jaar heeft gedaan of zal doen, maar die op het begrotingsjaar drukken omdat óf de uitvoering van een taak die zal leiden tot kosten in het begrotingsjaar plaatsvond, óf het verlies in het begrotingsjaar plaatsvond.

Onderhoud

Uitvoering van preventieve of correctieve maatregelen om een object in goede staat (op een vooraf bepaald kwaliteitsniveau) te houden of te brengen. Onderhoud valt uiteen in groot en klein onderhoud. Groot onderhoud is onderhoud van vaak ingrijpende aard, ook wel lang cyclisch onderhoud genoemd. Klein onderhoud is het onderhoud van geringe omvang dat meestal met een zekere regelmaat terugkeert, ook wel kort cyclisch onderhoud genoemd. Het essentiële verschil met investeringen is dat onderhoud de geplande levensduur niet verlengt.

Onttrekkingen

Beschikken over de reserves ten gunste van het resultaat.

Renteomslag

Een berekeningsmethodiek waarbij de gemeente de totale netto rentekosten van zowel de vreemde als de eigen financieringsmiddelen omslaat over de totale investeringen.

Rentetoerekening

De rentetoerekening aan reserves is de zogenaamde toevoeging wegens bespaarde (gecalculeerde) rente. Dit is bij de gemeente in het algemeen gebruikelijk, omdat zij door de reserves als financieringsmiddel te gebruiken rente bespaart die zij anders over aan te trekken langlopende geldleningen had moeten betalen. Die bespaarde rente neemt de gemeente in de exploitatie als baat op.

Reserves

Bestanddelen van eigen vermogen die zijn ontstaan door bestemming van overschotten of die de gemeente planmatig heeft bestemd. Voorbeelden zijn: de vervangingsreserve en de egalisatiereserve. (Zie ook bijlage 2.)

Restwaarde

De restwaarde vertegenwoordigt de opbrengstwaarde die na de gebruikstermijn nog is te realiseren, verminderd met de te maken kosten voor verwijdering of vernietiging van het actief.

Resultaat

Saldo van baten en lasten in de begroting of de jaarrekening.

Rioolheffing

Onder de naam rioolheffing kan de gemeente een belasting heffen om de kosten te bestrijden die zijn verbonden aan:

- a de inzameling en het transport van huishoudelijk afvalwater en bedrijfsafvalwater, en de zuivering van huishoudelijk afvalwater, en;
- b de inzameling van afvloeiend hemelwater en de verwerking van het ingezamelde hemelwater.

Vervanging

Maatregel om de kwaliteit van een object weer op het gestelde kwaliteitsniveau te brengen, toegepast aan het einde van de (economische) gebruiksduur als groot en klein onderhoud niet meer toereikend zijn. Hierdoor ontstaat een nieuw actief.

Vervangingsinvesteringen

Sloop en vervanging van een deel van een object, inclusief maatregelen om het functioneren van het bestaande object te verbeteren.

Verordeningen

Algemene regels die de gemeenteraad vaststelt.

Verordening 212

Gemeentelijke financiële verordening gebaseerd op artikel 212 van de Gemeentewet waarin de gemeente haar financiële zaken regelt. Deze verordening bevat de uitgangspunten voor het financiële beleid en regels voor het financiële beheer en de inrichting van de financiële organisatie.

Vorzieningen

Afgezonderde vermogensbestanddelen (vreemd vermogen) die de gemeente vormt wegens/om:

- verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is doch redelijkerwijs te schatten;
- risico's waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is doch redelijkerwijs te schatten;
- fluctuaties in kosten op te vangen (gelijkmatige kostenverdeling);
- nog niet bestede middelen die zij specifiek moet besteden.

Voorbeelden zijn: een vervangingsvoorziening, een onderhoudsvoorziening en een egalisatievoorziening. (Zie bijlage 2

Up date 8 november 2013

Plan van aanpak Waterloket Noord-Kennemerland Noord

1. Inleiding

Begin 2012 is door de bestuurders van gemeenten Alkmaar, Bergen, Castricum, Graft – de Rijk, Heerhugowaard, Heiloo, Langedijk, Schermer en het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier het convenant bij het 'startdocument samenwerking in de afvalwaterketen Noord-Kennemerland Noord' ondertekend. Een hierna opgerichte werkgroep heeft vervolgens een aantal onderwerpen aangewezen die verder uitgewerkt zullen worden. Eén van deze onderwerpen is het gezamenlijk opzetten van een waterloket.

2. Doel van het project

Het creëren van een online informatie- en helpdesk waar inwoners alle relevante informatie over water(beheer) en riolering kunnen vinden, melding kunnen doen en watervergunningen kunnen aanvragen.

3. Deelnemende partijen

Alle partijen die het convenant hebben ondertekend zullen gebruik gaan maken van de resultaten van het project. Voorgesteld wordt om met 3 à 4 partijen een werkgroepje te vormen om de inhoud en opzet van het waterloket te bepalen.

Deelnemer aan werkgroep	Contactpersoon
Gemeente Castricum, trekker	Otto van den Berg
Gemeente Alkmaar	Mark Hartog
Gemeente Langedijk	Maarten Buurmans
HHNK	Ezra Swolfs

4. Aanpak en planning

- Er zal gestart worden met het bepalen van onderwerpen die een plaats in het waterloket moeten krijgen.
Hierbij kan een onderverdeling worden gemaakt in:
 - a) *Algemene informatie (bijv. werking watersysteem, het rioolstelsel, gemeentelijk beleid, FAQ's)*
 - b) *Het melden van een probleem (bijv. grondwateroverlast, rioolverstopping)*
 - c) *Regelgeving en aanvragen van een vergunning (bijv. Lozen water, bouwen op/langs het water)*
- In aansluiting hierop wordt invulling gegeven aan het uiterlijk van de website van het Waterloket. Hiervoor worden verschillende bestaande websites geraadpleegd.
- Eveneens wordt – mede op basis van bestaande websites - stil gestaan bij de wijze van presenteren. Komt er een: - gezamenlijk website, - een website voor iedere gemeente apart inclusief maatwerk, - een gezamenlijk website met links van en naar iedere gemeente apart voor het maatwerk.
- In een projectplan wordt dit alles vastgelegd en met keuzemogelijkheden voorgelegd aan het operationeel overleg van de AWK Noord Kennemerland Noord. Het operationeel overleg bepaalt de keuze.
- Er vindt een redactionele beoordeling plaats.
- De website wordt gemaakt en geactiveerd. Een eventuele kortsluiting met gemeentelijke websites wordt opgenomen.

5. Uitgangspunten van de website Waterloket

De opzet moet de bezoeker als uitgangspunt hebben. De bezoeker is meestal opzoek naar concrete informatie of heeft een concrete vraag. Bij het opzetten van het waterloket gaan we dus uit van de vraag 'welke informatie zoekt de bezoeker ?' en dus niet 'Welke informatie willen wij aanbieden ?'. Het waterloket moet goed 'scanbaar' zijn en de teksten moeten kort, bondig en helder zijn. Ambtelijke of juridische teksten moeten worden voorkomen.

6. Ambitie

<i>Kosten:</i>	+	Door de gezamenlijke aanpak worden de kosten sterk beperkt.
<i>Besparing NKN €:</i>	€ 10.000,-	eenmalig voor redactionele kosten
<i>Besparing NKN €/jr:</i>	€ 2.000,-	per jaar voor jaarlijkse redactionele kosten
<i>Kwaliteit:</i>	++	Door gezamenlijk inbreng en het putten uit bestaande bronnen
<i>Kwetsbaarheid:</i>	+	Door de gezamenlijk aanpak kunnen we putten uit meerdere bronnen.
<i>Kennis:</i>	+	Door samenwerking vindt kennisuitwisseling plaats.

7. Tijdsplanning

- *Begin mei* 2013 bespreekt de werkgroep: - de onderwerpen van het waterloket, - het uiterlijk van de website, - de manier van presenteren.
- *Eind mei* bepaalt de werkgroep de invulling van het projectplan
- *Begin juni* wordt het projectplan voorgelegd aan het operationeel overleg AWK
- *Na de zomer* de opdracht gegeven tot het maken en activeren van de website(s)
- *In het najaar* vindt een redactionele beoordeling plaats
- *Tenslotte, naar verwachting in december* volgt de activering van de websites en daar aan gekoppelde publiciteit.

8. Middelen

De gekozen aanpak kan worden uitgevoerd met de bestaande formatie van de deelnemende partijen. Er zijn in beperkte mate financiële middelen nodig. Door de gezamenlijke aanpak wordt voorkomen iedere gemeente afzonderlijk tijd moet besteden aan het opzetten van een waterloket.

--

Otto van den Berg
Beleidsmedewerker
Gemeente Castricum

Projectvoorstel Regionaal afvalwaterketenbeleid

Inleiding

In de huidige situatie stellen het hoogheemraadschap en de gemeenten autonoom eigen afvalwaterketenbeleid op. Het hoogheemraadschap heeft in 2012 een toekomstvisie op de (afval)waterketen opgesteld en heeft in eerder stadium een notitie Omgaan met hemelwater en riolering vastgesteld. De notitie is niet zozeer een beleidsstuk, maar bevat de uitgangspunten voor het hoogheemraadschap in de advisering van de gemeenten bij de rioleringsplannen. Bij het opstellen van beide stukken is een aantal gemeenten gevraagd om inbreng te leveren. Gemeenten stellen een gemeentelijk rioleringsplan (GRP) op, waarin het gemeentelijk beleid is aangegeven ten aanzien van het invullen van de zorgplichten voor het afvalwater, hemelwater en grondwater. Gemeenten dienen op grond van art. 4.23 Wet milieubeheer de beheerder van de zuiveringstechnische werken waarnaar het afvalwater wordt getransporteerd en de beheerder van het oppervlaktewater waarop wordt geloosd te betrekken bij de voorbereiding van het GRP.

Kader

Het GRP bevat diverse beleidsonderdelen die niet gemeentespecifiek zijn, maar een algemeen karakter hebben en in essentie ook voor andere gemeenten van toepassing zijn. Denk daarbij aan onderdelen als:

- Strategische visie op de invulling van de zorgplichten.
- Omgaan met klimaatverandering.
- Toekomstvisie op de afvalwaterketen.
- Uitgangspunten en afspraken over afvoernorm, overnamepunten, etc.
- Omgang met indirecte lozings en handhaving door milieudiensten.
- Omgang met gegevens (monitoring, telemetrie/hoofdpost, etc.).
- Afwegingskader doelmatigheid (DoFeMaMe), van inspanningsverplichting naar prestatieverplichting.
- Samenwerking in de afvalwaterketen en besparingsmogelijkheden.
- Financieringsmethodieken.

Bij het opstellen van de GRP's kost het de gemeente behoorlijk wat tijd en inspanning om deze beleidsuitgangspunten op te stellen en vervolgens weer af te stemmen met het hoogheemraadschap. Indien de partners in de regionale samenwerking gezamenlijk deze onderdelen te bespreken en uitwerken kunnen de volgende voordelen worden bereikt:

- Eenduidigheid in de algemene beleidsuitgangspunten
- Doelmatigheidswinst, doordat meerdere gemeenten samen met het hoogheemraadschap in één keer de belangrijkste beleidsuitgangspunten vastlegt
- Verbetering in de kwaliteit van de beleidsuitgangspunten: door discussies en inhoudelijke kennis te delen en in te brengen kunnen betere beleidskeuzes worden gemaakt

Het GRP kan dan opgedeeld worden in twee onderdelen:

- Regionaal afvalwaterketenbeleid: Algemene beleidsuitgangspunten, gezamenlijk door alle gemeenten en het hoogheemraadschap vastgesteld
- Gemeentelijk rioleringsplan: Gemeentespecifieke onderdelen, afzonderlijk door de individuele gemeente vastgelegd.

Beide onderdelen hoeven niet gelijktijdig te worden opgesteld en kunnen separaat bestuurlijk worden vastgesteld. Het regionaal afvalwaterketenbeleid kan als stuk worden toegevoegd bij het gemeentespecifieke GRP.

Doelstelling

Het gezamenlijk ontwikkelen van beleidsuitgangspunten voor de afvalwaterketen specifiek voor het regionale samenwerkingsverband van Noord Kennemerland Noord. Hierbij kan specifiek worden ingegaan op de problematiek die binnen deze regio speelt en waarbij naast algemene specifieke op

deze regio toegespitste beleidsuitgangspunten kunnen worden geformuleerd. Deze beleidsuitgangspunten kunnen dan in de GRP's voor deze regiogemeenten worden opgenomen.

Mogelijke overwegingen

- Eenheid en eenduidigheid in de algemene beleidsuitgangspunten gedragen door de deelnemende partijen;
- Doelmatigheidswinst, doordat meerdere gemeenten samen met het hoogheemraadschap in één keer de belangrijkste beleidsuitgangspunten vastleggen;
- Verbetering in de kwaliteit van de beleidsuitgangspunten: door discussie en inhoudelijke kennis te delen en in te brengen kunnen betere beleidskeuzes worden gemaakt.
- Gebiedsgericht, waardoor specifiek op deze regio toegespitste beleidsuitgangspunten kunnen worden ontwikkeld.

Door samenwerkingsprojecten op te nemen in een programma kunnen de samenhang van de projecten en de uitvoering van de planning geborgd en bewaakt worden.

Aanpak/stappenplan

In de regionale samenwerking kan een project gestart worden om met de deelnemende partijen een regionaal afvalwaterketenbeleid op te stellen. Voor de diverse onderdelen van het regionaal afvalwaterketenbeleid dienen overleggen te worden ingepland om tot een gezamenlijk inzicht te komen. Per besproken onderdeel kan bijvoorbeeld een inhoudelijk expert worden ingehuurd om de discussie inhoudelijk te verdiepen. Het projectleiderschap en schrijfwerk kan door een extern bureau worden uitgevoerd.

Ambities

Kennisuitbreiding +

Door het gezamenlijk ontwikkelen van de beleidsuitgangspunten voor het regionale afvalwaterketenbeleid wordt het inzicht vergroot en het handelen van de deelnemende partijen uniform. Daarnaast kan dit te ontwikkelen beleid als inspiratiebron voor andere regionale samenwerkingsverbanden binnen het beheersgebied van het hoogheemraadschap gelden.

Kwetsbaarheid o

Gemeenten kunnen meeliften met een groter project, waardoor hun kwetsbaarheid verlaagd wordt. Score is neutraal omdat het effect relatief gering wordt geacht.

Kwaliteit +

De gezamenlijke aanpak van het ontwikkelen van het regionaal afvalwaterketenbeleid leiden tot een betere kwaliteit van het te voeren beleid. Bovendien schept dit eenheid en eenduidigheid en wordt het een gezamenlijk gedragen beleid. Bovendien kunnen specifiek voor de regio beleid worden geformuleerd.

Kosten +

Het betekent een direct kostenvoordeel door gezamenlijke aanbesteding van adviesdiensten. een direct kostenvoordeel door gezamenlijke aanbesteding van adviesdiensten en uitvoering van het meetproject. Het betreffende beleid wordt gezamenlijk ontwikkeld. Dat voor iedere gemeente in het nieuw op te stellen GRP één op één kan worden overgenomen. Geschat wordt dat dit een kostenbesparing oplevert van 4 * € 3000,- voor de komende 4 á 5 jaar waarin de betreffende GRP's van de overige betrokken gemeenten (Heerhugowaard, Langedijk, Heiloo en Bergen) worden vernieuwd. Totaal: € 12.000 tot 2018.

Planning

2013-2014

Memo

Aan

Leden projectgroep samenwerking Noord Kennemerland Noord

Kopie aan

Van

R.T. Bos

Doorkiesnummer

072-582 7210

E-mail

r.bos@hnhk.nl

Onderwerp

Plan van aanpak Monitoring

Registratienummer

13.3819

Datum

9 januari 2013

Inleiding

Dit plan van aanpak geeft eerst een overzicht van de relevante ontwikkelingen en stand van zaken bij het monitoren in de riolering. Vervolgens geeft het een aantal opties weer om in het samenwerkingsverband Noord Kennemerland Noord (NKN) samen te werken bij het monitoren. Dit stuk is vooral bedoeld als discussiestuk voor de projectgroep.

Ontwikkelingen

Monitoring in de riolering is de afgelopen jaren sterk in ontwikkeling. Waar voorheen vrijwel blindelings werd vertrouwd op de uitkomsten van modelberekeningen, is nu steeds meer aandacht voor het feitelijk functioneren van de riolering. Voor het inzicht in het feitelijk functioneren is monitoring noodzakelijk. Het Bestuursakkoord Water noemt het meten en gegevensbeheer als kansrijke optie voor het samenwerken. In de eerste jaren was monitoren nog een verplichting die voortkwam uit de vergunning voor overstorten. Inmiddels is duidelijk dat een gezamenlijke aanpak vanuit een gemeenschappelijk doel leidt tot meer draagvlak en effectiviteit.

RIONED is nu bezig met het ontwikkelen van een toets/meetmethodiek om binnen de GRP's meer te sturen op meetbare parameters. Dit houdt ook verband met meer monitoring om het functioneren van het rioelstelsel in beeld te hebben.

Metingen in de riolering

Op dit moment draait al een aantal gezamenlijke meetprojecten in de riolering. Deze projecten zijn eerder opgestart dan de samenwerkingsregio's, waardoor deze gebieden niet samenvallen. De gemeenten Castricum, Heiloo en Langedijk nemen deel aan een gezamenlijk meetproject Kennemerland (Castricum, Heiloo, Langedijk en Uitgeest) die tijdens dit schrijven wordt opgeleverd. De gemeente Schermer zit in een gezamenlijk meetproject Laag Holland (totaal 9 gemeenten in de regio Waterland). Ook dit meetnet is nu in uitvoering en zal naar verwachting begin 2013 operationeel zijn. Alkmaar en Heerhugowaard nemen deel aan een samenwerking, waarbij vanuit het platform Lizard de meetdata wordt verzameld en een verkenning heeft

Hoogheemraadschap

Hollands Noorderkwartier

Postbus 250, 1700 AG Heerhugowaard

Bevelandseweg 1, 1703 AZ Heerhugowaard

T 072-582 8282

F 072-582 7010

info@hnhk.nl

www.hnhk.nl

plaatsgevonden naar sturing. De gemeente Bergen is zelfstandig aan het monitoren. Graft-De Rijk heeft nog geen meetproject lopen.

Binnen deze (gezamenlijke) projecten ligt de focus vooral op het in beeld brengen van het hydraulisch functioneren van (delen van) het rioolstelsel.

Meting van effecten van lozingen

Het is mogelijk om de effecten van lozingen uit een regenwaterstelsel of gemengde overstort te meten. Dit kan door met meetsensoren (O₂, temperatuur of geleidbaarheid) te meten in het ontvangende oppervlaktewater. Het is ook mogelijk om monsters te nemen van het geloosde water of uit het ontvangende oppervlaktewater.

Voorbeelden van dergelijke metingen: Castricum (effecten overstorten en bemonstering afstromend regenwater), Alkmaar (bemonstering regenwater) en Heerhugowaard (onderzoek en bemonstering bij de vgs stelsels).

Neerslagmeting

Neerslagmetingen zijn van belang bij het meten in de riolering en bij het meten van de effecten van lozingen. Binnen de gezamenlijke meetprojecten worden al neerslagmeters geplaatst. Verder stelt het hoogheemraadschap gecorrigeerde regenradar data ter beschikking vanaf begin 2013.

Gegevensbeheer en data-analyse

Het belangrijkste aspect van meetprojecten in de riolering is dat de meetgegevens worden gecontroleerd en dat er samen met de gemeente een analyse plaatsvindt van de uiteindelijke data. Een controle van de meetdata (bijv. eens per 2 weken) brengt eventuele problemen met de meetapparatuur meteen aan het licht, zodat direct actie wordt ondernomen en zo min mogelijk data verloren gaat.

Het analyseren van de uiteindelijke data vindt vanuit de samenwerkingsprojecten plaats door een medewerker van HHNK die halfjaarlijks de gemeente bezoekt om de meetresultaten te analyseren en op grond hiervan de gemeente te adviseren. Vaak komt het voor dat de gemeente onvoldoende capaciteit/tijd in huis heeft om de meetdata zelf regelmatig te controleren en analyseren.

Kansen

Voor de samenwerking NKN zijn diverse mogelijkheden om een volgende stap te maken in het monitoren. Samenwerking is mogelijk op de volgende onderwerpen:

- **Datavalidatie:** gezamenlijk meetreeksen laten controleren op fouten of ontbrekende data (dit wordt inmiddels deels al opgepakt binnen de gezamenlijke meetprojecten).
- **Kwaliteitsmetingen bij lozingen;** meten aan effecten van lozingen. Dit vergt echter veel kosten en inspanning en is vooral geschikt voor onderzoeksvragen voor een specifieke locatie.
- **Mogelijkheden verkennen om te sturen op basis van metingen in de riolering (RTC).**
- **Meetreeksanalyses:** meer uit de meetdata halen door meer energie te steken in de analyses en het combineren van meetdata (rioolgemalen, neerslag, niveau in riolering, etc.). De halfjaarlijkse data-analyse ism het hoogheemraadschap is erg beperkt.
- **Onderzoek naar metingen bij rioolgemalen (debiet, schijfmetingen, instellingen van in- en uitslagpeilen, checken m NAP niveaus, etc.).**

Projectvoorstel

Zoals eerder aangegeven vinden nu reeds in samenwerking meetprojecten plaats. Voorgesteld wordt om deze gezamenlijke aanpak te continueren.

Voorgestelde acties voor 2013:

- Onderzoek naar sturing vindt nu plaats bij de gemeente Heerhugowaard. Dit betreft een gezamenlijk onderzoek van HHNK en de gemeente Heerhugowaard naar sturing van het verbeterd gescheiden rioolstelsel. De resultaten kunnen gedurende het jaar gedeeld worden binnen de samenwerkingsregio.
- Intensievere meetreeksanalyses lijken kansrijk voor alle metende gemeenten. Dusan Zamurovic heeft inmiddels via een presentatie aangetoond welke waardevolle informatie dit voor de gemeente Heerhugowaard heeft opgeleverd. Men krijgt meer grip op het feitelijk functioneren van het stelsel, wat juist het doel is van de meetprojecten. Niet elke gemeente heeft echter de kennis en capaciteit in huis om dit zelf uit te voeren. Voorstel is om hiervoor specifieke externe ondersteuning in te huren. Dit zou gezamenlijk door de metende gemeenten die daar behoefte aan hebben kunnen worden aanbesteed voor 2013. Geschatte kosten: 4 dagen per jaar à € 80/uur = € 2500 per gemeente per jaar. Daarbij kan eind van het jaar een plenaire sessie worden georganiseerd om alle bevindingen van de deelnemende gemeenten te delen.
- Checken van de metingen bij de gemeentelijke rioolgemalen. Geschatte kosten bij gezamenlijke aanbesteding € 500 per gemaal voor metingen (schijfmeting, mNAP metingen en invoer in de hoofdpost).

Voordeel in de 3 (of 4) K's:

- **Kosten ++**: een direct kostenvoordeel door gezamenlijke aanbesteding van adviesdiensten en uitvoering van het meetproject. De ervaring leert dat de gemeenten ieder gemiddeld € 25.000 besparen op de aanbesteding voor een meetproject van 4 à 5 jaar. Daarnaast is er nog een voordeel in tijdsbesteding van de medewerkers bij de gemeenten (meeliften) en een betere afweging van de benodigde verbeterinvesteringen. Geschatte besparing op jaarbasis voor de regio voor de uitvoering van het meetproject: 7 gemeenten x € 5000 = € 35.000. Voor de data-analyse kan naar schatting € 10.000 worden bespaard door gezamenlijk één persoon de data-analyse te laten verzorgen, ipv iedere gemeente afzonderlijk. Totale besparing € 45.000 per jaar. Daarnaast mogelijke extra besparingen door een betere afweging van verbeterinvesteringen in de riolering.
- **Kwaliteit ++**: De gezamenlijke meetprojecten en data-analyse leiden tot een betere kwaliteit van informatie over het functioneren van het rioolstelsel. Dit komt door een hogere kwaliteit van het adviseurs- en uitvoeringsbestek en een goede begeleiding bij de uitvoering van het meetproject. Daarnaast wordt de data gecontroleerd op juistheid.
- **Kwetsbaarheid +**: gemeenten kunnen meeliften met een groter project, waardoor hun kwetsbaarheid verlaagd wordt. Voor kleinere gemeenten is het uitvoeren van een meetproject te specialistisch.
- **Kennis +**: door kennis te delen over wat je met de resultaten van een meetproject kan doen kunnen de gemeenten meer uit hun data halen.

Planning

2013-2020	Uitvoering van gezamenlijke meetprojecten in de riolering
2014	Organiseren van gezamenlijke data-analyse
2015-2020	Gezamenlijke data-analyse

Met vriendelijke groet,

R.T. Bos
Adviseur riolering
Cluster Kennis & Ontwikkeling
Afdeling Waterketen

Plan van Aanpak onderzoek VGS

Inleiding

Het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) en de gemeente Heerhugowaard delen de mening dat optimalisatie van de rioolwaterzuiveringskring Geestmerambacht kansrijk is. Een van de maatregelen die hiertoe kunnen leiden is het beperken van de regenwaterafvoer vanuit de verbeterd gescheiden rioolstelsels (VGS) binnen de gemeente Heerhugowaard. Dit stelseltype heeft als voordeel dat verontreinigingen afkomstig van eventueel aanwezige foutieve aansluitingen en van de eerste, vermoedelijk verontreinigde, afspoeling van verharde oppervlakken (zogenaamde “first flush”) niet direct in het oppervlaktewater terecht komen, maar worden afgevoerd naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI).

Bij intensieve en/of langdurige neerslag treden overstortingen uit het regenwaterstelsel van het VGS in werking. Bij deze situatie is het aannemelijk dat het water dat op het oppervlaktewater wordt geloosd vrijwel geen verontreinigingen meer bevat. De verontreiniging wordt door het verdunningseffect en de “first flush”, voor zover aanwezig, welke al is afgevoerd naar de RWZI minimaal. Bovendien gaat op dat moment een overgroot deel van de totale regenwateraanvoer via de overstorten naar het oppervlaktewater. Ten opzichte hiervan is de hoeveelheid regenwater dat naar de RWZI wordt afgevoerd vrijwel verwaarloosbaar. Hierdoor lijkt het logisch om de afvoer uit het regenwaterstelsel naar de RWZI gedurende pieksituaties te beperken of zelfs uit te zetten. Dit komt ten goede van de hydraulische belasting en het zuiveringsrendement van de RWZI alsook de capaciteit van het hoofdafvoersysteem naar de RWZI. Resultaat hiervan is een besparing op de kosten voor zowel de zuivering en het transport van afvalwater als uitbreiding van de capaciteit van de RWZI.

Bestaande situatie

In de gemeente Heerhugowaard bevinden zich meerdere VGS. Op hoofdlijnen zijn er drie verschillende typen te onderscheiden:

- VGS met een aparte bemaling van het regenwater. Deze regenwaterpompen zijn voorzien van een regeling waarbij ze worden uitgeschakeld als de vuilwaterpompen draaien en draaien 's nachts een vastgestelde tijd om de berging weer beschikbaar te stellen.
- VGS met verbindingen met gestuurde schuiven, al of niet gecombineerd met koppelpotten, met bemaling via het vuilwaterstelsel. De bestaande schuiven worden momenteel niet aangestuurd vanuit de HHNK-telemetrie hoofdpot.
- VGS met alleen koppelpotten en een bemaling via het vuilwaterstelsel.

In totaal wordt vanuit alle VGS uit Heerhugowaard tot maximaal ongeveer 800 m³/h regenwater verpompt richting de RWZI (totale capaciteit 8.850 m³/h).

Beschikbare informatie

- Rapport ‘Advies ombouw gescheiden stelsels van het vlekkenstelsel en de wijk Oostertocht te Heerhugowaard’, Grontmij 24 augustus 2011;
- Overzicht van de VGS;
- Overzicht van de rioolgemalen in de VGS;
- Trendingen en meetdata van de rioolgemalen (niveau kelder, debiet, opgenomen vermogen) via de hoofdpot van HHNK (WinCCoa) en deels ook beschikbaar via Lizard;
- Basis zuiveringsplan Geestmerambacht met appendix;
- Integraal rekenmodel van de stelsels van Heerhugowaard, inclusief de regenwaterstelsels, gebaseerd op de actuele beheergegevens van de gemeente.

Het doel van het onderzoek

Het doel van dit onderzoek is een goed afgewogen advies uit te brengen over een doelmatige en verantwoorde wijze van (geautomatiseerde) aansturing van de regenwaterafvoer uit de VGS in Heerhugowaard. De aansturing dient rekening te houden met:

- wijktype in relatie met de risico's op de verontreiniging van het oppervlaktewater;
- hydraulische belasting van de RWZI Geestmerambacht;
- kwaliteit van het afstromende regenwater en van het ontvangende oppervlaktewater;
- investerings- en exploitatiekosten;
- beheersbaarheid van het systeem (robuust, eenvoudig en overzichtelijk).

Gevraagde advieswerkzaamheden

Van het adviesbureau worden de volgende werkzaamheden gevraagd:

- Inventarisatie van de huidige aansturing van de afvoer van regenwater per VGS (in- en uitschakelpeilen van de rioolgemalen dienen nog te worden ingemeten in mNAP, dit kan in nader overleg worden uitgevoerd door het hoogheemraadschap);
- Het uitwerken van mogelijke scenario's om de VGS te optimaliseren en de afvoer van schoon regenwater naar de RWZI tegen te gaan;
- Het onderbouwen van de hydraulische en milieutechnische effecten van deze scenario's, inclusief het scenario van de bestaande situatie als referentie. Dit uit te voeren door het doorrekenen van het stelsel met een neerslagreeks en bepalen van de effecten op de emissie. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van het bij de gemeente aanwezige rekenmodel van het stelsel. Daarnaast dient ook in beeld te worden gebracht wat de mogelijke effecten zijn van klimaatverandering;
- Het maken van een advies over het te kiezen scenario gebaseerd op een kosten-baten analyse en uitgaande van doelmatigheid per VGS;
- Voor het gekozen scenario per VGS een sturingsregeling opstellen waarbij de afvoer van schoon regenwater naar de RWZI gedurende pieksituaties wordt beperkt of stopgezet;
- Opstellen van een stappenplan om de werking van de VGS aan te passen;
- Opstellen van een globale raming van de aanpassingskosten per VGS, inclusief de kostenvoordelen en terugverdientijd van de oplossing.

Kosten +

De studie naar de optimalisatie van de VGS in Heerhugowaard kost € 35.000. Deze kosten worden volledig gedragen door het hoogheemraadschap, omdat dit project deel uitmaakt van de besparing op de uitbreiding van de zuiveringskring Geestmerambacht (Totale besparing € 4.500.000 op de stichtingskosten, zie ook de appendix op het BZP Geestmerambacht). De inzichten die uit dit onderzoek naar voren komen kunnen gebruikt worden om voor de overige gemeenten op een doelmatige manier daar aanwezige VGS aan te passen en te optimaliseren. Dit leidt uiteindelijk tot besparingen in de uitbreiding van hydraulische capaciteit van de zuiveringstechnische werken en in beperkte mate ook tot een besparing in energiekosten voor het verpompen en zuiveren van het afgevoerde water.

Kwaliteit +

Het project in Heerhugowaard levert samen met het gelijktijdig uitgevoerde STOWA onderzoek in hetzelfde gebied tot een hogere kwaliteit van de uiteindelijk te kiezen oplossing om de VGS te optimaliseren.

Kwetsbaarheid +

Het uitdragen van ervaringen en kennis uit het VGS project in Heerhugowaard resulteert in een aanpak die ook bij overige gemeenten kan worden overgenomen. De samenwerkingsregio kan hierbij ondersteunend zijn, wat de kwetsbaarheid van de individuele gemeenten vermindert.

Kennis ++

Het vgs project werkt kennisverhogend. Door een gedegen onderzoek in Heerhugowaard en het betrekken van specialistische kennis via de STOWA zal voor de samenwerkingsregio meer kennis beschikbaar komen om vgs in de regio verder te optimaliseren.

Planning

2013-2014	Uitvoeren van het onderzoek in de vgs van Heerhugowaard ism STOWA
2014-2017	Nader onderzoek naar de optimalisatie van vgs in de overige gemeenten

Casestudy's Heerhugowaard

1. Riothermie

1.1. Inleiding

De gemeente Heerhugowaard heeft een verkennend onderzoek laten uitvoeren naar de mogelijkheden voor het toepassen van riothermie in de gemeentelijke rioolstelsels (N.B. Riothermie is een techniek om thermische energie uit het afvalwater terug te winnen.). Aanvullend heeft het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier opdracht gegeven om ook het deel van haar afvalwaterafvoersysteem dat binnen het grondgebied van de gemeente Heerhugowaard ligt in het onderzoek op te nemen.

Dit onderzoek heeft geresulteerd in een overzichtkaart waarop de kansrijke locaties voor riothermie worden aangegeven.

1.2. Persleidingen

Uit de kanskaart blijkt dat de persleidingen, allemaal in eigendom bij het hoogheemraadschap, het meest kansrijk zijn ten aanzien van de mogelijkheden om riothermie toe te passen. Enerzijds biedt het debiet in deze leidingen en de temperatuur van het afvalwater de mogelijkheid om voldoende thermische energie terug te winnen en, anderzijds, bevindt zich in de buurt van deze leidingen een behoorlijk aantal potentiële afnemers van warmte en/of koude.

1.3. Vrijvervalriolen

De mogelijkheden voor het toepassen van riothermie op de gemeentelijke vrijvervalriolen zijn beperkt.

1.4. Werk met werk maken

De leeftijd van zowel de meeste persleidingen als de grotere vrijvervalriolen is minimaal ca. 40 jaar. De kwaliteit hiervan is goed en de capaciteit is afdoende. Hierdoor komen deze leidingen op korte termijn niet in aanmerking voor vervanging. Dit houdt in dat voor de komende jaren de mogelijkheden om werk met werk te maken bij het toepassen van riothermie klein zijn. De persleiding langs industrieterrein Zandhorst vormt wellicht een uitzondering hierop. Deze leiding is 40 jaar oud, kwetsbaar (van asbestcement) en aan het eind van zijn capaciteit. Het hoogheemraadschap heeft deze leiding in haar Basis Zuiveringsplan opgenomen als een knelpunt in het afvoersysteem naar rioolwaterzuiveringsinstallatie en heeft onlangs een onderzoek naar de kwaliteit hiervan laten uitvoeren.

1.5. Energievraag en kostenbesparing

De haalbaarheid voor het toepassen van riothermie in de gemeente Heerhugowaard zal afhangen van de concrete vraag naar thermische energie, mogelijkheden bij de afnemers en de kostenbesparing die het toepassen van riothermie met zich meebrengt. Hiervoor is als volgende stap een "quick scan" voor kansrijke locaties nodig. Deze zal samen met het hoogheemraadschap (Johan Jonker) door het duurzaamheidsteam van de gemeente (Richard van Buren) worden uitgevoerd.

1.6. Combinatie met Warmte/ Koude Opslag (WKO-installaties)

Er is een aantal bestaande WKO installaties aanwezig in de directe nabijheid van de kansrijke locaties. Voor deze kan onderzocht worden, of een eventuele disbalans in warmte/ koude aanbod door riothermie weggenomen kan worden.

1.7. Samenwerking in afvalwaterketen Noord Kennemerland Noord

Riothermie is als een thema in het project klimaatadaptatie opgenomen binnen de samenwerking in Noord Kennemerland Noord. De resultaten van de casestudy Riothermie in Heerhugowaard worden

gedeeld met andere gemeenten binnen de cluster samenwerking in afvalwaterketen Noord Kennemerland Noord.

2. Onderzoek optimalisatie VGS gemeente Heerhugowaard en hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier

2.1. Inleiding

Het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) en de gemeente Heerhugowaard delen de mening dat optimalisatie van de rioolwaterzuiveringskring Geestmerambacht kansrijk is. Een van de maatregelen die hiertoe kunnen leiden is het beperken van de regenwaterafvoer vanuit de verbeterd gescheiden rioolstelsels (VGS) binnen de gemeente Heerhugowaard. Dit stelseltype heeft als voordeel dat verontreinigingen afkomstig van eventueel aanwezige foutieve aansluitingen en van de eerste, vermoedelijk verontreinigde, afspoeling van verharde oppervlakken (zogenaamde “first flush”) niet direct in het oppervlaktewater terechtkomen, maar worden afgevoerd naar de rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI).

Bij intensieve en/of langdurige neerslag treden overstortingen uit het regenwaterstelsel van het VGS in werking. Bij deze situatie is het aannemelijk dat het water dat op het oppervlaktewater wordt geloosd vrijwel geen verontreinigingen meer bevat. De verontreiniging wordt door het verdunningseffect en de “first flush”, voor zover aanwezig, welke al is afgevoerd naar de RWZI minimaal. Bovendien gaat op dat moment een overgroot deel van de totale regenwateraanvoer via de overstorten naar het oppervlaktewater. Ten opzichte hiervan is de hoeveelheid regenwater dat naar de RWZI wordt afgevoerd vrijwel verwaarloosbaar. Hierdoor lijkt het logisch om de afvoer uit het regenwaterstelsel naar de RWZI gedurende pieksituaties te beperken of zelfs uit te zetten. Dit komt ten goede van de hydraulische belasting en het zuiveringsrendement van de RWZI alsook de capaciteit van het hoofdafvoersysteem naar de RWZI. Resultaat hiervan is een besparing op de kosten voor zowel de zuivering en het transport van afvalwater als uitbreiding van de capaciteit van de RWZI.

2.2. Bestaande situatie

In de gemeente Heerhugowaard bevinden zich meerdere VGS. Op hoofdlijnen zijn er drie verschillende typen te onderscheiden:

- VGS met een aparte bemaling van het regenwater. Deze regenwaterpompen zijn voorzien van een regeling waarbij ze worden uitgeschakeld als de vuilwaterpompen draaien en draaien 's nachts een vastgestelde tijd om de berging weer beschikbaar te stellen.
- VGS met verbindingen met gestuurde schuiven, al of niet gecombineerd met koppelpotten, met bemaling via het vuilwaterstelsel. De bestaande schuiven worden momenteel niet aangestuurd vanuit de HHNK-telemetrie hoofdpot.
- VGS met alleen koppelpotten en een bemaling via het vuilwaterstelsel.

In totaal wordt vanuit alle VGS uit Heerhugowaard tot maximaal ongeveer 800 m³/h regenwater verpompt richting de RWZI (totale capaciteit 8.850 m³/h).

2.3. Beschikbare informatie

- Rapport ‘Advies ombouw gescheiden stelsels van het vlekkenstelsel en de wijk Oostertocht te Heerhugowaard’, Grontmij 24 augustus 2011;
- Overzicht van de VGS;
- Overzicht van de rioolgemalen in de VGS;
- Trendingen en meetdata van de rioolgemalen (niveau kelder, debiet, opgenomen vermogen) via de hoofdpot van HHNK (WinCCoa) en deels ook beschikbaar via Lizard;

- Basis zuiveringsplan Geestmerambacht met appendix;
- Integraal rekenmodel van de stelsels van Heerhugowaard, inclusief de regenwaterstelsels, gebaseerd op de actuele beheergegevens van de gemeente.

2.4. Het doel van het onderzoek

Het doel van dit onderzoek is een goed afgewogen advies uit te brengen over een doelmatige en verantwoorde wijze van (geautomatiseerde) aansturing van de regenwaterafvoer uit de VGS in Heerhugowaard. De aansturing dient rekening te houden met:

- wijktype in relatie met de risico's op de verontreiniging van het oppervlaktewater;
- hydraulische belasting van de RWZI Geestmerambacht;
- kwaliteit van het afstromende regenwater en van het ontvangende oppervlaktewater;
- investerings- en exploitatiekosten;
- beheersbaarheid van het systeem (robuust, eenvoudig en overzichtelijk).

2.5. Gevraagde advieswerkzaamheden

Van het adviesbureau worden de volgende werkzaamheden gevraagd:

- Inventarisatie van de huidige aansturing van de afvoer van regenwater per VGS (in- en uitschakelpeilen van de rioolgemalen dienen nog te worden ingemeten in mNAP, dit kan in nader overleg worden uitgevoerd door het hoogheemraadschap);
- Het uitwerken van mogelijke scenario's om de VGS te optimaliseren en de afvoer van schoon regenwater naar de RWZI tegen te gaan;
- Het onderbouwen van de hydraulische en milieutechnische effecten van deze scenario's, inclusief het scenario van de bestaande situatie als referentie. Dit uit te voeren door het doorrekenen van het stelsel met een neerslagreeks en bepalen van de effecten op de emissie. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van het bij de gemeente aanwezige rekenmodel van het stelsel. Daarnaast dient ook in beeld te worden gebracht wat de mogelijke effecten zijn van klimaatverandering;
- Het maken van een advies over het te kiezen scenario gebaseerd op een kosten-baten analyse en uitgaande van doelmatigheid per VGS;
- Voor het gekozen scenario per VGS een sturingsregeling opstellen waarbij de afvoer van schoon regenwater naar de RWZI gedurende pieksituaties wordt beperkt of stopgezet;
- Opstellen van een stappenplan om de werking van de VGS aan te passen;
- Opstellen van een globale raming van de aanpassingskosten per VGS, inclusief de kostenvoordelen en terugverdientijd van de oplossing.

De inschatting van de risico's voor de waterkwaliteit wordt verzorgd door het hoogheemraadschap. Zij heeft inmiddels hiermee bij vergelijkbare projecten ervaring opgedaan.

2.6. Samenwerking in afvalwaterketen Noord Kennemerland Noord

De resultaten van het onderzoek in Heerhugowaard worden gedeeld met andere gemeenten binnen de cluster samenwerking in afvalwaterketen Noord Kennemerland Noord.

3. STOWA / RIONED onderzoek "Anders omgaan met VGS"

3.5. Inleiding

Het STOWA / RIONED project 'anders omgaan met VGS' richt zich op het inzichtelijk maken van het daadwerkelijk gedrag van verbeterd gescheiden rioolstelsels door middel van langdurige en hoogfrequente metingen in het rioolstelsel. Het project heeft vorm gekregen door een inventarisatie en selectie van potentiële onderzoekslocaties. Uit een tiental mogelijke locaties is op basis van een aantal criteria een keuze gemaakt voor de volgende vier locaties:

- VGS Dalfsen Welsummerweg (met lokale partners gemeente Dalfsen en waterschap Groot Salland);
- VGS Duiven 't Eiland (met lokale partners gemeente Duiven en waterschap Rijn&IJssel);
- VGS Eindhoven Driehoeksbos (met lokale partners gemeente Eindhoven en waterschap de Dommel);
- VGS Heerhugowaard Gaard (met lokale partners gemeente Heerhugowaard en hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier).

Op deze locaties zal het verbeterd gescheiden stelsel worden onderzocht door middel van (te installeren) sensoren en zal worden nagegaan of het beheer van deze stelsels geoptimaliseerd kan worden op basis van en aan de hand van de meetresultaten.

3.6. Programmacommissie Waterketen van STOWA

Per meetlocatie is een meetplan opgesteld. Alle vier de meetplannen zijn ter beoordeling voorgelegd aan de Programmacommissie Waterketen (PCWatKet) van STOWA. De commissie heeft een positief advies gegeven voor alle plannen en heeft het belang van de brede samenwerking met Stichting RIONED benadrukt. Wel heeft de commissie een drietal aandachtspunten geformuleerd die voorafgaand aan uitvoer van het project moeten worden beschouwd en geborgd. Deze zijn hieronder beschreven.

- De commissie is voorstander van een gefaseerde uitvoering van het onderzoeksproject. De commissie stelt dan ook voor te beginnen met het installeren van sensoren op één locatie, waarna de overige drie locaties enkele maanden later van sensoren kunnen worden voorzien. Dit om het aantal eventuele kinderziektes beperkt te houden en te kunnen leren van gemaakte fouten tijdens opzet en installatie van de meetlocaties. De locatie VGS Eindhoven Driehoeksbos behoeft de minste aanpassingen om sensoren te kunnen installeren en het beheer van het VGS te kunnen wijzigen; deze locatie is dan ook geselecteerd om als eerste in uitvoering te komen.
- De commissie ziet graag dat onderzoeksresultaten (bij gebleken succes) worden omgezet in staand beleid. STOWA en RIONED faciliteren onderzoek met de intentie om structurele verbeteringen in het beheer van de afvalwaterketen te bewerkstelligen conform de doelstellingen van het Bestuursakkoord Water. De commissie nodigt lokale partners dan ook uit om deel te nemen aan het onderzoek en om tevens na te denken en aan te geven hoe eventueel succesvolle onderzoeksresultaten in de toekomst in beleid verankerd kunnen en zullen worden.

Een belangrijk aspect bij deze verankering van onderzoeksresultaten is een lokale kosten en batenanalyse. Uiteraard met een gezamenlijk optrekken van gemeente en waterschap. Deze kosten en baten analyse heeft met name een functie als bij beide partijen ambtelijk en bestuurlijk draagvlak bestaat. Daarom wordt op voorhand ambtelijke als bestuurlijke betrokkenheid bij deze analyse gevraagd zonder deze in dit stadium te kunnen concretiseren.

- De commissie het op dat de lokale bijdragen “out-of-pocket” kosten betreffen; andere lokale bijdragen in natura (zoals de kosten van proactief onderhoud van de meetopstellingen, uren besteed aan het project, etc.) zijn hierin niet meegenomen. Deze zijn echter wel degelijk onderdeel van de totale projectkosten en maken onderdeel uit van het lokale 'commitment' bij het onderzoekstraject. De commissie wil lokale partners dan ook vragen om gedurende het project de bijdragen in natura goed te documenteren zodat de totale omvang van lokale bijdragen inzichtelijk kan worden gemaakt.

3.7. Projectorganisatie

De organisatie van het project is als volgt vormgegeven:

- Namens STOWA en RIONED treedt Rob van der Velde (WATERmaat) op als procesbegeleider binnen het project. Hij zal de interne en externe communicatie verzorgen en de voortgang van het project bewaken.

- De inhoudelijke borging van het project ligt bij Jeroen Langeveld en Rémy Schilperoort (Royal HaskoningDHV).
- Namens lokale partners in Heerhugowaard treden op: Marina Könst, Zoran Jovic, Dusan Zamurovic (gemeente Heerhugowaard) en Robin Bos (hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier)

3.8. Start bijeenkomst

In maart 2013 wordt een startbijeenkomst georganiseerd voor alle deelnemers aan het onderzoeksproject. Tijdens deze bijeenkomst wordt het project toegelicht, de beoogde meetopstelling gepresenteerd en de projectplanning uiteengezet. Ook zullen op- en aanmerkingen op de meetplannen behandeld worden en kunnen andere vragen en/of opmerkingen behandeld worden.

Winsten Casestudy's Heerhugowaard

Alle de drie onderzoeken in Heerhugowaard zijn in eerste instantie gericht op het vergaren van **kennis** om inzicht in de **kosten** besparingsmogelijkheden te vergroten zonder dat daarbij de **kwaliteit** in het geding komt.

Bijlage 3

Doorvertaling feitenonderzoek

Regionale doorvertaling feitenonderzoek

De 10% norm van de visitatie commissie waterketen staat niet gelijk aan de verwachtingen die geschetst zijn in het Feitenonderzoek Doelmatig Waterbeheer. Waar de visitatiecommissie alleen kijkt naar de uitgaven van de aangesloten partijen heeft het feitenonderzoek, nog voordat het Bestuursakkoord Water is ondertekend, een verwachting uitgesproken over de verdeling van de te behalen doelmatigheidswinst (140 miljoen euro gemeenten, 100 miljoen euro zuivering en 140 miljoen integraal). De doorvertaling van deze getallen naar de regio Noord-Kennemerland Noord is als weergegeven in Tabel 19.

	Besparingspercentage	Besparing in euro's
Riolering (gemeenten)	+/- 8%	€ 1.800.000,--
Zuivering (HHNK)*	+/- 8%	€ 1.700.000,--
Integraal afvalwaterbeheer**	+/- 5%	€ 1.800.000,--
* doorvertaald via inwonersaantal naar Noord-Kennemerland Noord		
** besparing op kosten van zowel de gemeenten als HHNK		

Tabel 19: Doorvertaling feitenonderzoek naar de regio

Kostenbesparingen doorvertaald naar feitenonderzoek

In het doelmatigheidsonderzoek is de doelmatigheidswinst gerelateerd aan de eisen van de visitatiecommissie waterketen. Om de resultaten te toetsen aan de verwachtingen uit het feitenonderzoek is een andere verdeling van de resultaten noodzakelijk. In Tabel 20 wordt de doelmatigheidswinst gerelateerd aan het feitenonderzoek:

Besparingen Gemeenten		Besparingen HHNK		Integrale Besparingen (op uitgaven gemeenten en HHNK)	
Onderwerp	€ x mln	Onderwerp	€ x mln	Onderwerp	€ x mln
Wergroepen	0,5	Programma Waterketen (individueel deel)	1,7	Buitengebied (RAP)	0,3
Relinen i.p.v. vervangen (RAP)	0,4			OAS / IBA's	0,8
Levensduurverlenging (RAP)	0,4			Sanering percelen buitengebied (gemeenten + HHNK)	0,5
Gedifferentieerd Reinigen en inspecteren (RAP)	0,3			HVC Slibverwerking	0,1
Personeel als asset (RAP)	0,6			Zuivering Geestmerambacht	0,4
Inning rioolheffing	0,1			Programma Waterketen (door samenwerking)	0,8
Totaal:	2,3	Totaal:	1,7	Totaal:	2,8
Verwachting feitenonderzoek (8%):	1,8	Verwachting feitenonderzoek (8%):	1,7	Verwachting feitenonderzoek (5%):	1,8

Tabel 20: Relatie doelmatigheidswinst met feitenonderzoek

Uit Tabel 20 blijkt dat de potentiële kostenbesparingen voor de regio hoger uitvallen dan de verwachting uit het feitenonderzoek doelmatig waterbeheer.

Ter verduidelijking van Tabel 20 volgen onderstaand enkele opmerkingen:

- Besparingen opgegeven door HHNK (zie ook Tabel 11) zijn doorvertaald naar de regio op basis van inwonersaantal (Noord-Kennemerland Noord omvat ca. 25% van het aantal inwoners van HHNK).
- Het programma waterketen HHNK omvat zowel individuele besparingen als besparingen door de samenwerking. Om deze reden is het benodigde deel (1,7 miljoen euro) toegeschreven aan HHNK en is het overgebleven deel (0,8 miljoen euro) toegerekend aan de samenwerking.
- De besparingen vóór 2010, als genoemd in paragraaf 4.1.1, zijn niet in deze tabel meegenomen omdat hierbij geen rekening gehouden was met besparingen voor HHNK. De totale kostenbesparing die hierbij is gerealiseerd (gemeenten + HHNK) is echter wel een onderdeel van de besparingen in het kopje OAS / IBA's.

Bijlage 4

Brief HHNK aan visitatiecommissie

hoogheemraadschap
**Hollands
Noorderkwartier**

Berenschot Groep B.V.
Mevrouw drs. A.H. Hendriks
Managing consultant
Europalaan 40
3526 KS UTRECHT

Datum	Uw kenmerk	Contactpersoon
13 november 2013		R.W.G.M. Melis
Onderwerp	Registratienummer	Doorkiesnummer
Reactie HHNK voorlopige beoordelingen Visitatiecommissie	13.48721	072 582 7085
	Dossiernummer	
	HHNK/13000295	

Geachte leden van de Visitatiecommissie,

In de afgelopen periode heeft u van de regionale samenwerkingsverbanden reacties ontvangen op de gestelde vragen in het kader van de afspraken uit het Bestuursakkoord Water. De informatie, die u uit onze regio (Noord-Holland boven het Noordzeekanaal) heeft ontvangen, gaat vooral in op intergemeentelijke activiteiten. Het hoogheemraadschap heeft daarin vanaf 2010 een initiërende rol genomen middels het opzetten van een aanjaagteam om de samenwerking te stimuleren.

Om het beeld voor uw commissie completer te maken, willen wij graag gebruik maken van deze gelegenheid om ook de samenwerking tussen het hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, het Provinciaal Waterleidingbedrijf Noord-Holland en de gemeenten nader toe te lichten. Wij maken daarbij bewust een onderscheid in de periode voor 2010 en de periode daarna, omdat in de periode voor 2010 een groot aantal optimalisatiestudies zijn uitgevoerd.

Wat vooraf is gegaan: periode 1998 – 2010

De periode kenmerkt zich op hoofdlijnen door een toename van de woningbouw en het terugdringen van de emissies op het oppervlaktewater (de zogenoemde basisinspanning). Het gevolg was meer afvalwaterproductie en het vergroten van de capaciteit van de riolering en de zuiveringstechnische werken.

In deze periode zijn in nauwe samenwerking met 29 gemeenten, 14 optimalisatiestudies uitgevoerd. Uit deze studies zijn diverse maatregelen succesvol toegepast: grootschalig afkoppelen, samen bouwen van voorzieningen, overcapaciteit benutten enzovoorts. Het daarbij behorende investeringsbedrag was circa € 240 miljoen. Het hoogheemraadschap heeft daarvan circa 60% voor haar rekening genomen. Het resultaat van deze studies is geweest dat een besparing op de investering is gerealiseerd van € 43 miljoen.

Hoogheemraadschap
Hollands Noorderkwartier
Postbus 250, 1700 AG Heerhugowaard
Bevelandseweg 1, 1703 AZ Heerhugowaard

T 072-582 8282
F 072-582 7010
info@hhnk.nl
www.hhnk.nl

NL66 NWAB 0636 7537 78
NL72 INGB 0001 2588 51
KvK 37161516

Datum
13 november 2013

Vertaald naar rente en afschrijving betekent dit jaarlijks € 3 miljoen minder uitgaven voor de gemeenten en het hoogheemraadschap samen.

Het hoogheemraadschap heeft samen met de gemeenten in ons beheergebied in deze periode IBA's aangeschaft. Dit heeft een besparing van circa € 2 miljoen euro opgeleverd.

Periode 2010 – heden Samenwerking in regio's

De afronding van de maatregelen uit het emissiebeleid en de stagnatie in de economische groei heeft ook gevolgen voor de capaciteitsontwikkeling van de zuiveringstechnische werken. De toename van de hoeveelheden afvalwater is beperkt en aanpassingen aan de werken richten zich vooral op kwaliteitsverbetering van het gezuiverde water en het verder terugdringen van overstorten uit de riolering.

De ondertekening van het Bestuursakkoord Water in mei 2011 is wederom een extra stimulans geweest om de samenwerking in de afvalwaterketen nog beter vorm en inhoud te geven.

Stap voor stap is in een aantal regio's gewerkt om de samenwerking van de grond te tillen. Daarbij zijn de proces fasen; kennen, begrijpen, waarderen, vertrouwen en samenwerken doorlopen. De samenwerking uit het verleden was meer projectgebonden en minder structureel. Met 17 gemeenten zijn afvalwaterakkoorden gesloten waarin opgenomen is dat we structureel gaan samenwerken. Het vraagt van partijen tijd om in die structurele samenwerking te groeien.

Uitgangspunt daarbij is niet alleen kostenbesparing, maar ook kwaliteitsverbetering en verminderen van kwetsbaarheid. De samenwerking in de Noordkop is daarbij een goed voorbeeld omdat die al 11 jaar bestaat en middels een convenant in 2003 is vastgelegd. Maar ook voorbeelden uit de praktijk zoals het gezamenlijk traject voor de individuele behandeling van afvalwater (IBA's) werken stimulerend. In de regio's

Noord Kennemerland Noord en Noord Kennemerland Zuid zijn respectievelijk in januari en september 2012 convenanten ondertekend voor de samenwerking tussen gemeenten onderling en tussen het hoogheemraadschap.

Om elkaar ook op bestuurlijk niveau beter te leren kennen zijn in 2012 in alle regio's door het hoogheemraadschap bijeenkomsten gehouden met de verantwoordelijke bestuurders en de ambtenaren. Daarbij is met elkaar gesproken over de mogelijkheden van samenwerking en tevens kon een bezoek gebracht worden aan de rioolwaterzuiveringinrichtingen. Jaarlijks houdt het hoogheemraadschap een symposium. De samenwerking in de afvalwaterketen is daarin een regelmatig terugkerend thema. Daarnaast organiseert het hoogheemraadschap samen met gemeenten regelmatig meer vakinhoudelijke bijeenkomsten over aspecten in de afvalwaterketen.

Samenwerking operationeel

Zeker op operationeel niveau zijn in deze periode de nodige resultaten geboekt, met name de sanering percelen buitengebied heeft geleid tot een besparing van circa € 1,8 miljoen per jaar door maatwerk per gemeente en een juiste afstemming op doelmatigheid.

Door het gezamenlijk aanbesteden van meten en monitoring van de werking van rioolstelsel wordt jaarlijks circa € 50.000 tot 100.000 bespaard. Het hoogheemraadschap verzorgt voor een groot aantal gemeenten de opslag en analyse van de meetresultaten. Ook hier is niet alleen een financiële winst gemaakt maar vooral een kwaliteitsverbetering. Een tweetal optimalisatiestudies zijn uitgevoerd met als resultaat een investeringsbesparing van € 1,4 miljoen (Hoorn en Den Helder).

Datum
13 november 2013

Samenwerking met PWN Waterleidingbedrijf Noord-Holland (PWN)

Er wordt al een groot aantal jaren door onze organisaties op operationeel niveau intensief samengewerkt. (gezamenlijke opslag calamiteitenmateriaal leidingen, assetmanagement, convenant grondwateronttrekking, CO₂ koppeling enzovoorts) Toch hebben wij gemeend dat dit niet voldoende is. Op bestuurlijk- en directieniveau is onderzocht hoe de samenwerking met de PWN geïntensiveerd kan worden.

Wat ons bindt, nu en in de toekomst, is de zorg voor de beschikbaarheid van water (drinkwater, schoon zoet oppervlaktewater) voor de Noord-Hollandse samenleving.

Begin 2013 hebben wij gezamenlijk een visie en missie ontwikkeld om de samenwerking op een meer strategisch niveau vast te leggen.

Voor het jaar 2013 -2014 zetten wij concreet in op een aantal thema's:

- uitwerken samenwerkingsproces
- aanpakken van de gezamenlijk vastgestelde top 3
 - Assetmanagement
 - HR activiteiten
 - Waterkwaliteit: wisselwerking tussen lozingen effluent rwzi's, oppervlaktewater, inname voor drinkwater

De samenwerking die wij voor ogen hebben moet leiden tot een betere dienstverlening, lagere maatschappelijke kosten en een hoger kwaliteitsniveau. Er is op dit moment nog geen inschatting van het besparingspotentieel in geld. Om dit te realiseren is een team opgezet die het proces van samenwerken verder vorm geeft onder het motto: Wij denken en doen als waren we een".

Samenwerking met andere waterschappen en waterleidingbedrijven

Het laboratorium Waterproef is in 2005 ontstaan na een fusie tussen de laboratoria van het hoogheemraadschap en de stichting Waternet. Als vervolgstap wordt nu gewerkt aan een fusie met Het Waterlaboratorium in Haarlem. De betrokken besturen (Dunea, Waternet, PWN en HHNK) hebben daartoe een intentieverklaring getekend. Eind 2013 zal een definitieve keuze worden gemaakt. Uit het vooronderzoek is de verwachting dat binnen enkele jaren een besparing zal worden gerealiseerd van circa 10% (€ 1,8 miljoen) op de jaarlijkse kosten.

Het hoogheemraadschap participeert voor een klein aandeel in de 'NV Huisvuilcentrale N-H' kortweg 'HVC' te Alkmaar. HVC is een afval- en energienutsbedrijf van 54 aandeelhoudende gemeenten en waterschappen uit Noord-Holland, Zuid-Holland, Flevoland en Friesland. Dit was een van de argumenten om het samenwerkingsverband in 2011 aan te gaan. HVC verwerkt voor het hoogheemraadschap het granulaat afkomstig uit de slibdrooginstallatie. Dit heeft geleid tot een aanzienlijke daling van de slibverwerkingskosten met circa 500.000 euro op jaarbasis.

Besparingsambitie bij het hoogheemraadschap

In het voorjaar van 2012 is de *Toekomstvisie (afval)waterketen "Meer dan afvalwater alleen"* van het hoogheemraadschap afgerond en bestuurlijk vastgesteld. Deze visie geeft op hoofdlijnen aan hoe het hoogheemraadschap met haar partners de afvalwaterketen wil ontwikkelen tot 2025. In de visie is beschreven dat het hoogheemraadschap streeft naar schoon water voor mens, dier en milieu tegen maatschappelijk acceptabele kosten.

Datum
13 november 2013

De integrale afvalwaterketen moet worden beheerd als ware het één keten waarin een transitie plaatsvindt van afvalstof-denken naar grondstof-denken. De visie wordt uitgewerkt langs een viertal speerpunten:

1. Begin bij de bron: afkoppelen van regenwater, decentrale zuivering
2. Toekomstbestendige bedrijfsvoering: Assetmanagement, efficiënter door innovatie
3. Functies van afvalwater: hergebruik van grondstoffen, water en energie (bijv. Energiefabriek en Grondstoffenfabriek)
4. Samenwerking in één waterketen (samenwerking in vijf regionale samenwerkingsverbanden, met gemeenten, PWN en Provincie)

Deze vier speerpunten zijn nader uitgewerkt in een Programma Waterketen waarbij op hoofdlijnen maatregelen zijn beschreven.

De verwachte autonome ontwikkeling bij ongewijzigd beleid betekent dat de jaarlijkse kosten voor de afvalwaterketen bij HHNK in 2020 zijn gestegen tot € 85 miljoen (stijging met 20% t.o.v. 2010). Echter wij staan voor een besparingsopgave vanuit het Bestuurakkoord Water met een maximale stijging van 8% t.o.v. 2010. Voor HHNK betekent dit dat de kosten van de afvalwaterketen dan € 77 miljoen zijn in 2020. Bij het vaststellen van de toekomstvisie Afvalwaterketen heeft het bestuur besloten om onze ambitie zelfs scherper te stellen en de kostenstijging terug te brengen naar 6% in 2020. Dat betekent jaarlijkse afvalwaterkosten in 2020 van € 75 miljoen. Het programma Waterketen op basis van de vier speerpunten met zijn veelheid van maatregelen biedt voldoende kansen, en mogelijkheden om de ambitie (kostenstijging 6% tot 2020) waar te maken en invulling te geven van de speerpunten en de afspraken in het Bestuursakkoord onderdeel waterschappen. In de meerjarenraming van het hoogheemraadschap (2014 – 2017) is de afvlakkende trend van de autonome kostenontwikkeling van de waterzuiveringstaak ook te zien. Het hoogheemraadschap heeft besloten om vanaf 2017 een deel van het investeringsprogramma anders te financieren (directe exploitatie ipv het activeren van investeringen). Hierdoor zullen aanvankelijk de exploitatiekosten stijgen en op de langere termijn sterk(er) dalen. De doelmatigheidsdoelstelling van 10 miljoen euro minder meer blijft gehandhaafd.

Samenvatting besparingen op hoofdlijnen:

Periode 1998 tot 2010	<i>investeringen</i>	<i>jaarlijkse lasten</i>
Optimalisatiestudies/IBA's (gemeenten en hoogheemraadschap)	45 miljoen	3,2 miljoen
Periode 2010 tot 2013	<i>investeringen</i>	<i>jaarlijkse lasten</i>
Sanering percelen buitengebied (gemeenten en hoogheemraadschap)		1,8 miljoen
Metten en monitoring (gemeenten en hoogheemraadschap)		0,1 miljoen
Optimalisatiestudie Hoorn/Den Helder (gemeenten)	1,2 miljoen	
HVC slibverwerking		0,5 miljoen
Periode 2014 tot 2020	<i>investeringen</i>	<i>jaarlijkse lasten</i>
Samenwerking laboratorium (vanaf 2017) (waterschappen en waterleidingbedrijven)		1.8 miljoen
Uitwerken programma waterketen HHNK (hoogheemraadschap)		10 miljoen

Datum
13 november 2013

In deze brief hebben wij de commissie op hoofdlijnen een indruk willen geven van de activiteiten van het hoogheemraadschap in het kader van de samenwerking in de afvalwaterketen met als doel het beeld zo compleet mogelijk te maken. Uiteraard zijn wij bereid een nadere toelichting aan de commissie te verzorgen.

Met vriendelijke groet,

Namens het college van dijkgraaf en hoogheemraden,

De secretaris

M.J. Kuipers

De dijkgraaf

Drs. L.H.M. Kohsiek

Colofon

DOELMATIGHEIDSONDERZOEK SAMENWERKINGSVERBAND NOORD-KENNEMERLAND NOORD

OPDRACHTGEVER:

Castricum, Heerhugowaard, Heiloo, Langedijk, Bergen, Alkmaar, Schermer, Graft-de Rijk en HHNK

STATUS:

Definitief

AUTEUR:

Daan Stolker

GECONTROLEERD DOOR:

Jan Zuidervliet
Jeroen Rijdsijk

VRIJGEGEVEN DOOR:

Jan Zuidervliet

12 december 2013
077378247:D

ARCADIS NEDERLAND BV
Polarisavenue 15
Postbus 410
2130 AK Hoofddorp
Tel 023 5668 411
Fax 023 5611 575
www.arcadis.nl
Handelsregister 09036504

©ARCADIS. Alle rechten voorbehouden. Behoudens uitzonderingen door de wet gesteld, mag zonder schriftelijke toestemming van de rechthebbenden niets uit dit document worden verveelvoudigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, digitale reproductie of anderszins.